

UPTA NTREGULUI POPOR

Colegiul de redacție

ILIE CEAUȘESCU (președintele
Comisiei Române
de Istorie Militară)
CONSTANTIN ANTIP
ION ARDELEANU
CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU
FLORIN CONSTANTINIU
MIRCEA MUȘAT
ȘTEFAN PASCU
ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU
FLORIAN TUCĂ
GHEORGHE TUDOR
GHEORGHE ZAHARIA

CUPRINS

- Semnificația istorică a Zilei de 9 Mai — conf. univ. dr. **ION ARDELEANU**
- Războiul antihitlerist — războiul întregului popor român — conf. univ. dr. **MIRCEA MUȘAT**
- 9 Mai 1877 — 9 Mai 1945. „Suntem independenți, suntem națiune de sine stătătoare” — prof. univ. dr. **ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU**
- Frontul de luptă al armatei române, front esențial al războiului antihitlerist — dr. **FL. CONSTANTINIU**
- Armata română în luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei — căpitan **ALEXANDRU DUȚU**
- Ultimul atac comun asupra inamicului — momente ale cooperării militare româno-sovietice în operația „Praga” — colonel (r) **MIHAI CUCU**
- Tanchiștii români înfruntă „panzerale” la sud-est de Viena — colonel dr. **GHEORGHE TUDOR**
- O uriașă mobilizare: întregul potențial uman și economic al țării angajat în lupta împotriva fascismului — prof. univ. dr. **GH.I. IONIȚĂ**
- Cobeligeranța României în războiul antihitlerist — un fapt istoric incontestabil — maior dr. **MIHAIL E. IONESCU**
- Drumul de luptă al armatei române în războiul antifascist
- Primăvara victoriei — prof. univ. dr. **DUMITRU ALMAȘ**
- „Toți morții noștri erau cu fața înainte spre inamic” — răsfoind o gazetă militară de acum patru decenii — general-maior **CONSTANTIN ANTIP**
- Arta militară românească în războiul antihitlerist — colonel **EMANOIL STANISLAV**
- Tentativa ungară de armistițiu din octombrie 1944 — conf. univ. dr. **GHEORGHE ZAHARIA**
- Mari comandanți ai coaliției antifasciste — **MARIAN ȘTEFAN**
- Fișe de dicționar. Bătălia Berlinului — colonel (r) **LEONIDA LOGHIN**
- Pagini de epopee 1877. În vijelioase asalturi — colonel dr. **FLORIAN TUCĂ**
- Oameni de știință români în slujba războiului pentru neamuri — colonel **CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU**
- Adevăruri fundamentale ale istoriei naționale. Participarea României la înfrângerea fascismului — o necesitate obiectivă în lupta pentru cauza libertății și independenței popoarelor lumii — general-locotenent dr. **ILIE CEAUȘESCU**
- Incredibil, dar adevărat. Oprimați în propria lor țară (II) — **VASILE GR. BOBOCESCU**
- Memoria documentelor — grupaj realizat de căpitani **GHEORGHE NICOLESCU** și **ION VLAD**
- Eroi au fost, eroi sînt încă... — grupaj realizat de căpitani **EFTIMIE ARDELEANU** și **ADRIAN PANDEA**
- Veteranii își amintesc. Prima zi de pace (II) — grupaj realizat de **HARALAMB ZINCĂ**
- Monumentele luptei — **F. ARGEȘEANU**
- Comandanți ai armatei române — colonel **C. CONSTANTIN**
- Mărturii muzeistice. „Jertfa vieții lor nu a fost zadarnică” — **NECULAI MOGHIOR**, **IOAN SCAFES**
- Însemnări. Pe filele istoriei... — colonel (r) **EUGEN CRINTEA**
- Fațete nevăzute ale celui de-al doilea război mondial. Radarul — **MIHAI AREFEANU**, **ION JIANU**
- Cartea de istorie
- Din activitatea Comisiei Române de Istorie Militară
- Dialog cu cititorii

● APARE sub egida Comisiei Române de Istorie Militară — supliment al revistei **VIATA MILITARĂ**
 ● ADRESA: Comisia Română de Istorie Militară, București, str. Drumul Taberei nr. 5—7, sector 6, tel. 31.30.44
 ● ABONAMENTELE se fac prin oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții; revistă apare de patru ori pe an
 ● CITITORII DIN STRĂINĂTATE pot face abonamente adresându-se la **ROMPRESFATELIA** — Sectorul export-imp

SEMNIIFICAȚIA ISTORICĂ A ZILEI DE 9 MAI

Conf. univ. dr. ION ARDELEANU

În acest an, printr-o coincidență fericită, poporul român sărbătorește la 9 Mai două evenimente de importanță deosebită în dezvoltarea sa istorică: „Ziua independenței” și 40 de ani de la Victoria asupra fascismului. Aceste evenimente mărturisesc cu putere voința neîmormată a românilor de a trăi liber, pe pământul strămoșesc al patriei.

Așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele României socialiste, 9 Mai 1877 „a deschis o epocă nouă în istoria milenară a poporului român afirmând cu putere în fața întregii omeniri voința și hotărârea sa de a trăi liber stăpîn în țara și pe destinul său”, iar 9 Mai 1945 a consacrat marea victorie a popoarelor asupra fascismului, la care poporul nostru „a fost participant activ cucerindu-și pe frontul de luptă libertatea, independența, dreptul la o viață nouă”.

În îndelungata sa istorie, poporul român, cu uriașe sacrificii, și-a apărât pământul scump al patriei împotriva invadatorilor. De fiecare dată, prin înțelepciune, iscusința armelor a știut să găsească calea apărării ființei neamului, a statului și pământului străbun. Așa s-a întâmplat în timpul eroicelor bătălii purtate de Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Iancu de Hunedoara, Vlad Tepeș, Ioan Vodă, Mihai Viteazul. Cu același eroism românii și-au apărât patria în pofida presiunilor exercitate asupra lor în secolul al XVIII-lea, în timpul revoluției de la 1821 și 1848. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, după înfrăptuirea Unirii de la 1859, a marilor transformări petrecute în timpul lui Alexandru Ioan Cuza, românii au urmărit îndeaproape dobîndirea independenței de stat.

Cînd, în 1875, se răscăla popoarele asuprite de la sudul Dunării — bulgarii, sîrbii, muntenegrenii — și declară război Imperiului otoman, România, deși oficial neutră în conflict, oferă sprijin celor ce luptau pentru o cauză dreaptă, permițînd, în secret, tranzitul de armament, înrolarea de voluntari, adăpostirea refugiaților, cu toate protestele Porții și ale puterilor garante.

La 15 iunie 1876, ministrul de externe Mihail Kogălniceanu a trimis Porții otomane o notă diplomatică (remisă și puterilor garante) prin care revendica, în esență: *recunoașterea individualității statului român și a denumirii sale istorice de România; inviolabilitatea teritoriului țării și fixarea graniței între România și Turcia; admiterea reprezentanților români în corpul diplomatic etc.* — practic, deci, *independența statală*. Dar refuzul Porții de a da curs acestor cereri a închis calea negocierilor, deschizînd-o pe aceea a luptei armate în vederea obținerii independenței.

Sesizînd gravitatea situației, guvernul român a nego-

ciat încheierea unei convenții cu Rusia țaristă, prin care să se reglementeze condițiile trecerii trupelor acestora pe teritoriul României în războiul împotriva Imperiului otoman. Convenția politică și militară semnată la 4 aprilie 1877, pe bază de egalitate, cuprîndea, pe lîngă condițiile mai sus menționate, garantarea și respectarea integrității teritoriale a României.

În aceste împrejurări a avut loc evenimentul istoric de la 9 Mai 1877, cînd, dînd expresie aspirațiilor multiseculare ale românilor, Parlamentul țării a luat supra hotărîre: proclamarea independenței absolute a României. „Proclamarea independenței — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — a pus capăt oricărei dependențe politice față de puterile străine a afirmat în mod răscăpat caracterul de sine stătător al națiunii române deschizînd o eră nouă în existența poporului român în dezvoltarea României pe calea progresului și civilizației”.

Independența proclamată la 9 Mai 1877 trebuia însă consfințită pe cîmpul de luptă, prin jertfa ostirii române, prin eforturile conjugate ale întregului nostru popor. La Grivița și Plevna, la Rahova, Smîrdan și Vidin, ostașii patriei au făptuit acte de nepieritor eroism, intrate pentru totdeauna în istorie. Circa 10 000 de fii ai României au căzut în luptă sau au fost răniți pe cîmpiile de sînge ale Bulgariei.

Faptele eroice de arme au fost sprijinite prin mobilizarea exemplară a întregului popor în susținerea efortului de război al României. Independența, cauza nobilă a tuturor românilor, a fost susținută cu căldură — moral și material — de toate clasele sociale, de întreaga națiune, fapt care a conferit războiului un profund caracter național și popular. A fost și aceasta o trăsătură a istoriei românești, atestată de toate momentele de răsruce din trecutul patriei și care va cunoaște apoi dimensiuni noi în anii de glorie 1916—1918.

După așezarea statului român pe temelii independente absolute, țara noastră a intrat într-o etapă nouă a evoluției sale istorice, ea implicînd consolidarea neatrînrării, progresului economico-social și, mai presus decît toate, făurirea statului național unitar.

În această luptă un rol principal l-a îndeplinit clasa muncitoare, afirmată în secolul al XIX-lea ca principala forță social-politică a societății românești, partidul său politic creat în 1893.

Mîșcarea muncitorească și socialistă a privit problema realizării idealului unirii tuturor provinciilor românești în cadrul aceluiași stat național ca pe o necesitate istorică, reclamată stringent de înseși legile obiective ale dezvoltării sociale. Susținînd dreptul inalienabil al poporului român, ca, dealtfel, al tuturor

Despre adevăratele sentimente ale poporului român, despre contribuția sa la victoria finală vorbesc lupta plină de eroism și uriașele jertfe de sânge date de ostașii români pe câmpul de bătaie, alături de ostașii sovietici, pentru eliberarea deplină a României și apoi pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei — până la înfrângerea totală a hitlerismului și încheierea victorioasă a războiului

NICOLAE CEAUȘESCU

popoarelor aflate în aceeași situație, de a-și desăvirși statul național, socialiștii români s-au implicat viguros în bătălia pentru dezrobirea românilor aflați sub stăpânire străină.

În luptele pentru apărarea pământului sfânt al patriei împotriva ocupației Puterilor Centrale din timpul primului război mondial, pentru salvarea unității și integrității teritoriale, oștile române, masele populare din întreaga țară au înscris la Mărăști, Mărășești, Oituz și în multe alte locuri pagini nepieritoare de eroism și abnegație, de spirit de jertfă și patriotism fierbinte. Aceste strălucite victorii românești au reprezentat o contribuție importantă și un element decisiv în lupta pentru eliberarea patriei de sub dominația vremelnică a cotropitorilor străini, pentru înmănușarea, într-un singur stat, a tuturor românilor.

Imperativul istoric al desăvirșirii unificării statului național român independent — a treia unire după cele de la 1600 și 1859 — s-a realizat în 1918.

După făurirea Marii Uniri, apărarea unității și libertății țării s-a constituit într-o preocupare de prim ordin a poporului român. În rindul forțelor politice ale vremii, Partidul Comunist Român, făurit în mai 1921, pe temelia României reîntregite, s-a detașat prin fermitatea manifestată în apărarea independenței naționale, a integrității teritoriale și suveranității patriei.

Minunatele tradiții ale luptei antifasciste — demonstrațiile, întrunirile organizate în anii 1933—1934 de

Comitetul Național Antifascist, acțiunile de luptă împotriva pericolului hitlerismului și războiului — s-au așezat pe temelia marilor acțiuni pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a României în anul 1940. Atunci Partidul Comunist Român, prin fapta îndrăgănită a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a organizat o mare demonstrație antifascistă și antirăzboinică de la 1 Mai 1939, pentru apărarea integrității patriei, a drepturilor și libertăților democratice. Această mare demonstrație, cu un puternic ecou în țară și peste hotare, precum și acțiunile muncitorești desfășurate în vara anului 1939 în București — în organizarea cărora a avut un rol principal a revenit tinerilor care militau pentru reorganizarea U.T.C., în rindurile cărora s-a aflat tovarășa Elena Petrescu (Ceaușescu) — au adus o contribuție de seamă la barajarea drumului elementelor de extremă dreaptă spre putere.

În condițiile izolării României pe plan internațional ale politicii trădătoare promovate de virfurile reacțiunii românești, patriei i-au fost impuse în 1940 importante cesiuni teritoriale. Împotriva odiosului dictat fascist de la Viena prin care a fost smuls din trupul patriei un teritoriu de 43 500 km² și incorporat în Ungaria horthystă poporul și-a ridicat cu forță glasul de protest.

La scurt timp însă a fost instaurată dictatura militarofascistă, în țară au pătruns trupele hitleriste

România a fost legată de interesele Axei Berlin—Roma—Tokio, iar în iunie 1941 țara, împotriva voinței poporului, a fost împinsă în războiul hitlerist contra Uniunii Sovietice.

În aceste împrejurări, Partidului Comunist Român i-a revenit înalta misiune de a organiza și conduce lupta forțelor democratice și patriotice împotriva dominației hitleriste, a regimului de dictatură militarofascistă, pentru scoaterea țării din războiul hitlerist, recucerirea libertăților cetățenești și democratice.

Prin înfăptuirea victorioasă a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944, care a dus la răsturnarea guvernului de dictatură militară a lui Antonescu, poporul român — scuturînd dominația fascistă și luîndu-și soarta în propriile mâini — a întors din primele momente, ca un singur om, armele împotriva Germaniei hitleriste, s-a alăturat cu întregul său potențial militar și economic coaliției antifasciste, luptînd de partea acesteia pînă la victoria finală asupra Germaniei hitleriste. Prin hotărîrea cu care s-a avîntat în lupta antihitleristă, prin

eroismul și jertfele uriașe pe care le-a dat în această luptă, poporul român a demonstrat, prin fapte, că nu a avut nimic comun cu cei care au dezlănțuit războiul contra Uniunii Sovietice, că aspirațiile sale erau de partea popoarelor care s-au opus fascismului, a luptei pentru dreptate, libertate și independență.

Dragostea de patrie și dorința vie de a o vedea liberă și independentă au stîrnit un puternic suflu patriotic în rîndurile poporului, caracterul drept, eliberator al războiului antihitlerist dînd un avînt nestăvilit luptei maselor pentru alungarea ocupanților fasciști de pe pămîntul românesc. Armata română, cooperînd strîns cu armatele sovietice, a luptat cu eroism pentru eliberarea părții de nord-vest a României, smulsă din trupul țării prin dictatul fascist de la Viena, a stropit cu sînge meșteșugurile strămoșești de la Întorsura Buzăului la Tirgu Mureș, de la Arad la Oradea, de la Luduș la Carei și Satu Mare. Înfăptuind voința întregului popor, determinată de necesitatea salvării intereselor naționale, armata română și-a continuat neabătut lupta și dincolo de hotarele patriei, pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți din Austria, pînă la zdrobirea definitivă a Germaniei fasciste.

În răstimpul celor patru decenii care s-au scurs de la zdrobirea fascismului în Europa, România s-a angajat pe calea dezvoltării democratice, socialiste, a libertății și progresului. Prin efortul său creator, poporul român a parcurs mai multe etape istorice, a înfăptuit revoluția democratică și revoluția socialistă, jalonate de prefaceri radicale în toate domeniile vieții economice-sociale și politice ale țării, a trecut la dezvoltarea multilaterală a societății socialiste.

Într-o perioadă istorică scurtă, România s-a transformat dintr-o țară cu un pronunțat caracter agrar, cu o industrie slab dezvoltată și o agricultură înapoiață, într-un stat industrial-agrar, cu o industrie modernă în continuă dezvoltare și cu o agricultură în plin proces de modernizare, cu un nivel de civilizație materială și spirituală tot mai ridicat.

Ca urmare a sporirii bogăției naționale a țării, s-au obținut rezultate remarcabile în schimbarea condițiilor de viață ale întregului popor, în creșterea gradului de civilizație materială și spirituală a societății.

Succese importante au fost obținute în dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii. A luat o amploare deosebită activitatea de cercetare științifică, care reprezintă o puternică forță de producție materială, se dezvoltă cultura și arta.

România acționează pentru dezvoltarea neabătută a relațiilor sale internaționale cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială, militează pentru o politică de pace, de destindere și independență națională. La baza politicii sale externe România pune, așa cum de nenumărate ori a precizat președintele Nicolae Ceaușescu, principiile deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, renunțării la forță și la amenințarea cu forța.

În confruntarea cu problemele complexe ale vieții internaționale, România s-a pronunțat și se pronunță cu hotărîre pentru soluționarea politică a tuturor problemelor litigioase, pentru a se face totul în direcția reluării și dezvoltării politicii de destindere, pentru pace și colaborare între toate națiunile lumii.

Poporul nostru, la cea de-a 40-a aniversare a Victoriei asupra fascismului și sărbătorirea a 108 ani de la proclamarea Independenței României, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este angajat plenar în înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea, în transpunerea în viață a programului edificării societății socialiste și comuniste pe pămîntul patriei.

Boris Caragea
Monumentul
Independenței
(Constanța)

RĂZBOIUL ANTIHITLERIST - războiul întregului popor român

Conf. univ. dr. MIRCEA MUȘAT

Întrearea României în războiul antihitlerist, o dată cu actul energetic al națiunii de la 23 August 1944, a exprimat adevăratele idealuri de libertate și independență națională ale poporului român, voința sa de a fi stăpîn pe propria soartă, de a-și clădi viitorul potrivit vrierii sale. Conștiința dreptății cauzei pentru care lupta a fost factorul determinant al angajării sale cu toate forțele umane și materiale în lupta împotriva Germaniei naziste pînă la victoria finală. Poporul român a demonstrat astfel, prin nenumărate fapte de vitejie și înalt eroism, că aspirația sa vitală, țelul său suprem era lichidarea fascismului — cel mai mare dușman al libertății și independenței popoarelor, al civilizației umane, asigurarea independenței patriei, dreptul la dezvoltare liberă.

Avînd un caracter eliberator, războiul dus de România împotriva Germaniei naziste și aliaților ei a întrunit adevăratele idealuri de libertate și independență națională, a fost demonstrată de faptul că România a intrat în războiul antifascist din proprie inițiativă, fără o prealabilă convenție sau alianță externă, de masivele forțe militare folosite în luptă și de vitejia și rezultatele obținute de ele, de maximul efort economic făcut de întreaga națiune română pentru cauza victoriei.

Cerința ca întreg poporul să lupte sub toate formele împotriva ocupanților a fost inserată imediat după începerea insurecției atît în documentele și apelurile Partidului Comunist Român, cît și ale guvernului. Ea a fost preluată și difuzată, în acele zile, de presa oficială, de posturile de radio și alte mijloace de informare. „Lupta cu arma în mînă împotriva cotropitorilor nazisti a început — sublinia în zilele insurecției partidul comunist în apelurile sale către popor. Din această clipă fiecare român este un soldat al României libere”. „Cetățeni patrioți! Sprijiniți guvernul patriei națională și lupta contra nemților! Ajutați și colaborați cu armata română. Dați tot concursul iubitorilor și eroicilor noștri ofițeri și soldați. Constituți gărzi de luptă patriotice, înrolați-vă în detașamentele patriotice. Dezarmați bandele hitleriste !...”.

Începînd cu noaptea de 23 spre 24 august 1944, armata română, formată în marea ei majoritate din muncitori, țărani, intelectuali — ca urmare a stării de spirit antihitleriste de care era animată, activități desfășurate de Partidul Comunist Român în rîndurile ei, existenței coaliției de forțe politice antihitleriste inițiate de comuniști, măsurilor care au fost luate anterior pentru atragerea comandanților și soldaților de partea acțiunii revoluționare — a trecut în totalitatea ei de partea insurecției și a întors armele împotriva Germaniei naziste. Acest fenomen fără precedent a reliefat un aspect din ceea ce noi considerăm a fi un război al întregului popor. „Prin întoarcerea armelor și angajarea României cu întregul ei potențial alături de Uniunea Sovietică și aliați în războiul antifascist — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — s-a dat o puternică lovitură planurilor strategice ale Germaniei hi-

Sub lozinca „Totul pentru front, totul pentru victorie!” întregul popor român a făcut nenumărate sacrificii pentru o ostașii, aflați în luptă pe viață și pe moarte cu dușmanul fascist, să dispună de tot ceea ce aveau nevoie

teriste. Aceasta a dus la prăbușirea întregului front din sud și deschis calea înaintării rapide a trupelor sovietice și accelerat zdrobirea dispozitivului militar al Germaniei în această parte a Europei”.

Armata română a acționat pentru realizarea a trei operații de mare complexitate: nimicirea forțelor germane din zona de interior a țării, desprinderea armatelor române din încheierea frontului din partea de nord-est a țării și afluirea lor în zone favorabile de clășării ofensivei de eliberare a părții de nord-vest a României, răpită prin dictatul de la Viena (30 august 1940) și acoperirea frontierelor de sud, sud-vest și a liniei de demarcație din Transilvania în fața eventualelor atacuri ale trupelor hitleriste și horthyste.

Înfruntarea militară cu trupele germane, în cursul insurecției, a dobîndit caracteristicile războiului popular. O contribuție importantă la obținerea victoriei au adus-o și formațiunile de luptă patriotice, precum și cea mai mare parte a populației civile care a desfășurat activități utile în întreprinderi, uzine și pogoare, pentru a asigura trupelor cele necesare luptei. „Exemplul pe care îl dă populația Capitalei noastre este exemplar — scria ziarul „Universul” din 30 august. O căminele sfărîmate, cu avuții prădute; trăind zile și nopți fără întrerupere sub trosnetul împrăștiilor de

Prin ample
manifestări
de masă,
oamenii muncii
din țara noastră
au sprijinit
cu hotărâre
politică
înnoitoare
a Partidului
Comunist Român...

moarte al bombelor dușmane, populația bucureșteană, de toate treptele și de toate vîrstele, nu numai că nu s-a lăsat intimidată de urgia loviturilor dar, acolo unde s-a ivit ocazia, a dat sprijin real, am putea zice ostășesc, acțiunii de dezarmare a trupelor germane, care atacau din case și din adăposturile unde se baricadaseră”.

După înfăptuirea victorioasă a insurecției, obiectivul fundamental imediat al armatei române a fost eliberarea teritoriului național de sub ocupația fascistă și anularea odiosului dictat de la Viena, dezi-derat național exprimat încă din primele documente politice și militare emise după înlăturarea dictaturii antonesciene. „Recunoașterea de către guvernele din Moscova, Londra și Washington a nedreptății făcute României prin dictatul de la Viena — se arăta în Declarația noului guvern din 23 august 1944 — deschide posibilitatea ca armatele românești, alături de armatele aliate, să elibereze Transilvania de nord de ocupația străină”.

Începînd de la 5 septembrie 1944 în podișul Transilvaniei și la 13 septembrie 1944 în Banat, armatele hitleriste și horthyste au încercat să pună stăpînire pe principalele poziții strategice deținute de români. Lup-tînd cu multă vitejie, ostașii români au oprit, în numai cîteva zile de lupte aprige, ofensiva inamicului și au trecut, la 9 septembrie, la contraofensivă pe tot fron-tul din Transilvania. „Trupele române, zăgăzuind pre-siunea trupelor germano-ungare, au acoperit ieșirea uni-tăților Armatei Roșii în cîmpia ungară — arăta genera-

lul I.M. Managarov, comandantul Armatei 53 sovie-tice, la 23 septembrie 1944 /.../. Aflate în condiții grele de restructurare, unitățile și subunitățile române au de-monstrat în aceste lupte o bărbăție și o fermitate exem-plară și au îndeplinit cu cinste misiunea înaltă ce li s-a încredințat”.

Consemnînd eroismul în luptă al elevilor Școlii de ofițeri de la Păuliș, colonelul Alexandru Petrescu, co-mandantul Detașamentului Păuliș, arăta în ordinul de zi: „La Păuliș, la Miniș, Ghioroc și Cuvîn în zilele de 14—20 septembrie 1944, voi, ofițerii, subofițerii și elevii Școlii de subofițeri de infanterie de rezervă de la Radna, ați înscris cu slove de sînge, cu slove de aur, pagini nepieritoare în istorie. Vă citez prin ordin de zi pentru vitejțiile voastre fapte de arme, pentru spiritul de ab-negație și sacrificiu dovedit în luptele pentru apărarea defileului Mureșului”.

Acționînd în cooperare, militarii români și sovietici au zdrobit prin lupte grele rezistențele opuse de arma-tele 6 și 8 germane, 2 și 3 ungare pe riurile Mureș, Ar-geș, Someș și pe Crișuri, în zonele orașelor Cluj, Ora-dea, Arad, Timișoara etc., în Munții Mezeș și Făget și au depășit la 25 octombrie 1944 frontiera de nord-vest a României, după ce au izgonit inamicul din zona ora-șelor Satu Mare și Carei. Caracterul drept al războiul-ui național de eliberare a însușit permanent pe mi-litarii în lupte. La rîndul ei, populația locală a întîmpi-nat peste tot armata română eliberatoare cu nețîrnută dragoste și a sprijinit-o multilateral. De

...Și-au exprimat
întreaga lor
admirație
față de
armata patriei

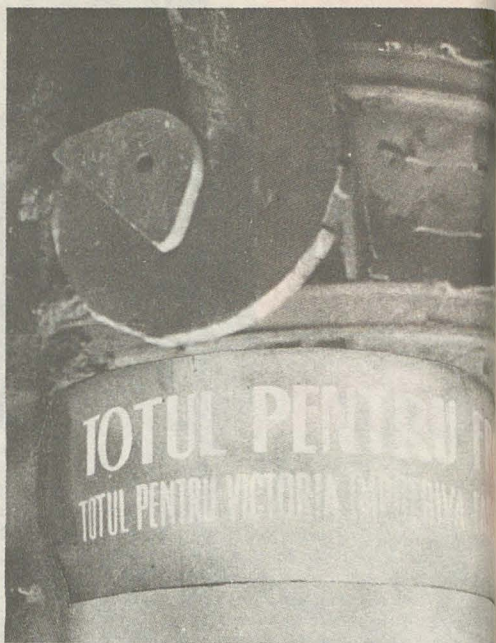
altfel, în acele zile istorice, unitatea dintre popor și armată s-a vădit a fi expresia concentrată a voinței întregii națiuni. „Războiul este al națiunii întregi și națiunea întreagă este în război” — scria ziarul „Scinteia” din 21 septembrie 1944. Locuitorii României au răspuns ca un singur om înflăcăratei chemări la luptă și la muncă lansată de partidul comunist sub deviza: „**Totul pentru front, totul pentru victorie!**”, participând la acțiuni de luptă alături de militari, furnizând informații comandamentelor române și sovietice, ajutând la transportul muniției și îngrijirea răniților sau muncind cu însuflețire în fabrici și uzine pentru sporirea producției.

Primirea făcută armatei române de locuitorii satelor și orașelor eliberate a fost triumfală. „La apariția trupelor române — se arată în jurnalul de operații al Diviziei 21 infanterie — populația satului (Cojocna — n.n.) în strigăte și urări de bucurie a ieșit înaintea lor, iar bătrînii, cu lacrimi în ochi, îmbrățișau și sărutau pe ostașii noștri”, iar la marginea satului Desmir, „fluturau drapelele românești, scoase azi din cine știe ce fund de ladă, și în razele de soare totul părea în sărbătoare”.

Dezrobirea ultimei braze de pămînt românesc de sub ocupația hitleristo-horthystă a avut o puternică rezonanță națională. Reflectînd bucuria întregii armate, a întregului popor român, generalul Gh. Avramescu, comandantul Armatei a 4-a, menționa într-un ordin de zi: „La chemarea țării pentru dezrobirea Ardealului răpit prin dictatul de la Viena ați răspuns cu însuflețire și credință în izbînda dreptății neamului românesc. Tineri și bătrîni ați pornit spre hotarele sfînte ale patriei și cu pieptul vostru ați făcut zăgaz de neînfrînt dușmanului care voia să ajungă la Carpați. Apoi, alături de armata sovietică, ați trecut la atac și, după lupte grele de zi și noapte, fără răgaz, ați înfrînt dîrza apărare a Mureșului. Zdrobit de focul năpraznic al artileriei și de neconținutele voastre asalturi, inamicul a fost gonit din Ardealul scump. Încrezători în destinele neamului și luînd pildă de la cei ce au pus patria mai presus decît viața, continuăm lupta”.

Eliberarea deplină a teritoriului național de sub dominația hitleristo-horthystă nu a însemnat însă și sfîrșitul luptei împotriva fascismului. Solidar cu rezistența și lupta de eliberare a popoarelor de sub dominația fascistă, întregul popor român, care cunoștea bine din propria istorie ce înseamnă stăpînirea străină, era convins că înfringerea celui de-al III-lea Reich reprezenta un factor important al consolidării propriiei independențe naționale și a suveranității de stat a României. În acest spirit, ziarul „Scinteia” preciza la 27 octombrie 1944: „Trebuie să luptăm mai departe, să nimicim în birlogul său fiara hitleristă, să nimicim din rădăcini imperialismul german și uneltele sale criminale de felul lui Szalasi”.

Fotomontaj cu lozinci și chemări lansate de partid în anii grei ai războiului antihitlerist

Muncitorii dintr-o oțelărie își exprimă și ei adeziunea la chemarea partidului „Totul pentru front, totul pentru victorie!”

Cu satisfacția datoriei împlinite, credincioasă cauze drepte a luptei antifasciste la care lua parte, armata română a continuat lupta, alături de armata sovietică pe teritoriile Ungariei, Cehoslovaciei și în partea de nord-est a Austriei..

Peste tot unde au acționat, militarii români au manifestat o deosebită grijă față de populația civilă, de monumentele de artă, clădirile și instituțiile publice. Comportarea demnă, civilizată a ostașilor români, ajutorul multilateral acordat populației locale în hrană, îmbrăcăminte, combustibil, medicamente și asistență sanitară gratuită, precum și sprijinul dat în reluarea activității instituțiilor de cultură oglindesc cu prisosință acest fapt.

O dare de seamă întocmită de Marele Stat Major al armatei române, în mai 1945, atesta sprijinul și ajutorul material dat de trupele române populației civile din Ungaria și Cehoslovacia. Astfel, în documentul militar amintit se arăta că: „ajutorul material acordat de trupele române populației civile din Ungaria și Cehoslovacia pe timpul acestei campanii a fost variat și spontan, datorită caracterului ostașului român, care prețuiește în cel mai înalt grad Omenia... Nu a fost unitate care să nu fi luat sub protecția sa, pe acolo pe unde a trecut, un număr variabil de persoane, compus în special din copii, bătrîni, oameni nevoiași sau sinistrați cărora le servea, în general, masă caldă zilnică.

În afară de acest ajutor organizat de unități, pretutindeni au fost cazuri cînd ostașii, subofițerii și ofițerii noștri reușeau din drepturile lor pentru a veni în ajutorul populației.

Ajutorul medical. S-a manifestat începînd de la medicii de batalioane și ajungînd pînă la operații executate în ambulanțele și spitalele noastre de campanie. Acolo

(Continuare în pag. 26)

9 MAI 1877
9 MAI 1945

„Suntem independenți, suntem națiune de sine stătătoare...”

Prof. univ. dr. ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU

La 9 Mai 1877, dind curs voinței maselor populare, armatei, opiniei publice, guvernului și grupărilor politice, Adunarea Deputaților proclama independența României. M. Kogălniceanu, ministru de externe, declara cu acel prilej: „*În starea de răzbel, cu legăturile rupte, ce suntem? Suntem independenți; suntem națiune de sine stătătoare... nu am cea mai mică îndoială și frică de a declara în fața reprezentanței naționale că noi suntem o națiune liberă și independentă... Am ajuns la scopul urmărit nu de azi, ci pot zice, de secole, și mai cu deosebire urmărit de la 1848 încoace*”.

Proclamarea independenței în 1877 și cucerirea ei cu un greu tribut de sînge a fost — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — „un eveniment crucial în analele patriei în lupta poporului român pentru afirmarea sa liberă și demnă în rîndul tuturor națiunilor lumii”.

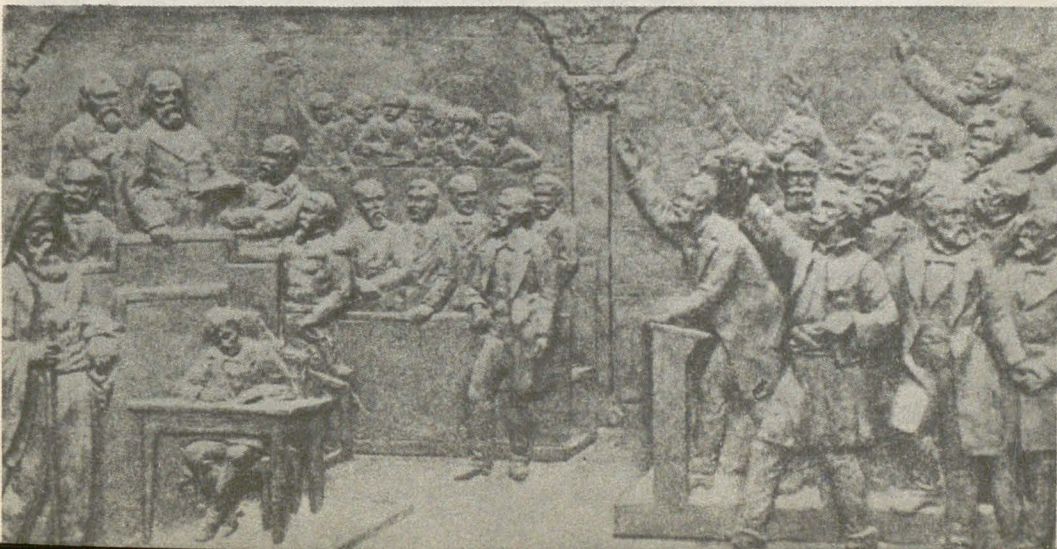
Reînviind virtuți care au făcut glorie poporului român și au înscris numele lui în istoria universală, războiul din 1877—1878 rupea cu trecutul în care dreptățile țării fuseseră călcate de „dreptul” forței și deschidea perspectivă manifestării forței dreptului.

Puterea de rezistență, sub

forme diferite, și forța de creativitate în cele mai diverse domenii au fost pilonii de sprijin, coordonate ale istoriei poporului român; aceste coordonate i-au permis să-și păstreze ființa națională și să dezvolte forme de civilizație pline de originalitate, să se afirme ca o viguroasă entitate în concertul popoarelor europene.

Efortul de a se opune presiunii străine și de a învinge prin luptă definește actul prin care și-au înscris apariția în geografia politică a Europei statele românești. Numele voievozilor Gelu, Lițovoi sau Dragoș simbolizează hotărîrea de a nu ceda

În Mai 1877, Mihail Kogălniceanu, în aclamațiile entuziaste ale deputaților, avea să rostească răspicat cuvintele memorabile ce au făcut să vibreze inimile tuturor românilor: „Suntem independenți, suntem națiune de sine stătătoare, avem domn de sine stătător!” (Reproducere de pe soclul monumentului lui C.A. Rosetti din București)

agresiunii, ajunând împliniri viitoare.

Creșteri demografice, sporuri în viața economică, înmulțirea structurilor orășenești și slăbirea momentană a dușmanilor externi au condus în secolul al XIV-lea la afirmarea de sine stătătoare a Munteniei și Moldovei. Atenți la schimbările ce se petreceau pe plan european și judecând lucid urmările mutațiilor politice ce se manifestau, voievozii Basarab și Bogdan au știut să folosească dificultățile, de nuanțe diferite, cărora trebuiau să le facă față stăpînitorii din vecinătatea lor, pentru a scutura tutela străină și pentru a organiza statele românești, intrate în istorie prin ei și numite adesea cu numele lor.

Poziția geografică a statelor românești — într-o zonă în care se încrucișau tendințe și interese ale unor mari puteri — a impus domnilor români, în interesul salvagădării și al continuității statului, să practice, încă din primele timpuri, o politică în stare să asigure stabilitatea statală, atât de necesară progresului și să conducă la întărirea legăturilor și, cu timpul, la unirea țărilor române într-un stat unitar și independent.

Din secolul al XIV-lea, în conștiința multor conducători politici s-a cristalizat ideea că țăările române nu se vor putea apăra cu eficacitate decât aliate între ele. Schimbarea de orientare politică a uneia dintre ele se răsfrîngea și atrăgea după sine modificări și în politica celorlalte două. Sensul intervențiilor făcute de Mircea cel Bătrîn în Moldova, de Alexandru cel Bun în Țara Românească, de Iancu de Hunedoara în Țara Românească și Moldova, de Ștefan cel Mare și de Ion Vodă cel Viteaz în Țara Românească, de Mihai Viteazul în Transilvania și Mol-

Asalt la redute (reproducere după un desen de epocă)

Prin jertfele fiilor ei, patria și-a cucerit independența de stat

dova era același: de a asigura cooperarea în luptă a țărilor surori, prin impunerea pe tronul lor a unor aliați credincioși. Acest fapt, în perspectiva timpului, n-a fost lipsit de consecințe reale în înfăptuirea unui stat unitar, dată fiind existența unității etnice a poporului român.

Cu cit pericolul extern era mai mare, cu atât tendința de unire a eforturilor românești se dovedea mai puternică. De la alianța politico-militară a țărilor române, practică în secolele XIV—XV, s-a trecut spre mijlocul secolului al XV-lea la o adevărată reunire a lor, pentru ca o dată cu secolul al XVI-lea să se manifeste ideea reconstituirii vechii Dacii, în formă românească, prin unirea, sub o singură conducere, a ținuturilor românești.

Marii domnitori români, impunând prin lupte grele statele românești în constelația politică europeană, au înțeles că independența de stat nu poate fi durabilă fără preocuparea de a asigura mijloacele militare care s-o

slujească. Întărirea capacității de apărare a țării se impunea cu necesitate, ea fiind singură în măsură să garanteze libertatea. Cursul evenimentelor dovedea că alianțele servesc, în anumite condiții, ideii de libertate, dar nu se lasă pe seama lor grija de a o proteja. Pătrunși de acest adevăr, ei au urmărit să facă din „oastea țării” garanția țării, a libertății ei. Vlad Teșeu avea să formuleze în termeni, deveniți clasici, necesitatea de întărire internă a țării, ca o condiție a independenței. „Și Țineți seama de aceasta — scrie el brașovenilor — cînd un om sau domnitor este tare și puternic (înlăuntru), atunci el poate să obțină pacea pe care o dorește; dar cînd este fără de putere, unul mai tare va veni asupra lui și va face cu dînsul ce va pofti”. Experiența istorică românească avea să sublinieze valabilitatea acestui principiu. Cît timp a existat o oaste legată de țară, recrutată din rândul celor înfrățiți cu pămîntul și exprimînd interesele lor, liberta-

tea țării a fost asigurată. Înlocuirea „oastei de țară” cu contingente de mercenari a dus, mai întâi, la știrbirea și, mai apoi, la pierderea independenței.

Ștefan cel Mare, ca și Vlad Tepeș, a înțeles că drepturile țării nu pot fi apărate decît dacă țara este puternică; în slujba acestei idei el a pus o gândire politică superioară, o stăpînire perfectă a artei militare și o voință fermă. Învingător în lupta cu agresorii, indiferent din ce parte apăreau ei, impunîndu-se ca adversar temut în confruntarea cu Poarta otomană, Ștefan cel Mare a lăsat la moartea lui o Moldovă liberă, prosperă, a cărei poziție independentă s-a repercutat pozitiv și asupra statutului politic internațional al Țării Românești și Transilvaniei. Poarta otomană a fost nevoită să stabilească cu țările române asemenea raporturi, care să garanteze autonomia lor statală. Acest fapt se va dovedi un puternic reazem pe calea complicată a dobîndirii deplinei lor emancipări politice.

Statutul politic apărut cu atîtă dirigenție de țările române le-a înlesnit răgazul necesar continuării operei constructive, atît de strălucit reprezentată de epoca lui Ștefan cel Mare. În Țara Românească domniile lui Radu cel Mare, Neagoe Basarab și Radu de la Afumați au fost marcate de realizări în domeniul artelor și culturii care dovedeau că țara se menținea în cadrul marilor

circuite culturale internaționale, ținea pasul cu progresul realizat în alte țări. Moldova, la rîndu-i, a găsit în Petru Rareș un strălucit continuator al lui Ștefan cel Mare, pe care Rareș l-a luat parcă drept model, încercînd chiar să-l depășească.

Cînd Poarta otomană a încercat în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, secătîind economicște, să distrugă vitalitatea poporului român, să modifice statutul politic recunoscut țărilor române, reacția nu a întîrziat, poporul român găsînd din nou în sinul lui căpeteniei în stare să-l ridice și să-l conducă la victorie. Martiriul lui Ion Vodă cel Viteaz, departe de a demobiliza, a întărit poporul în lupta sa pentru libertate, l-a făcut să înțeleagă mai bine că pentru reușita acțiunii este necesară stringerea la un loc, peste hotarele vremelnice, a celor trei țări românești.

La sfîrșitul secolului al XVI-lea, prin dejucarea planurilor celor trei puteri vecine, otomană, habsburgică și polonă, care se confruntau și pentru spațiul românesc, și refacerea Daciei sub stăpînire românească, Mihai Viteazul atingea, pentru scurtă vreme, țelul urmărit de încercările continue, anterioare faptei sale, pentru care românii vărsaseră atîta sînge.

Înfăptuirea politică a lui Mihai — unirea celor trei țări române — s-a dovedit extrem de însemnată; ea a întărit conștiința

românească și i-a fixat țelul politic, a însușit generațiile următoare în lupta lor pentru crearea statului român unitar și independent, iar figura lui Mihai a căpătat contururi aureolate, personificînd ideea de unitate națională.

Solidaritatea românească, exprimată prin termenul **Dacia** ca ansamblu politic și cultural, a căpătat în secolele XVII—XVIII noi valențe. Acțiunea politică și militară comună tindea să devină un principiu în politica externă a celor trei țări române. Cei mai destoinici dintre domnitorii români urmași ai lui Mihai Viteazul au nutrit și ei gîndul reconstituirii Daciei.

Cu secolul al XVIII-lea, pe măsură ce prefacerile economice și social-politice din societatea românească marcau trecerea de la conștiința de unitate etnică la conștiința de unitate național-politică, s-a născut idealul luptei pentru crearea statului național român și eliberarea socială a țărănimii, considerată ca temelie și garanție a viabilității statului modern. O strălucită pleiadă de cărturari români, începînd cu reprezentanții de seamă ai „Școlii ardelenе”, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ioan Budai Deleanu, au propagat prin școli,

(Continuare în pag. 64)

Bătălia de la Smîrdan (reproducere după o cromolitografie apărută în Editura „Frații Ioanițiu”, București, 1881)

FRONTUL DE LUPȚĂ AL ARMATEI ROMÂNE —

*front esențial
al războiului
antihitlerist*

Dr. FL. CONSTANTINIU

Actul revoluționar de la 23 August 1944, care a inaugurat participarea României la războiul antihitlerist, a avut drept consecință — prin deschiderea Porții Focșanilor (aliniamentul Focșani—Nămoloașa—Brăila) — prăbușirea întregului dispozitiv militar german din Europa de sud-est. Sub presiunea acțiunilor întreprinse de armata română, sprijinită de formațiunile patriotice de luptă, Hitler s-a văzut silit să abandoneze speranța de a păstra controlul acestui aliniament (așa cum ordona în directiva trimisă la 26 august, 1944 grupului de armate german „Ucraina de Sud”) și, prin directiva din 29 august, să ordone retragerea pe aliniamentul Carpaților. Nici această directivă nu a putut fi adusă însă la îndeplinire pentru că, prin acțiunea de acoperire a frontierelor și a liniei de demarcație din Transilvania impusă prin dictatul de la Viena, s-a asigurat conservarea unui valoros cap de

pod strategic la nord și nord-vest de Carpați, care a permis trupelor române să mențină controlul asupra trecătorilor din Carpații Meridionali și să împiedice astfel, constituirea unui front german, care ar fi avut toate șansele, date fiind condițiile de relief, să facă față timp îndelungat atacurilor¹.

Hitler nu s-a resemnat cu eșecul suferit în România și a încercat să dobândească, prin acțiunile ofensive din Podișul Transilvaniei (5 septembrie) și din sud-vestul României (13 septembrie) controlul asupra Carpaților Meridionali. După respingerea acestor tentative, trupele române, luptând alături de Armata Roșie, au eliberat, prin lupte, teritoriul național (acțiunea de eliberare s-a încheiat la 25 octombrie 1944).

Odară pierdută bariera Carpaților, în fața forțelor militare române și sovietice se afla deschis drumul spre Budapesta și, de aici, spre Viena, ca și drumul spre Praga. Rezistența opusă de inamic a fost deosebit de înverșunată (ajunge să se amintească ofensiva de clanșată la 23 octombrie și luptele de la Nyíregyháza și bătălia pentru cucerirea Budapestei), rezistență ce s-a explică prin însemnătatea excepțională atribuită de Hitler acestor direcții.

În multe din lucrările dedicate istoriei celui de al doilea război mondial publicate în Occident, marele arie ungaro-cesoslovaco-austriacă, în limitele căreia s-a desfășurat efortul militar românesc, este considerată ca având un interes minor, axa strategică principală fiind socotită, pe frontul de est, cea Varșovia—Berlin. Fără a diminua în vreun fel importanța acestei axe este necesar să se releve valoarea atribuită direcției (direcțiilor) Oradea—Budapesta—Praga—Viena, de-a lungul căreia (cărora) s-au desfășurat luptele purtate alături de trupele sovietice, de armata română.

Ce reprezenta această mare zonă a continentului pentru Reichul nazist? Mai întâi, ea îndeplinea o funcție vitală pentru economia de război germană: după pierderea controlului asupra perimetrului petrolifer din România, zăcămintele de la Nagykanizsa (Ung

Lupte aprige pe străzile Budapestei

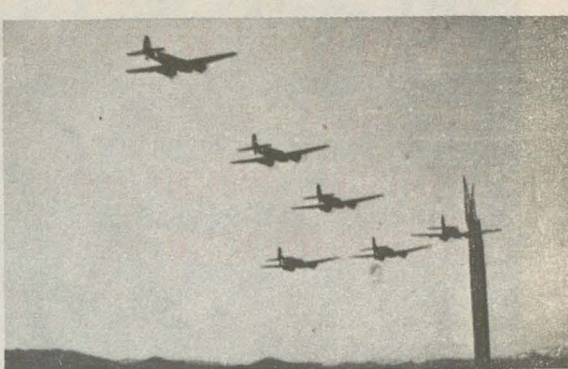
ria) și Zisterdorf (Austria) constituiau principalele surse de aprovizionare cu petrol, combustibilul atit de important într-un război al motoarelor cum a fost cel din anii 1939—1945. La consfătuirea de la Înaltul Comandament al Wehrmachtului din 23 ianuarie 1945, Hitler a spus: „o însemnătate de prim ordin o au regiunile petrolifere ungare și sursele de petrol de lângă Viena, deoarece fără acest petrol, care ne dă 80% din extracția noastră de petrol, nu putem continua războiul”². Un prizonier german din Divizia I SS de tancuri „Adolf Hitler” a declarat în timpul interogatoriuului că „o zi înainte de ofensivă (deci la 5 martie 1945 — n.n.), comandantul batalionului, sturmbahnführerul

Eberhardt a convocat o consfătuire a comandanților de companii, la care a explicat situația din Ungaria. El a subliniat că este necesar ca să-i aruncăm pe ruși peste Dunăre, pentru a crea apoi o puternică linie de apărare pe Dunăre, să asigurăm prin aceasta sursele de petrol din Ungaria și să închidem rușilor drumul spre Austria, deoarece este ultimul teritoriu unde se află concentrată producția de război germană”³.

După pierderea unui șir de regiuni, precum Prusia Orientală, Silezia, Brandenburg și Pomerania, avind, prin bogăția resurselor economice, o mare importanță pentru producția de război, marea zonă cuprinzind Austria, partea de vest a Cehoslovaciei, Ungaria și nordul Italiei a devenit, practic, centrul de rezistență al celui de-al treilea Reich, în faza sa finală de existență. Așa cum s-a remarcat cu dreptate „Se crease o astfel de situație încât pentru comandamentul germano-fascist, teritoriul Germaniei însăși prezenta o mai mică valoare decît teritoriile străine”⁴.

Către această „noua inimă” a celui de al treilea Reich s-au îndreptat loviturile forțelor militare sovietice și române care, prin acțiunile lor, amenințau ceea ce constituia acum bastionul cel mai important al nazismului. Hitler spera încă atunci să poată câștiga războiul. Datele oferite de sursele documentare îl arată convins că dispunea încă de mijloacele de continuare a luptei. Elementul esențial pentru el era timpul, mai exact să câștige timp pentru a fabrica în masă noile tipuri de armament, să câștige timp pentru ca acel conflict, pe care el îl considera inevitabil, între puterile occidentale — S.U.A. și Marea Britanie — și Uniunea Sovietică, să dezbinе coaliția antihitleristă și să reediteze astfel miracolul ce-l salvase pe regele Frederic al II-lea al Prusiei în timpul Războiului de 7 ani. Încredîndu-i la 15 martie 1945 feldmareșalului Alfred Kesselring comanda frontului de vest, Hitler l-a asigurat că Wehrmachtul avea să obțină, în curînd, o importantă „victorie defensivă” pe frontul de est, după care cea mai mare parte a producției de blindate avea să fie destinată frontului de vest⁵.

Marea „victorie defensivă” Hitler o aștepta, evident, de la contraofensiva lansată la 6 martie 1945 în zona lacurilor Balaton și Velencez. Planul său era de a asocia la dezarticularea trupelor sale cu o activitate de subversiune în Europa de sud-est, în primul rînd România, pentru ca din conjugarea celor două acțiuni să se ajungă la dezarticularea dispozitivului militar sovieto-român. Desigur, planul era lipsit de realism, dar el relevă încă o dată că în această zonă a Dunării mijloacele aștepta Hitler să realizeze o cotitură în desfășurarea războiului din Est. Este semnificativ, din acest punct de vedere, că pentru executarea acestei ofensive au fost aduse unități de elită, între care Armata SS 6 tancuri, condusă de unul din apropiații lui Hitler, generalul Sepp Dietrich, mare unitate ce participase la ofensiva din Ardeni. Soldații germani li s-a cerut, în ajunul declanșării atacului, să aducă în dar fîhrerului, de ziua lui (20 aprilie) petrolul de la Ploiești⁶. Hitler considera, așadar, că unitățile Wehrmachtului, angajate în ofensiva de la lacul Balaton, vor putea străbate

Formații de avioane românești spre un nou obiectiv

în decurs de o lună și jumătate spațiul care le separa de România. Niciodată resemnat cu pierderea controlului asupra României, el a urmărit să-l redobîndească pînă în ajunul prăbușirii Reichului său. Jurnalul lui J. Goebbels, ministrul propagandei, și unul dintre cei mai de seamă lideri naștiști, cuprinde numeroase referiri la această ofensivă, punînd în lumină marile speranțe legate de succesul ei⁷.

Se poate constata, așadar, lesne că atît sub aspect logistic cit și sub aspect strategic, perimetrul ungaro-ceshoslovaco-austriac a îndeplinit, în faza de sfîrșit a Germaniei hitleriste, o funcție esențială. Înaltul comandament sovietic a perceput corect însemnătatea acestei mari zone. La 31 martie 1945, în cursul unei discuții între I.V. Stalin și A. Harriman, ambasadorul S.U.A. la Moscova, liderul sovietic a spus că „germanii rezistau încă puternic în munții Cehoslovaciei; ei concentraseră zece divizii blindate la nord-est de lacul Balaton în Ungaria și aveau încă 16 divizii în Letonia. Dar toate aceste forțe inamice aveau să fie în curînd înfrînte. Stalin a prezis — continuă Harriman — că forțele lui Hitler vor opune ultima lor rezistență în munții din vestul Cehoslovaciei și în Bavaria”⁸. Este de adăugat că tocmai în Cadrilaterul bohem, comanda forțelor germane fusese încredințată feldmareșalului F. Schörner, unul dintre cei mai fanatici naștiști, care în faza finală a războiului, așa cum reiese și din jurnalul lui Goebbels, a avut cota cea mai ridicată de încredere din partea lui Hitler.

Datele și informațiile enumerate mai sus arată că, în ultima fază a celui de al doilea război mondial, bazinele Dunării Mijlocii a fost considerat de ambele părți în conflict ca avînd o mare însemnătate. Departamentul de acționat pe un front secundar de luptă, contribuția armatei române la zdrobirea Germaniei hitleriste a fost adusă într-o zonă de cel mai mare interes logistic și strategic.

¹ Vezi pe larg: Ilie Ceaușescu, Fl. Constantiniu, Mihail E. Ionescu, 200 de zile mai devreme. Rolul României în scurtarea celui de al doilea război mondial, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, p. 57 și urm.

² Budapesta—Viena—Praga (în l. rusă) sub red. mareșalului R.I. Malinovski, Editura „Nauka”, Moscova, 1965, p. 186.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem, p. 185.

⁵ David Irving, Hitler's War, The Viking Press, New York, 1977, p. 776.

⁶ Peter Gosztony, Endkampf an der Donau, Viena, 1969, p. 217.

⁷ Joseph Goebbels, Diaries. Final Entries, ed. H. Trevor-Roper, Londra, 1977.

⁸ W. Averell Harriman și Elie Abel Special Envoy to Churchill and Stalin, Random House, New York, 1975, p. 435.

ARMATA ROMÂNĂ în luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei

Intrînd la 23 august 1944, în cadrul coaliției antihitleriste, cu toate forțele sale umane și materiale, România a adus o contribuție remarcabilă la obținerea memorabilei victorii asupra fascismului din mai 1945. După ce a eliberat, prin forțe proprii, între 23—31 august 1944, două treimi din teritoriul național și a desăvîrșit în perioada următoare eliberarea întregii suprafețe a țării de sub dominația horthysto-hitleristă, în cooperare cu trupele sovietice, armata română, sprijinită activ de întregul nostru popor, a luptat pe un teatru principal de operații militare, contribuind în mod activ la

La un post înaintat de observare al
unei unități române

eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți din Austria.

După ce a zdrobit rezistențele opuse de inamic în Munții Hegyalja și pe Valea Hernádului, Armata 4 română a depășit, la 18 decembrie 1944, frontiera ungaro-cehoslovacă, continuînd ofensiva împotriva trupelor hitleriste și horthyste; pe măsura îndeplinirii misiunilor de luptă ce le-au fost încredințate în timpul acțiunilor desfășurate pe frontul din Ungaria, diviziile Armatei 1 române au fost angajate și ele în luptă pe teritoriul Cehoslovaciei.

Participarea armatei române la luptele duse pentru eliberarea poporului cehoslovac prieten a întrunit adevine unanimitate în întregul nostru popor, care a răspuns, în continuare, cu entuziasm însuflețitor chemării ce fusese lansată cu câteva luni în urmă de Partidul Comunist Român „Totul pentru frontul total pentru victorie!”, susținînd cu toate forțele efortul de război al țării. Însuflețiți de idealurile ce animau întregul popor, militarii români și-au îndeplinit la rîndul lor cu cînte misiunile de luptă încredințate pe frontul antihitlerist.

Inițial operațiile armatei române au avut ca scop nimicirea trupelor hitleriste și horthyste din intrîndul pe care-l forma frontul strategic german în regiunea muntoasă din estul și centrul Cehoslovaciei, anihilarea capacității de ripostă a comandamentului hitlerist și împiedicarea efectuării de contralovituri spre sud și nord, în flancurile fronturilor 2 și 4 ucrainene care înaintau spre Austria, respectiv spre Germania.

În prima etapă a luptelor duse

pe teritoriul Cehoslovaciei, Armata 4 română a executat operația de apărare de la Seňa-Turna imobilizînd importante forțe adverse care n-au mai putut fi folosite împotriva forțelor sovietice ce înaintau spre Košice sau împotriva trupelor sovietice și române care luptau pentru eliberarea Budapestei. În acest timp, Corpul 4 armată din Armata 1 română care a depășit frontiera ungaro-cehoslovacă la 26 decembrie 1944, a luptat pe direcția Ipolytarnok-Halič, întorcînd dispozitivul de luptă al grupării germane din zona orașului Luce nec

La începutul anului 1945, cele două armate române au acționat spre cursul mijlociu al Hronului. Armata 4 a executat operațiile Rožňava (12—31 ianuarie 1945) și Zvolen—Banská—Bystrica (11 februarie—26 martie 1945), iar Armata 1 — operația din Munții Javorina (29 ianuarie—13 martie 1945). Succesele obținute de Armata 4 română pe pantele împădurite ale masivului Sliecké și în zona orașului și a bazinului Rožňava au avut o deosebită importanță militară, deoarece au creat posibilitatea ajungerii rapide a trupelor noastre pe cursul superior al Hronului și au orientat ofensiva spre Banská Bystrica, puternic centru economic și administrativ, situat pe cursul mijlociu al Hronului. Deosebit de valoroase au fost și rezultatele obținute în operația Banská—Bystrica. Cooperînd cu trupele sovietice, diviziile române au lichidat între Zvolen și Banská—Bystrica ieșînd pe care-l făcea frontul german în sud-estul Slovaciei și au debarșat pe cursul mijlociu al Hronului, creînd condiții favorabile eliberării părții centrale a Cehoslovaciei. Pierderea regiunilor industriale dintre Zvolen și Podbrezova, precum și a exploatărilor miniere din Munții Metalici Slovaci a constituit o lovitură serioasă dată potențialului de război al armatei germane.

Lupte extraordinar de îndrîjite a dus și Armata 1 română în Munții Javorina. Acționînd în cele mai grele condiții din întreaga perioadă a războiului antihitlerist, diviziile române au atacat frontal inamicul, ce dispunea în masivul muntos de cazemate și alte lucrări betonate, cîmpuri de mine și excelente observatoare și au ieșit la mijlocul lunii martie 1945 pe cursul mijlociu al Hronului, la vest de Zvolen, obligînd inamicul să se

O patrulă
de ostași români
intrind
într-o localitate
din districtul
Blansko

Populația
unei așezări
din sudul Moraviei
întâmpină cu entuziasm
trupele române
eliberatoare

retragă dincolo de râu.

Instaurarea la 6 martie 1945 a guvernului revoluționar democratic în cadrul căruia Partidul Comunist Român avea rolul determinant, largul program de reforme pe care acesta l-a făcut cunoscut poporului român, în special reforma agrară, care satisfacea una din dorințele arzătoare ale sutelor de mii de ostași-plugari au impulsionat și mai mult spiritul combativ al forțelor române aflate pe frontul antihitlerist.

La sfârșitul lunii martie 1945, după o scurtă perioadă de restructurare a dispozitivului de luptă, armatele 1 și 4 române au acționat cu deplin succes în păr-

țile centrale ale Cehoslovaciei, pe direcția generală Brno. Cooperind în continuare cu Armata 40 sovietică, Armata 4 română a desfășurat acțiuni ofensive pentru cucerirea Munților Fatra Mare, Fatra Mică și Carpații Albi, iar Armata 1 română cooperind cu Armata 53 sovietică a operat în zona dintre Hron și Morava. Lupte deosebit de grele au dus în acest timp militarii ro-

■ Căpitan
ALEXANDRU DUȚU

(Continuare în pag. 25)

TABEL

*cu efectivele participante și pierderile suferite de armata română
în câteva din zonele unde s-au desfășurat bătălii importante
pe teritoriul Cehoslovaciei*

Locul bătăliei	Efective participante	Pierderi
Seňa-Turna	80 228	5 377 (6,7%)
Rožňava	75 409	5 202 (6,9%)
Zvolen-Banská-Bystrica	70 981	4 875 (7%)
Munții Javorina	71 100	15 826 (22%)
Forțarea Hronului și în Munții Nitra	42 390	1 293 (3%)
În Munții Fatra Mică și Carpații Albi	127 366	9 740 (7,6%)
În Moravia	126 120	4157 (3,3%)

ULTIMUL ATAAC COMUN ASUPRA INAMICULUI

(momente
ale cooperării
militare
româno-sovietice
în operația
„PRAGA“)

Frățe de arme româno-sovietică pe front

În noaptea de 8 spre 9 mai 1945, căpeteniile fasciste s-au văzut silite să accepte capitularea fără condiții a Germaniei hitleriste. Cu toate acestea, comandamentul grupării hitleriste din Cehoslovacia a refuzat capitularea și a continuat rezistența. Ca urmare, s-a trecut la lichidarea ei.

O contribuție importantă în acest sens au adus-o și armatele 1 și 4 române — care cooperau strâns cu armatele 40 și 53 sovietice —, aflate la începutul operației strategice Praga la vest de riul Morava. Armata 1 cu 7 divizii avea Corpul 7 armată în dispozitiv de trecere la ofensivă, la aproximativ opt kilometri la nord de Brno, iar Corpul 4 armată în eșalonul doi, în zona acestui oraș și în împrejurimi. La sfârșitul lunii aprilie sosise din țară și Divizia 1 de gardă sovietică, regrupată după debarcare la sud-est de Brno. Armata 4, cu opt divizii, se găsea cu Corpul 2 armată pe

un aliniament la aproximativ 15 km nord-vest Kojetin, iar Corpul 6 armată, în curs de regrupare la sud-est de Prostějov, pentru a trece în eșalonul doi al armatei, după luptele desfășurate în acea zonă.

Armata 4 română a trecut la ofensivă în dimineața de 8 mai. În urma înfringerii rezistenței îndrăgite a inamicului, Corpul 2 armată a trecut la urmărire cu câte un detașament de fiecare divizie din primul eșalon. Potrivit ordinului comandantului armatei, aceste detașamente au fost constituite din câte două companii până la un batalion transportat auto, în mașini luate de la artileria grea sau alte unități, până la o baterie de artilerie grea, o subunitate de pionieri și mijloace de transmisiuni. Fiecare detașament era precedat de câte un pluton de cercetare, transportat în una sau două mașini. „Diviziile și corpurile de armată — se menționa

într-un ordin de luptă — să-și facă un punct de onoare din organizarea urgentă a acestor unități și reluarea contactului cu inamicul, pentru a-și să execute ordinul de capitulare, iar în caz contrar să treacă la nimicirea lui”.

În seara zilei de 8 mai, marile unități ale Corpului 2 armată au atins aliniamentul Boskovic-Dubravice-Rajec, pe valea riului Svítava. Continuând apoi urmărirea pe comunicații, Corpul 2 armată a ajuns la 12 mai în zona Trhova Kamenice-Zdrec-Polnicka. În același timp, în urma sa, Corpul 6 armată începea să-și regegrupeze forțele în zona nord Bystřice-Nove Mesto.

Armata 1 română, în cooperare la stînga cu Armata 53 sovietică, a trecut la ofensivă în dimineața de 9 mai, iar pînă în seara zilei a atins, cu Corpul 7 armată, aliniamentul Kurim-Veverska Bityska. A doua zi, Corpul 7 armată a trecut la urmărirea inamicului de pe aliniamentul Tišnov-Ořehov. Deoarece inamicul a rupt contactul, ambele corpuri de armată ale Armatei 1 au fost regrupate în zona Střezek-Ostrov-Ořehov. La 11 mai, marile unități au continuat înaintarea spre vest prin marșuri forțate. Unele rezistențe izolate ale ariergărzilor inamicului întîlnite au fost respinse sau capturate de către elementele primului eșalon al marilor unități ale armatei. La 12 mai, întreaga armată s-a concentrat în zona finală: Havlíčkov Brod-Humpolec-Bukovina-Polna-Šlapanov.

Și în clipe de repaus — același limbaj al prieteniei

■ Colonel (r)
MIHAI CUCU

TANCHIȘTII ROMÂNI

înfrentă „panzerele” la sud-est de Viena

Colonel dr. GHEORGHE TUDOR

Era în primăvara anului 1945, ultima a celei de-a doua mari drame mondiale, cînd tanchiștii români care continuînd să fie o prezență activă în marele cerc de foc care se strîngea tot mai amenințător în jurul Germaniei naziste, în iureșul lor ofensiv au depășit riul Morava pe cursul său inferior în zona localității Devinska Nová Ves, aflată pe malul stîng al Moravei pe teritoriul Cehoslovaciei, nu departe de vărsarea acesteia în Dunăre, localitate pe care au eliberat-o prin lupte grele.

Ajuns aici, în inima Europei centrale, Regimentului 2 care de luptă i s-a încredințat misiunea de a participa, alături de trupele sovietice, la eliberarea Austriei. Pentru început Regimentul de tancuri român a sprijinit, cu focul tunurilor de pe mașinile de luptă, acțiunile de fortare a riului Morava, duse, începînd de la 6 aprilie 1945, de Divizia 409 de infanterie sovietică.

Supus presiunii, inamicul a fost silit să cedeze pozițiile de pe malul vestic al cursului de apă. Acțiunea tanchiștilor noștri s-a înscris în ofensiva Corpului 24

armată sovietic, care primise misiunea să rupă apărarea germană din fața capului de pod și să dezvolte ofensiva în adîncime. În cadrul acestui efort, unitatea română trebuia să înainteze pe direcția generală Hohenrappersdorf, Mistelbach și să pună stăpînire, din mișcare, pe trecerile dî peste canalul Zaya.

Datorită situației operativ-tactice critice, tanchiștii români au dus lupte deosebit de grele în zona localității Hohenrappersdorf. În momentul în care regimentul de tancuri se găsea la circa 2 km sud-est de localitatea Schrick, trupele germane au executat, pe la jumătatea zilei de 11 aprilie 1945, riposte ofensive în flancul stîng și în spatele regimentului de tancuri român. În această situație, comandantul Diviziei 4 infanterie de gardă sovietică a considerat ca regimentul să se regrupeze pe marginea de nord-vest a localității Hohenrappersdorf, pentru a fi în măsură să respingă contraatacul inamic. Ca urmare, regimentul și-a dispus o parte din forțe în apărare, iar cu restul și-a constituit o grupare de manevră. Situația în zona respectivă era însă foarte confuză. La scurt timp, regimentul este înștiințat că inamicul execută contraatacuri din trei direcții: dinspre est, nord și vest. Situația s-a agravat și mai mult odată cu întreruperea legăturilor cu Divizia 4 infanterie de gardă și cu Brigada 27 tancuri sovietică. Pe deasupra, inamicul a declanșat un puternic foc de artilerie asupra localității Hohenrappersdorf, pentru a izola forțele regimentului de cele ale Diviziei 4 infanterie de gardă. Amenințat și cu tăierea oricărei posibilități de a se aproviziona, regimentul recurge la un contraatac care are ca rezultat respingerea inamicului pînă la nord de Martinsdorf, împrejurare care îi permite să se aprovizioneze cu carburanți, lubrefianți și cu muniție.

Furioși peste măsură din cauza eșecurilor suferite, hitleriștii se înverșunează și recurg la sprijinul masiv al aviației. Astfel, în după-amiaza zilei de 12 aprilie, inamicul, cu sprijinul a douăzeci de avioane de bombardare

Asemenea tuturor ostașilor noștri, și tanchiștii români au dus lupte grele împotriva unui dușman puternic înarmat

dament și a șase avioane de vânătoare, declanșează simultan contraatacuri din trei direcții: dinspre est, nord și vest. Copleșit de această avalanșă de oțel și de foc dușmăni, regimentul este obligat să cedeze o parte din poziția sa. Numai o parte pentru că, în cele din urmă, într-o încordare supremă, zădărnicește încercările inamicului de a-l scoate complet din localitate. Prin riposte ofensive executate succesiv cu o parte din forțe, pe direcțiile unde se contura pericolul cel mai mare, acțiunile inamicului au fost anihilate și în final oprite definitiv. Deși hitleriștii dispuneau de un material blindat superior, tanchiștii români nu s-au lăsat impresionați, angajând curajoasă luptă „piept la piept”, „oțel la oțel” cu „panterele”, „tigrii” și „ferdinanzii” cu cruce teutonică.

Eroismului și măiestriei colective a întregului regiment în această înfruntare inegală, li s-au adăugat acte de înaltă bravură săvârșite de echipajele coloșilor de oțel. Astfel, echipajul tancului în care se găsea comandantul de pluton, sublocotenentul R. Contantinescu, a rămas la postul său, executând misiuni de foc, și după ce mașina de luptă a fost lovită și imobilizată de inamic. Alt tanc, comandat de sublocotenentul Ion Dumitru a distrus două tancuri dușmane. Șeful biroului operații al regimentului, căpitanul Ion Marin, aflându-se, în timpul acțiunilor, la compania comandă, a luat parte la respingerea unui contraatac al inamicului, luptând alături de unul din echipaje. Tanchiștii din compania comandată de căpitanul Virgil Ogescu au scos din luptă două tancuri, trei tunuri antitanc și trei aruncătoare, precum și numeroși hitleriști.

În ziua de 13 aprilie, în cooperare cu subunități din Divizia 4 infanterie de gardă sovietică, regimentul român a trecut la ofensivă pentru a nimici, în primul rând, inamicul din partea de nord a localității Hohenrupsdorf. Având sprijinul eficace al aviației și al aruncătoarelor cu reacție sovietice, tanchiștii români au reușit nu numai să nimicească inamicul din această parte a localității, dar să și înainteze pînă la Martinsdorf. A doua zi, 14 aprilie, regimentul de tancuri a acționat în sprijinul unităților Diviziei 4 infanterie de gardă pentru cucerirea localității Schrick, important nod de comunicații prin care trecea una din principalele căi de retragere a trupelor hitleriste din zona Viena.

Apoi, după lupte violente, ostașii sovietici, sprijiniți de tanchiștii români, au reușit să ocupe satul Nexing, după care au continuat înaintarea spre Schrick, prima subunitate care a pătruns în interiorul acestei localități fiind compania de cercetare a Regimentului 2 care de luptă. În această acțiune, o faptă memorabilă a săvârșit soldatul Ion Banu. Într-una din luptele anterioare, el capturase un transportor blindat, pe care apoi l-a condus în luptă asupra localității Schrick, având ca desant mai mulți ostași sovietici. La un moment dat, un puternic contraatac hitlerist cu infanterie și tancuri i-a obligat pe ostașii sovietici să părăsească transportorul blindat și să ocupe un dispozitiv de apărare în apropiere. Ei n-au reușit să-i oprească pe atacatori, fiind nevoiți să se retragă. Soldatul Banu a rămas singur în mașina, sa. Hitleriștii l-au somat să se predea. El însă a refuzat categoric, continuând să lupte singur, pînă ce transportorul a fost avariat, iar el ucis.

În zilele de 16 și 17 aprilie, regimentul a participat la luptele pentru cucerirea localității Wilfersdorf. În fața atacului unităților sovietice, sprijinite de tanchiștii români, hitleriștii au opus din nou o rezistență înverșunată, executînd mai multe contraatacuri. Acestea au fost însă zădărnice de intervenția masivă a artileriei sovietice și de impetuoșitatea cu care s-au avîntat în luptă infanteriștii sovietici și tanchiștii români. Pentru participarea alături de trupele sovietice, la luptele care

Tanchiști români în capitala Austriei

au avut ca rezultat eliberarea orașului Zistersdorf, centrul regiunii petrolifere din nord-estul Austriei, Regimentul 2 tancuri a fost citat, pentru a treia oară, prin ordin de către Comandamentul suprem sovietic (Ordinul nr. 338 din 17 aprilie 1945).

Continuînd înaintarea, tanchiștii români s-au distins în luptele pentru forțarea canalului Zaya și eliberarea localităților Mistelbach, Eibenstein și Poysdorf de pe teritoriul Austriei, precum și în luptele din zonele Pasohlavski și Nová Ves de pe teritoriul Cehoslovaciei.

În zilele de 10 și 21 aprilie, tanchiștii români au luptat cot la cot cu tanchiștii sovietici din Brigada 27 tancuri în zona localității Poysdorf, unde inamicul dispunea de unități din diviziile 8 blindată (care avea în compunerea sa tancuri de tipul „Tigru” și „Pantera”). 147 „SS” și 264 „SS”. Inamicul încerca să interzică înaintarea în lungul autostrăzii ce duce spre Brno. Aceste forțe au fost destinate în special pentru executarea de contraatacuri. La respingerea unui asemenea contraatac au participat și tanchiștii români.

La finele lunii aprilie, tanchiștii români, înaintînd prin lupte grele, au pătruns din nou pe teritoriul Cehoslovaciei, participînd la acțiunile de anvergură care au dus la prăbușirea completă a apărării inamice de la sud-vest de Brno. La 8 mai, tancurile române, acționînd în avangarda coloanei ce înainta din direcția Telec, au intrat, împreună cu unități din armata sovietică, în orașul Znojmi, zdrobind ultima rezistență a inamicului din acest sector.

Tanchiștii români încheiau astfel un lung și glorios drum de luptă care ar putea fi numit „De la arcul carpat la arcul de Triumf”, aflîndu-se la 9 Mai 1945 în primele rînduri ale celor care și-au consacrat eforturile înfrîngerii Germaniei naziste. Erau toate motivele ca în ordinul de zi pe armată să se conchidă că „Pentru modul brav și exemplar de comportare”, ministrul de război aduce mulțumire „tuturor ostașilor din această unitate de elită”.

ÎNTREGUL POTENȚIAL UMAN ȘI ECONOMIC AL ȚĂRII ANGAJAT ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA FASCISMULUI

Prof. univ. dr. GH. I. IONIȚĂ

Marcind în aceste zile — așa cum se cuvine — glorioșul jubileu al Victoriei de la 9 Mai 1945 asupra fascismului, poporul nostru se prezintă — așa cum se arată în Hotărârea din 15 februarie 1985 a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. cu privire la aniversarea a 40 de ani de la Victoria asupra fascismului și sărbătorirea „Zilei Independenței României” — „cu conștiința datoriei împlinite cu sentimentul de legitimă mândrie de a-și fi adus nemijlocit contribuția materială și umană la uriașă bătălie purtată de forțele coaliției antihitleriste pentru înfringerea celui mai periculos dușman al libertății și independenței popoarelor al păcii și progresului întregii lumi — fascismul”.

Cunoscând din propria experiență a existenței sale multimilenare ce înseamnă asuprirea și dominația străină, poporul român — acționând în spiritul bogatelor sale tradiții de luptă pentru libertate, unitate și independență națională — s-a ridicat cu hotărâre, după cum prea bine este cunoscut, împotriva fascismului și a politicii sale inrobitoare încă din primele momente ale apariției acestuia și a luptat consecvent împotriva hidoiei fasciste pînă la marea Victorie de la 9 Mai 1945. „Participarea României cu întreaga forță la războiul împotriva Germaniei naziste, luptele grele purtate de ostașii români, sacrificiile uriașe făcute de întregul popor pentru obținerea victoriei finale asupra fascismului — apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, președintele României socialiste — au demonstrat cu putere hotărârea poporului român de a lupta pentru zdrobirea fascismului și lichidarea politicii imperialiste de dominație și asuprire pentru democrație pentru cauza independenței și libertății popoarelor, a înțelegerii și colaborării în întreaga lume”.

Despre eroismul și sacrificiile poporului român pe frontul marilor bătălii antifasciste s-a scris mult și se va mai scrie încă, fiindcă oricînd sînt și vor fi demne de respectul generațiilor de azi și de mîine minunatele fapte patriotice, revoluționare ale comuniștilor și antifasciștilor, ale tuturor apărătorilor consecvenți ai demnității patriei noastre străbune, prea greu încercată în lunga noapte a coșmarului fascisto-hitlerist.

Eforturile și sacrificiile făcute de poporul nostru mobilizat la luptă de Partidul Comunist Român în timpul războiului purtat împotriva Germaniei naziste, a constituit un mare exemplu de dragoste de patrie, de energie clocotitoare și eroism în muncă, al bărbați-

Muncitorii comunisti au mobilizat fortele pentru sprijinirea frontului

In fabricarea pentru grabirea vietii, muncitorii pentru 89 de muncitori muncitori, muncitorii dela ASAM-Pipe au acceptat sa munceasca voluntar, fara sa se lasat din presa. Astfel in cele libere, la repararea avioane.

Muncitorii dela Uzina Electrica Grozavesti sprijina efortul de razboiu

Funcționarii din industrii sprijină frontul

Acțiunea „Totul pentru Front” a fost organizată de către Comitetul de apărare și muncă, muncitorii dela Uzina Electrica Grozavesti, muncitorii din industrii, la sprijinirea frontului. (A.T., București)

Campania „Totul pentru Front”

Medicii răspund chemării Apărării Patriotice

Marea adunare a medicilor din Spitalul Asigurărilor Sociale

Cum au ridicat producția muncitorii dela „Herdan”

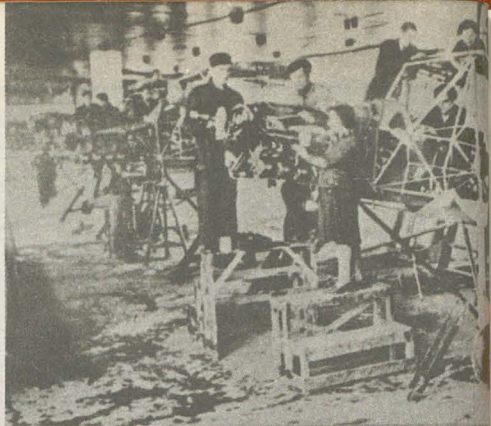
lor și femeilor țării, al tinerilor și vîrstnicilor, al românilor și cetățenilor de alte naționalități — maghiari, germani, sîrbi etc. —, al întregii Români, pornită în fericita zi de 23 August 1944 pe o cale nouă.

Învîingînd greutăți de tot felul, oamenii muncii de la orașe și sate, insuflețiți de cauza dreaptă a războiului, de dragoste față de patrie și ura adîncă față de fascism, au răspuns cu elan la chemarea patriotică a Partidului Comunist Român: „Totul pentru front total pentru victorie!” aderînd cu întreaga lor ființă și conștiință la imperativul momentului hotărîtor în care ne aflăm ca țară, ca națiune. A fost o luptă care a mobilizat, totodată, pe aceeași platformă politică, oameni

inregimentati în diverse partide și grupuri, în frunte avându-i desigur pe comuniști, semn evident al largii dispoziții a poporului român pentru lichidarea neîntârziată a urgiei fasciste.

În numeroase întreprinderi ca: „Voina”, „Malaxa” din București, „Astra” din Brașov, în Valea Jiului, la Comănești, la Reșița, în Valea Prahovei ca și în alte părți ale țării, muncitorimea și-a exprimat, din primele momente, hotărârea de a depune toate eforturile pentru îndeplinirea sarcinilor trasate de partidul comunist. Voința neștrămutată a clasei muncitoare de a face totul pentru asigurarea necesităților frontului era plener exprimată, de pildă, în numele tuturor muncitorilor, de la tribuna primului Congres general al sindicatelor unice. În rezoluția adoptată la Congres, în ianuarie 1945, se arăta: „Trebuie dată o atenție deosebită frontului. Sindicatele și comitetele de fabrică trebuie să fie în fruntea luptei pentru organizarea și ridicarea producției de război, astfel ca cerințele frontului să fie împlinite și armata să fie bine aprovizionată”.

Eforturi patriotice remarcabile au depus muncitorii din domeniul comunicațiilor, pe linia dezvoltării activității transporturilor existente, pentru refacerea celor

În curînd, prin efortul susținut al muncitorilor, avioanele aeriare în lupte vor fi redată cit mai curînd frontului

minerii din industria carboniferă au adus o contribuție însemnată la efortul de război al României împotriva Germaniei hitleriste. În privința producției industriale petroliere, deși o parte a rafinăriilor și instalațiilor de încărcare și depozitare fuseseră distruse sau suferiseră avarii din cauza repetatelor bombardamente, bazinele petrolifere din Valea Prahovei și din județul Dimbovița, sutele de sonde și numeroase alte instalații aplatate de forțele insurecționale române împotriva hitleriștilor și rămase intacte datorită acestui fapt, și-au continuat activitatea odată cu intrarea României în războiul antihitlerist și au furnizat trupelor noastre cantitățile de benzină, ulei, petrol și motorină necesare.

În ce-i privește pe muncitorii din industria siderurgică și metalurgică prelucrătoare — ramuri a căror producție era aproape în întregime destinată frontului — s-au avîntat și ei, cu eroism și abnegație, în muncă s-au angajat să lupte cu toate forțele „pentru a mări la maximum producția de război și a lichida cit mai repede cu fiara fascistă” —, cum se arăta într-un document adoptat, în ianuarie 1945, la Congresul Uniunii sindicatelor din industria metalo-chimică.

Muncitorii din industria ușoară și alimentară, ramuri a căror producție avea o însemnată deosebită în aprovizionarea luptătorilor de pe front cu echipament și subzistențe, au răspuns, de asemenea, cu entuziasm chemării Partidului Comunist Român de susținere a efortului de război al țării împotriva Germaniei hitleriste. Zeci de mii de tone de alimente și diverse subzistențe au luat, în acel timp, calea frontului antihitlerist. Pentru aceleași nevoi au fost livrate cantități

(Continuare în pag. 64)

Formațiile artistice ale armatei au fost și ele prezente în mijlocul ostașilor, cu minunatele și optimiste noastre dă-tece și dansuri

Încă una dintre numeroasele caravane încărcate cu alimente, îmbrăcăminte și muniții este gata să pornească spre liniile de luptă

care au avut de suferit din cauza războiului. În plin război antihitlerist trebuiau asigurate transporturile militare, care erau foarte mari și în continuă mișcare. Concomitent trebuiau satisfăcute și nevoile interne ale țării, aprovizionarea întreprinderilor cu materii prime, combustibil, readucerea utilajelor industriale dispersate în numeroase localități din țară, refacerea vieții economice în regiunile țării care suferiseră mai mult de pe urma acțiunilor de război, ca Moldova și partea de nord a Transilvaniei, aprovizionarea populației, ca și asigurarea traficului de călători.

De asemenea, toate aerodromurile — atît cele militare cit și cele ale aviației civile — împreună cu instalațiile aferente, stațiile meteo și radio, au servit fără rezerve, cu tot potențialul lor, frontul antihitlerist. Aproximativ 92 la sută din capacitatea de transport a flotei fluviale și maritime române, porturile și instalațiile docurilor și antrepozitelor au fost afectate nevoilor militare.

Sarcini deosebite au stat în fața industriei miniere și petroliere. Învîingînd multiplele dificultăți ale timpului, muncind cu avînt patriotic pentru ridicarea producției,

COBELIGERANȚA ROMÂNIEI ÎN RĂZBOIUL ANTIHITLERIST — un fapt istoric incontestabil

Maior dr. MIHAIL E. IONESCU

Intrarea României în războiul împotriva Germaniei naziste la 23 August 1944 a avut de jure toate attributele unui act suveran, de deplină independență, hotărât de instanțele supreme ale națiunii. Investite cu reprezentarea suveranității naționale, a independenței statului, aceste instanțe, în declarațiile date publicității la 23 August 1944, și care au definit fără echivoc noua orientare politică și militară a țării, au arătat în mod clar asumarea de către România, din proprie voință, a calității de cobeligerantă în cadrul coaliției Națiunilor Unite. Partidul Comunist Român, forța politică organizatoare și conducătoare a revoluției din August 1944, a chemat „muncitorimea, jărăniimea, intelectualii și pe toți cetățenii României la luptă fără cruțare, cu toate armele, împotriva dușmanului de moarte al poporului român, pentru asigurarea viitorului său”. Declarația guvernului instituit la 23 August 1944 era, de asemenea, fără echivoc: „România consideră de azi înainte Națiunile Unite ca națiuni prietene. Recunoașterea de către guvernele din Moscova, Londra și Washington a nedreptății făcute României prin dictatul de la Viena deschide posibilitatea ca armatele românești, alături de armatele aliate, să elibereze Transilvania de nord de sub ocupația strădăină”. Iar Proclamația către țară a șefului statului român sublinia ferm aceeași idee: „Alături de armatele aliate și cu ajutorul lor, mobilizând toate forțele națiunii, vom trece hotarele impuse prin actul nedrept de la Viena pentru a elibera pământul Transilvaniei noastre de sub ocupația strădăină”.

Așadar, documentele politice fundamentale ale actului demnității naționale de la 23 August 1944 au proclamat de jure asumarea de către România a cobeligeranței alături de Națiunile Unite, împotriva coaliției hitleriste. Această cobeligeranță era

motivată exclusiv de exigențele intereselor naționale fundamentale: asigurarea independenței și suveranității statului, a integrității vetrei străbune știrbite prin odiosul dictat fascist de la Viena din 30 August 1940.

Calități juridice suplimentare au adăugat cobeligeranței României în războiul antihitlerist convenția de armistițiu încheiată de țara noastră cu Națiunile Unite la 12 septembrie 1944. Acest act stabilea între cele două părți contractante — România, pe de o parte, și Națiunile Unite, pe de altă parte, reprezentate prin U.R.S.S., S.U.A. și Marea Britanie — detalii ale colaborării militare în lupta împotriva dușmanului comun. Se stipula, în articole speciale, scopul operațiilor militare purtate în comun (eliberarea Transilvaniei de nord), cantitatea de forțe care urma să fie angajată de către România în război (nu mai puțin de 12 divizii de infanterie, cu mijloacele suplimentare), organizarea comandamentului și alte detalii ale cooperării de arme între țara noastră și aliați.

Obligațiile asumate suveran și independent de către România au fost îndeplinite cu scrupulozitate și depășite în ansamblu, stătuind de facto cobeligeranța țării noastre în războiul antihitlerist. România a angajat permanent în lupta împotriva inamicului cu mult peste 12 divizii (în operațiile pentru eliberarea Transilvaniei de nord — 27 de divizii, în Ungaria — 17 divizii, în Cehoslovacia — 17 divizii), precum și numeroase alte mari unități unități și formațiuni: 1 corp aerian, unități, de marină, brigăzi de căi ferate, alte unități de trupe speciale. Totodată, susținerea materială a armatei care a operat pe frontul antihitlerist a fost făcută exclusiv de statul român, care a plătit concomitent și alte sume derivate din stipulațiile convenției de armistițiu. În ansamblu, România a cheltuit în războiul

antihitlerist cu mult peste 1 miliard de dolari (la cursul anului 1938).

După cum se știe, de asemenea, acțiunea militară a României desfășurată în comun cu Uniunea Sovietică, cu celelalte state ale coaliției antihitleriste, a adus valoroase beneficii strategice și operativ-tactice, grăbind în mod hotărâtor victoria asupra Germaniei hitleriste. Comparativ cu aportul altor state ale coaliției Națiunilor Unite, contribuția României la obținerea victoriei se situează la un loc de frunte pe care l-au definit ca atare numeroase personalități politice și militare din țările aliate.

Cobeligeranța României în războiul antihitlerist a făcut obiectul unor aprecieri inserate în acte oficiale sau în declarații făcute în forurile supreme ale puterii de stat în țările coaliției antihitleriste. Decretul din 6 iulie 1945 al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. prin care se decerna șefului statului român ordinul „Victoria” evidențiază astfel „actul curajos al cotiturii hotărâre la politica României spre ruptura cu Germania hitleristă și alierea cu Națiunile Unite (s.n.)”, efectuat de țara noastră la 23 August 1944. Ministrul de externe al Marii Britanii, A. Eden, a declarat în ianuarie 1945 că „România a dat ajutor substanțial cauzei Alianțelor, menținând 14 divizii în luptă”, iar un deputat englez, I. Thomas, a cerut în aceeași perioadă, într-o interpelare în Camera Comunelor, ca țării noastre să i se acorde statutul de cobeligerantă. Motivația cererii sale a fost că „România este a patra țară ca efectiv pe frontul împotriva Germaniei”.

Cobeligeranța României în războiul împotriva fascismului, efectivă și totală între 23 august 1944 și 12 mai 1945, întrunește așadar attributele unui fapt istoric de netăgăduit.

DRUMUL DE LŪPTĂ AL ARMATEI ROMÂNE ÎN RĂZBOIUL ANTIFASCIST

În intervalul 23—31 august 1944

La luptele duse în timpul insurecției armate și al operației de acoperire au participat 37 de divizii ale armatei române, diferite unități independente și școli militare, 10 regimente de artilerie antiaeriană, unități și formațiuni de aviație și marină, cu un efectiv total de 465 659 de oameni. De asemenea, au luat parte numeroase formațiuni de luptă patriotice.

Forțele insurecționale române au zdrobit trupele hitleriste din părțile: centrală, de sud, de sud-est și de sud-vest ale țării.

Orașul București — capitala României — a fost curățat de rezistențele inamice încă în dimineața zilei de 26 august 1944. Până în noaptea de 27 spre 28 august au fost lichidate și forțele inamice din împrejurimile Bucureștiului.

Concomitent s-au dat lupte la Ploiești și pe Valea Prahovei, la Brașov, Arad, Lugoj, Alba Iulia, Turnu Severin, Zimnicea, Oltenița, Călărași, Fetești, Cernavodă, Slobozia, Buzău și în alte localități și zone ale țării.

Hitleriștii au pierdut în aceste acțiuni: 5 000 de morți și peste 56 000 de militari prizonieri, între care 14 generali și 1 431 de ofițeri. Trupele române au capturat mari cantități de armament și tehnică de luptă, printre care 222 de avioane și 438 de nave maritime și fluviale.

Paralel cu luptele insurecționale, alte forțe militare române au organizat un front de apărare pe o lungime de aproape 1 400 km pentru zădărnicierea oricărei încercări a inamicului de a pătrunde din partea de nord a Transilvaniei (care se afla sub ocupația horthystă) și de peste granița de vest și sud a țării.

Trupele române de pe teatrul de operații din Moldova, dînd curs ordinelor primite de la Marele Stat Major Român, după 23 August 1944 s-au deplasat spre zonele centrale ale țării, pentru a se reorganiza în vederea eliberării părții de nord-vest a Transilvaniei. În drumul lor au zdrobit o serie de rezistențe inamice și au făcut prizonieri.

Pierderile înregistrate de trupele române în intervalul 23—31 august 1944 se ridică la 8 586 de oameni — morți, răniți și dispăruți.

În perioada 1 septembrie — 25 octombrie 1944

Între 5 și 18 septembrie 1944, armata română a stăvilit o puternică ofensivă hitleristo-horthystă în centrul Podișului Transilvaniei și în zona de graniță din Banat și Crișana. Această operație a zădărnicit planul comandamentului hitlerist de a ocupa vastul cap de pod deținut de trupele române la nord și vest de lanțul Carpaților Meridionali și Occidentali, nu a dat posibilitate acestuia să-și organizeze, așa cum preconiza, o apărare continuă din Slovacia pînă la frontiera româno-iugoslavă.

Menținerea fermă în stăpînirea armatei române a trecătorilor Carpaților a permis trupelor sovietice să traverseze fără lupte acest dificil lanț muntos și să se concentreze în zona de operații din sud-vestul Transilvaniei.

Începînd din a doua decadă a lunii septembrie 1944, armata română s-a angajat, împreună cu armata sovietică, în ample operații ofensive, mai întîi pentru eliberarea părții de nord a Transilvaniei, iar apoi pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei.

La 25 octombrie 1944, trupele române au eliberat orașul Carei, ultima mare localitate de pe teritoriul României. Cu acest eveniment se încheie eliberarea întregului teritoriu al României de sub ocupația fascistă.

La luptele pentru eliberarea părții de nord a Transilvaniei au participat 265 735 de militari români, din rîndul cărora au căzut în focul bătăliilor — morți, răniți și prizonieri — 49 744 de luptători. Au fost provocate inamicului pierderi în morți și prizonieri însumînd 11 434 de militari, în afară de răniții și morții pe care acesta i-a ridicat de pe cîmpul de luptă. În total, inamicul a pierdut pe teritoriul românesc, între 23 august și 25 octombrie 1944, un număr de 72 934 de militari.

În luptele pentru eliberarea Ungariei

Încă din noaptea de 7 spre 8 octombrie, primele unități ale armatei române, acționînd în cadrul mării ofensive declanșate de forțele Frontului 2 ucrainean pentru eliberarea Ungariei, au depășit frontiera româno-ungară.

La operațiile desfășurate pe teritoriul Ungariei (8 octombrie 1944 — 15 ianuarie 1945) au luat parte efective ale armatei române însumînd 210 006 militari.

Trupele române au cucerit 3 masive muntoase, au forțat 4 cursuri mari de apă și au eliberat 1 237 de localități, dintre care 14 orașe. Corpul 7 armată român, acționînd pe direcția loviturii principale a Armatei 7 de gardă sovietice, și-a adus contribuția la eliberarea Budapestei, ajungînd, prin lupte deosebit de grele, pînă în centrul orașului.

Au fost provocate inamicului pierderi care se cifrează la 21 045 prizonieri, peste 9 700 morți lăsați pe cîmpul de luptă, la care se adaugă morții și răniții pe care inamicul și i-a ridicat. Pierderile înregistrate de trupele române pe teritoriul Ungariei s-au ridicat la 42 000 militari.

În luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei

La 18 decembrie 1944, unitățile române au trecut, o dată cu unitățile sovietice, frontiera ungaro-cehoslovacă, luptînd pînă la 12 mai 1945, cînd au ajuns în apropiere de Praga.

Efectivele trupelor române care au acționat pe teritoriul Cehoslovaciei s-au ridicat la 248 430 militari.

Au fost forțate 4 cursuri mari de apă, au fost străbătute prin luptă 10 masive muntoase, au fost eliberate 1 722 de localități, între care 31 de orașe. Au fost provocate inamicului următoarele pierderi: 22 803 prizonieri și 2 325 de militari omorîți, găsiți pe cîmpul de luptă, la care se adaugă cei pe care dușmanul și i-a ridicat.

Jertfele de sînge ale trupelor române pe teritoriul Cehoslovaciei au fost însemnate, însumînd 66 495 de militari.

În luptele de pe teritoriul Austriei

Sprijinind diferite divizii ale Armatei 7 de gardă sovietice, Regimentul 2 care de luptă, după ce a luat parte la o serie de acțiuni ofensive în Cehoslovacia, a trecut pe teritoriul Austriei. Aici a participat la luptele din cadrul operației Viena, cele mai importante acțiuni desfășurîndu-le în zonele localităților Hohenrappersdorf, Schrick, Wilfersdorf, Zistersdorf (centru al bazinului petrolifer din nord-estul Austriei), Mistelbach, Eibenstahl și Paysdorf. Pe teritoriul Austriei au acționat, de asemenea, unități române de căi ferate și de drumuri și poduri.

Aniversarea unor mari evenimente istorice obligă, totdeauna, la reflecție; îndeamnă la o privire retrospectivă, la o analiză mai complexă și mai adâncă a faptelor. Iată — au trecut patruzeci de ani de la 9 mai 1945, Ziua Victoriei. Zi în care a răsunat ușurată întreaga, absolut întreaga omenire. Cei care s-au născut în acea memorabilă, istorică, unică zi, acum sînt bărbați; sînt oameni în cea mai deplină și strălucită maturitate. Ei au vîrsta aproape de aceea pe care o aveam noi, atunci; noi cei care

toriei, în destinul fericit al țării, al țărilor și popoarelor libere, independente și demne și ne trezisem cu idealul strivit; noi cei care, ca și contemporanii cehi, poloni, iugoslavi, bulgari, greci, maghiari, ca să nu pomenesc decît popoarele din jurul nostru, nu aveam un ideal mai înalt decît să ne consolidăm statul, să ne cucerim libertățile și democrația, înlăuntrul lui și, tot în acest înlăuntru, să ne urzim un

dacă s-ar trage o concluzie filozofică și instructivă pentru soarta popoarelor și a țărilor în genere, tot din analiza istoriei noastre ar putea rezulta, pentru că este o istorie a marilor trăirămani, adevărate, cinstite eroice. Iar asta, bineînțeles, dacă istoria ar fi, și pentru cei mari, abuzivi încălcători de drepturi de adevăruri, o știință a dreptății și a adevărului uman, dacă ar fi, adică o *magistra vitae*, drepturi statutar respectate lume.

Din marasm și nenorocire din cleștele fascismului și al războiului nedorit, noi românii am ieșit printr-o revoluție cu caracter social și național, antifascist și antiimperialist. Am operat acțiunea de salvare a țării și am introdus în istoria națională marea zi a lui 23 August 1944. Atunci cînd nimeni nu se aștepta, am găsit soluția salvării și am avut țaria, rar întîlnită în viața popoarelor și a statelor, de a întoarce armele, fără a stîrbi cu nimic unitatea națională. Am pornit, întreg poporul, o nouă luptă întărită de credința în destinul nostru, convinși că, pînă la urmă, dreptatea își face loc în istorie, iar libertatea și democrația trebuie să triumfe în lume. Am regăsit calea luptei pentru libertate și democrație și ne-am aliniat, ne-am încadrat cu toate forțele, alături de armata sovietică și de celelalte forțe antifasciste. Am scurta războiul cu peste 200 de zile, salvînd milioane de vieți. Iar dacă după Revoluția din August 1944 pînă la 25 octombrie armata română împreună cu cea sovietică a eliberat întreaga Transilvanie luptînd eroic la Sf. Gheorghe, la Oarba de Mureș, la Turda, la Cluj, la Păuliș și Arad, la Care și Satu Mare, poporul român urmărit un triplu țel: alungarea ocupantului, victoria împotriva fascismului și pacea. Am dat tot pentru front, cu gîndul curajului de a ne îndrepta hotarul ciuit la locul lui istoric. Totodată am urmărit să contribuim, după puterile noastre, la strivirea hilerismului și a horthysmului revizionist și revanșard, care ne sfințecase hotarul, ne jefuise țara și ne umilise ca oameni și popor. Am vrut să împlinim și am împlinit în continuare un act de dreptate, de curățire a lumii de năpasta fascismului războinic și ne-am dat obolul la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, la cucerirea victoriei și a păcii. L-am dat în înfruntarea cu dușmanul a celor 540 000 de

Primăvara victoriei

Prof. univ. dr. DUMITRU ALMAȘ

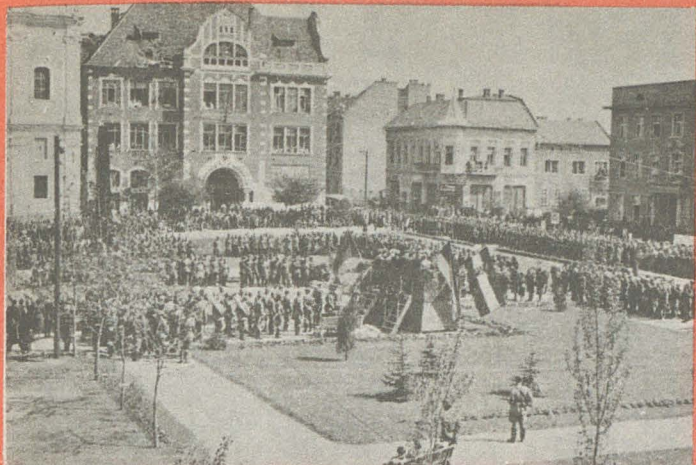
participasem la marea conflagrație, pornită din cumplitele oficine ale setei de putere, ale ambițiilor nesăbuite, ale megalomaniei, ale barbariei și crimei; noi și generația noastră care singerasem pentru o libertate încălcată și pentru un hotar sfîșiat, pentru o demnitate și omenie care trebuiau salvate; noi cei care crezuasem cu sfințenie în dreptatea is-

Prima pagină a ziarului „Scînteia” anunțînd triumful coaliției antihitleriste în neuitatul Mai 1945

nceput de cuviincios belșug, să ne dezvoltăm în liniște și pace o cultură și o artă, cu care să ne încălzim sufletele și să ne afirmăm în afară, spre mulțumirea și bucuria lumii întregi. Poate am fost utopici crezînd, ades cu naivitate, că imperialismul marilor puteri s-ar fi călăuzit, totuși, după normele dreptului internațional și după legile morale ale unei lumi și ale unei civilizații care trecuse prin pojarul primului război mondial, socotit de poeți, de mulți oameni de bine și chiar de unii istorici, ultimul război al omenirii. Dar n-a fost așa. Cei care se înfruptaseră cu partea cea mai mare din reimpărțirea lumii voiau încă mai mult; iar cei care fuseseră înfrinți cloceau pui de năpîrcă ai revanșei. Și așa, după pacea de la Versailles, numai pace n-a fost în lume. A apărut fascismul, exacerbaria imperialismului; s-a izvodit hitlerismul revizionist și apologet al crimei. Țările și popoarele mici și mijlocii, adepte și purtătoare ale unor omenăști mesagii și idealuri de colaborare, înțelegere, armonie și pace s-au trezit în vîltoarea provocărilor războinice, poruncite din Berlin, Roma, Tokio. S-a declanșat a doua mare tragedie a omenirii contemporane.

Dacă un istoric, din oricare parte a lumii, ar vrea să prototipizeze soarta popoarelor și țărilor mici și mijlocii din acea epocă ar trebui să scrie și istoria adevărată, dramatică și tragică, a României și a poporului ei. Și

În această zi solemnă, numeroase asemenea scene s-au repetat în multe locuri: în jurul tribunelor împodobite cu steagurile armatelor țărilor aliate sau eliberate, populația și ostașii sărbătoresc prima zi de pace

Flori ale recunoștinței oferite ostașilor români eliberatori

Primire entuziastă făcută trupelor noastre învingătoare

ostași și cu jertfa a peste 170 000 de eroi. Am dat totul pentru victorie, nu pentru cucerirea unei glorii înfatuată. Nu pentru a încălca dreptul altora. Nu pentru a deschide debușee pentru producția de arme sau pentru a inhăța pradă de război. Ci numai pentru a ajuta să renască dreptatea, libertatea, democrația și de a se reinstaura pacea în lume, în întreaga lume.

Am umblat, în primăvara anului 1945, prin multe unități militare române care luptau în Ungaria și Cehoslovacia. Nici un ostaș nu avea alt vis decît să știe ce se petrece în țară și să fie înfrînt, cit mai repede, dușmanul; să ajungem la libertate și la pace. S-au bucurat toți aflînd că, la 6 Martie, cei rămași acasă au impus primul guvern revoluționar-democrat din istoria României cu reprezentanți ai muncitorilor și țăranilor, guvern prezidat de un experimentat bărbat de stat și patriot înflăcărat, dr. Petru Groza. S-au bucurat că am putut prelua administrația întregii Transilvanii. Că poporul întreg s-a antrenat în greaua operă de refacere a țării distrusă de război. Și bucuria acestor înfăptuiri în primăvara marilor nădejdi, ne-a dat aripi să contribuim, eroici, la eliberarea Ungariei, să zburăm peste Tatra și peste atitea culmi muntoase din Cehoslovacia, să luptăm pe teritoriul Austriei, căutînd primăvara victoriei și a păcii. Mă gîndeam atunci, și mă gîndesc și acum, că n-am făcut nîcînd război de dragul războiului. Iar dacă Mîrcea cel Bătrîn s-a bătut la Nicopole, dacă în vremea lui Mihai Viteazul celele lui Stroie Buzescu au ajuns pînă la Sofia, iar ostașii lui 1877 s-au bătut la Plevna, n-au voit să cucerească teritorii ale altora, ci să îndepărteze cit mai mult dușmanul hrăpăreț de hotarul sfînt al patriei și să apere libertatea și independența. Aceeași politică, același scop și aceeași idee, aceeași filozofie ne-au călăuzit și în perioada 23 August 1944 — 12 Mai 1945, cînd am străbătut peste 1 700 de km și am eliberat peste 3 800 de localități, pînă cînd dușmanul a capitulat fără condiții. Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Poporul român sărbătorește Ziua Victoriei cu mîndria patriotică de a-și fi adus contribuția activă la lupta împotriva fascismului atît în anii premergători războiului cit și prin participarea cu întregul ei potențial material și uman la marile bătălii pentru

zdrobirea mașinii de război a Germaniei. În ultimele 8 luni ale războiului în Europa România a luptat cu toate forțele sale împotriva hitlerismului fiind un participant activ în înfrângerea fascismului la obținerea victoriei istorice din mai 1945". N-am urmărit decît să se sfîrșească războiul, cît mai repede, iar pacea să se așeze gospodărește și binefăcătoare în lume. Era primăvară; primăvara unui aprilie capricios. Mugurii plesneau totuși pe ram. Lanurile de griu se colorau în verde crud. În munții Cehoslovaciei ghiocelii își înălțau clopoței albi printre pilcuri de omăt. Mireasma primăverii biruia, tot mai curajoasă, duhoarea exploziilor de tun, iar privighetorile încercau timid să-și înfiripe cîntul printre făcînturile de mitralieră. Semănaseam mii de vieți de ostași pentru a grăbi acea primăvară a Victoriei. Numele lor le însemnam pe tăblițe de lemn, să nu se uite și să fie cinstite după cuviință de noi români, de prietenii maghiari și cehoslovaci pentru că și pentru libertatea și pacea lor s-au dăruit jertfei eroice. La 9 Mai 1945 dușmanul a capitulat. Forțele democratice au cucerit Victoria. Iar noi, românii, ne numărăm ca a patra putere din lume care a dat totul pentru biruința civilizației democratice și progresiste împotriva barbariei fasciste.

În lumina acelor zile de mai străluceau steagurile Victoriei într-o entuziasă și liberă fluturare. Bucuria nu avea margini. Luptasem, suferisem, ne jertfisem pentru Victoria care însemna, în mintea și inima fiecăruia dintre noi și biruința dreptății sociale, biruința libertății și a democrației. Însemna și instaurarea Păcii. Făcînd calea întoarsă spre țară, în zilele cînd primăvara se instaurase în toate drepturile, ne plecam fruntea lingă semnele de mormînt unde ne-am semănat eroii, dorînd ca amintirea lor să se permanentizeze asemeni unor mîrifice flori de primăvară, mereu renăscute, în lumina soarelui bune înțelegeri între popoare și a Păcii. Iar dacă n-a fost așa, adică Victoria nu s-a înfrînt indestuctibil cu sora ei Pacea, istoria nu va putea acuza eroii care s-au jertfit pentru ele. Pentru amîndouă. Și nici pe noi, care am supraviețuit, cugetul drept al omenirii nu ne va putea osîndi pentru păcatul de a fi crezut în conjuncția Victorie-Pace. Și că mai credem, încă, și în acest ceas al marii aniversări din Primăvara Victoriei.

O prietenie traică avea să se cimenteze între militarii români și locuitorii eliberați de sub ocupația hitleristă...

...Și iarăși, urale, aclamații pentru învingători

Uniunea patrioților salută vitejii luptători pentru eliberarea patriei

Războiul antihitlerist - războiul întregului popor român

(Urmare din pag. 6)

unde regiunile sau populația nu dispuneau de materiale medicale, tratamentul și intervențiile chirurgicale se făceau cu medicamentele noastre, puse la dispoziție, bineînțeles, în mod cu totul gratuit.

Transporturile. Toate coloanele auto și hipo au avut dispozițiuni și au executat, în limita posibilităților, transportul populației civile de la o localitate la alta, precum și a refugiaților și bagajelor lor. Pe tot timpul iernii, unitățile au transportat pe lângă lemnele necesare lor și mari cantități de lemne pentru populația nevoiașă. Acolo unde podurile erau stricate, trecerile cursurilor de apă s-au executat pe porțițele și pasarelele construite de unitățile noastre de pontonieri și pionieri. În multe cazuri, bolnavii au fost transportați chiar de autosanitarele noastre.

Ajutorul la munca câmpului. În sate unde unitățile au cantonat mai mult timp, au ajutat populația nevoiașă atît cu brațe de muncă cît și cu animale".

În războiul antihitlerist, România și-a depășit obligațiile asumate prin Convenția de armistițiu. Referindu-se la efectivele angajate de România în lupta împotriva Germaniei naziste, postul de radio Londra aprecia, pe bună dreptate, în ianuarie 1945, că „dintre națiunile care luptă împotriva Germaniei, România se situează azi în al patrulea rînd în ceea ce privește numărul de ostași ce participă la bătălia de distrugere a nazismului”. Așa cum se precizează în lucrarea „Contribuția militară a României în războiul pentru libertate și dreptate”, întocmită de Marele Stat Major în 1946, țara noastră se situează pe locul patru, după cele 3 mari puteri ale coaliției antihitleriste, în ceea ce privește numărul de mari unități militare și efective care au participat nemijlocit la războiul dus pentru înfringerea Germaniei hitleriste.

O recunoaștere a eroismului ostașilor români, a aportului lor la înfringerea fascismului o constituie cele peste 300 000 de ordine și medalii românești, sovietice, cehoslovace și ungare cu care au fost distinși soldații și ofițerii români.

Totalul cheltuielilor militare făcute de statul român

pentru întretinerea și lupta forțelor sale armate în războiul antihitlerist în perioada 23 august 1944 — 12 mai 1945 pentru înfringerea Germaniei hitleriste și a Ungariei horthyste, s-a ridicat la uriașă sumă de 470 de miliarde lei (la cursul monezii din luna mai 1945). Dacă raportăm la bugetul României pe anul 1938/1939, care s-a cifrat la suma de 30 549 956 000 lei, reiese că aceste cheltuieli militare echivalau cu peste 15 ori bugetul statului, reprezentînd un efort enorm pentru poporul român, dacă avem în vedere obligațiile revenite României¹ pentru convenția de armistițiu.

Acest efort economic reiese și din faptul că el a trebuit să fie suportat în decurs de numai un an, că în 1945, datorită distrugerilor și haosului economic, venitul național era numai de jumătate față de cel din 1938.

Participarea militară și economică a României la războiul antihitlerist, alături de U.R.S.S. și celelalte țări ale Națiunilor Unite, rămîne un capitol încrustat cu litere de aur în istoria patriei noastre. Prin această luptă patria noastră a fost eliberată de sub dominația nazistă, a fost restabilită și consolidată independența țării, România aducîndu-și, totodată, o marcantă contribuție la eforturile de eliberare a altor popoare, la înfringerea Germaniei naziste și obținerea victoriei de la 9 mai 1945.

„Victoria epocală asupra fascismului în cel-de-al doilea război mondial — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — a demonstrat încă o dată la scara celei mai ample înțeleștări din cîte a cunoscut istoria forța cu care popoarele se ridică în apărarea unei cauze drepte adevărul incontestabil că rolul hotărîtor în făurirea istoriei în apărarea libertății și independenței naționale îl au masele populare milioanele și milioanele de oameni ai muncii de pretutindeni. Războiul antifascist a relevat că oricît de mare ar fi potențialul aruncat în luptă de forțele reacțiunii oricît de puternice ar fi armatele imperialiste invadatoare ele nu pot înfrînge voința de libertate a popoarelor dorința acestora de a-și hotărî singure soarta”.

¹ Contribuția materială a României raportată la bugetul din 1938—1939 se ridică la peste un miliard de dolari, ceea ce echivalează cu de patru ori bugetul României din anii 1938—1939.

Armata română în luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei

(Urmare din pag. 13)

mâni pentru eliberarea localităților Sv. Jakub, Kremnica, Trenčin, Uhersky Hradište, Uhersky Brod, Kroměříž, Kojetin etc.

În ultimele zile ale luptelor desfășurate pe teritoriul Cehoslovaciei, armatele 1 și 4 române au acționat în cadrul operației Praga. Declanșînd ofensiva la 8, respectiv 9 mai 1945, cele două armate române au înfrînt peste tot rezistențele opuse de inamic și au înaintat rapid, ajungînd pînă la 12 mai 1945 într-o zonă situată la aproxima-

tiv 80 km de capitala Cehoslovaciei.

O prezență activă pe frontul din Cehoslovacia au constituit-o și trupele române de aeronautică — aviația și artileria antiaeriană (20 de escadrile cu 239 avioane, 76 baterii de artilerie antiaeriană cu 545 de piese și cu un efectiv de 14 059 militari), de tancuri (79 tancuri, autotunuri și mașini blindate pentru cercetare și peste 1 000 de militari), căi ferate (un grup operativ al Brigăzii de căi ferate), geniu, transmi-

siuni, pontonieri etc.

Manifestînd un înalt spirit umanist, militarii români au avut față de populația locală o comportare demnă, civilizată. Numeroase au fost cazurile cînd localnicilor li s-au acordat ajutoare în alimente și îmbrăcăminte, asistență medicală gratuită, inclusiv medicamente.

Marea Victorie asupra fascismului din mai 1945 a găsit armata română în prima linie de luptă alături de celelalte forțe ale Națiunilor Unite. Prin mobilizarea întregului său potențial material și uman poporul român și-a înscris numele la un loc de cînte în cronică luptei pentru obținerea Victoriei de la 9 Mai 1945, pentru salvarea civilizației umane grav amenințată de barbaria fascistă.

„TOȚI MORȚII NOȘTRI ERAU CU FAȚA ÎNAINTE SPRE INAMIC”

General-maior CONSTANTIN ANTIP

Prin această propozițiune, ruptă parcă dintr-o pagină a lui Plutarh, căreia doar verbului i-am schimbat timpul, locotenentul Laurențiu Fulga, într-unul din reportaje scrise în urmă cu peste patruzeci de ani, realizează o admirabilă imagine-sinteză a dăruirii, onoarei și demnității probate de ostașii armatei române în înțelegerea pe viață și pe moarte cu cel mai periculos duș-

*răsfoidind o gazetă militară
de acum patru decenii*

man al patriei noastre și al omenirii — fascismul german.

În luptele aprige pentru triumful Revoluției din August 1944 și eliberarea completă a teritoriului național, în cele purtate cu aceeași neînfricare în Ungaria, Cehoslovacia și Austria, fiii României au avut un constant, activ și fidel companion de arme în presa noastră progresistă, aflată și ea în dispozitiv, cu fața înainte spre inamic. În cadrul acesteia un detașament important l-au format publicațiile militare — restructurate și îmbogățite potrivit noului statut social-politic al țării și puterii ei armate determinat de revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă —, care au abordat efortul României în războiul antihitlerist în datele lui esențiale, într-un evantai tematic larg și diversificat.

În ziaristica ostirii un loc distinct l-a deținut „Gazeta luptătorilor” (inițial „La arme” — numerele 1—9), care a apărut din septembrie 1944 până în iulie 1945. Înscriindu-se în rîndul ziarelor principale de mare tiraj ale țării, „Gazeta luptătorilor” a fost, alături de revista „România militară”, purtător de cuvînt oficios al armatei, s-a afirmat ca o tribună de generalizare și popularizare a experienței de luptă, a faptelor de arme săvîrșite de militarii de toate gradele, ca un puternic mijloc de legătură între ostașii de pe front și masele populare din țară.

Definind rostul gazetei, Marele Stat Major arăta că ea avea „scopul de a informa frontul asupra celor ce se petrec în țară, precum și a menține încrederea interiorului în tăria armatei noastre”. Detaliind, articolul redacțional „Dragi și bravi camarazi de luptă”, din 17 decembrie 1944, scria: „Cuvîntul nostru de ostași, mulți

dintre noi încercați în grele războaie, se îndreptă cald, frăcesc către voi luptătorii de care ne simțim legați prin aceea viață de aspre încercări ale frontului de luptă și mai ales prin proba sacrificiului fără cîntire sub drapelul țării, prin suprema înfruntare a morții în cîmpul de oș și foc pe unde ne-au purtat pașii împlinirea datoriei.

De unde ne găsim vă urmărim eforturile cu inimile încordate ca și ale voastre și sintem bucuroși să vă premărim lupta prin grii sau prin slova scrisului pentru a servi de pildă înregului popor.

Dar ceea ce ne formează grija de fiecare clipă este ca, pe lîngă cinstirea faptei voastre pilduitoare tuturor, să vă cunoaștem nevoile și gîndurile ce vă chinuie; atunci cînd grija vi se îndreptă către cei dragi, către ce de acasă.

Pentru acest motiv ne-am gîndit ca să schimbăm numele gazetei „La arme” în acela de „Gazeta luptătorilor”, pentru ca tot ce se va scrie aici să fie de la voi și numai pentru voi /.../

„Gazeta luptătorilor”, această gazetă a voastră, va fi trimisă peste tot în țară purtînd veștile voastre și ale celor de acasă.

De aceea nu pregețați să vă spuneți păsul pe care comandanții voștri îl vor transmite cît mai repede la redacția noastră /.../

De aceea ridicați fruntea sus, fruntea voastră de luptători iluminați în credința victoriei ce nu va întîrzia să vină”.

Prin coloanele „Gazetei luptătorilor” cititorii luau cunoștință, prin informații și comentarii, de principalele aspecte politice și sociale din țară și de pe arena internațională, de mersul operațiilor pe frontul pe care acționa armata română, ca și pe celelalte teatre ale războiului. Un spațiu larg era consacrat vieții și activității în campanie, ogîndirii competenței și măiestriei cadrelor și trupelor, actelor de înălțător eroism săvîrșite. Paginile „Țara și frontul” și „Corespondență între front și interior” reprezentau un canal eficient al legăturii dintre armata de pe cîmpul de luptă și țară. Ziarul contribuia la stimularea elanului armatei și prin întîreinerea spirituală a militarilor, publicînd schițe literare, poezii, umor.

Accentul principal era pus pe acțiunea concretă, reală, de aceea și genurile gazetărești dominante, frecvent în fiecare număr erau cele directe — informația și reportajul. Reportajele publicate în „Gazeta luptătorilor”, ca și cele inserate în gazetele „de front” — „Avîntul” (Armata 1), „Buletinul informativ (Armata 4)”, „Buletinul ostașului” (Corpul 4 armată), „Sburătorii României” (Subsecretariatul de Stat al Aerului, periodic de care beneficia și Corpul Aerian), „Înainte” (Divizia „Tudor Vladimirescu”), „Frontul informativ” (Divizia 2 infanterie) și altele —, au surprins cele mai diverse laturi ale comportamentului armatei pe lungul itinerar de la Marea Neagră la Pusta ungară, Patrualele Boemiei și Pădurea vieneză și au avut ca erol toate categoriile de militari, de la soldați la generali.

Gazeta Luptătorilor

CUPRINSUL GAZETEI:

| Încotro Yineret? |

Mi se pare edificatoare menționarea citorva titluri de reportaje apărute în „Gazeta luptătorilor”: „Pe Mureș și pe Tîrnave cîntă tunul dezrobirii” (28 octombrie 1944), „Înaintăm victorios în Ungaria” (7 noiembrie 1944), „Zile și nopți în pusta maghiară” (8 februarie 1945), „Mai este un servanț” (23 februarie 1945), „Eroul unei divizii de oțeni cade în lupta pentru Buda-pesta” (2 martie 1945), „Trei, doamne, și toți trei” (2 martie 1945), „Sergentul Blaj Dumitru capturează 13 prizonieri” (2 martie 1945), „Un brav între bravi: maiorul Petcu Alexandru” (14 martie 1945), „Cucerirea istoricului și industrialului oraș Rožnava” (14 martie 1945), „Doi frați, doi camarazi” (22 martie 1945), „Un duel între tun și tanc” (30 martie 1945), „Prin eroism și jertfă la biruință” (6 mai 1945). Drept ilustrare a felului în care erau scrise reportajele de pe front, reproducem cîteva secvențe din însemnarea „Mai este un servanț” a sublocotenentului în rezervă Dumitru Bunescu:

„Atacul nostru, dezlănțuit în zorii zilei, a progresat mult. Zeci de clădiri au fost cucerite în iureșul primului asalt. Dar... și rîndurile noastre s-au rărit binîșor!

...La un moment dat, mitraliera din dreapta, a tăcut brusc. Un brand dușman, care trosnise alături, a scos-o din funcțiune. În același timp și mitraliera din mijloc și-a încetat clănțănitul ei. Sergentul-major Olăroiu se găsea în mare încurcătură, neștiind la care să meargă mai întîi. Își aduse însă repede aminte că misiunea celei de la mijloc este cea mai importantă, așa încît porni în grabă acolo, unde găsi pe toți servanții înșingerați... Un snop de armă automată dușmană îi nimerise în plin...

„Tot mai este un servanț”, rosti el cu un scrișnet de minie și trecu imediat la mitralieră, dîndu-i din nou viață. Și... mitraliera, ce rămăsese pustie, reîncepu să lovească parcă mai amarnic inamicul, care pornise la contraatac. Presiunea dușmanului deveni în curînd grea, apăsătoare! Parcă toate blocurile Budapestei ar fi pornit năvalnic către noi, pentru a ne zdrobi sub greutatea lor.

Deși fără ajutoare, fiind nevoit să execute singur tot ceea ce ne necesită deservirea unei mitraliere, vrednicul Olăroiu continuă să lupte cu înverșunare. În fața mitralierei sale, rîndurile dușmanului se frîng și se prăvălesc peste caldarîmul orașului pustiu... Înfricoșat, inamicul începu să dea înapoi, retrăgîndu-se grăbit în poziția din care plecase. Tocmai acum însă o rafală blestemată lovi mortal pe cel din urmă servanț al mitralierei de la mijloc.

Sergentul-major Olăroiu se întinse alături de crăcanele mitraliere pe care o slujise cu atîta pasiune și poate că în ultimele clipe ale vieții sale a repetat încet de tot, nu pentru lumea aceasta, ci pentru lumea de eroi în care pășise: „Tot mai este un servanț”.

Dacă prin ceea ce scria despre faptele de arme de pe front, „Gazeta luptătorilor”, alături de întreaga

presă democratică, își aducea contribuția la sporirea energiei în fabrici și pe ogoare pentru a asigura armatei cele necesare îndeplinirii misiunilor încredințate, prin ceea ce scria despre eforturile oamenilor muncii în sprijinirea amplă a unităților combatante, despre lupta revoluționară pentru transformări politice, sociale, economice, pentru instaurarea și consolidarea puterii populare fortifica brațul și moralul luptătorilor din linia întîi. Este extrem de concludent în acest sens articolul de fond „Unitate de efort și egală prețuire”, publicat la 30 martie 1945, dedicat marii biruințe politice de la 6 martie. Prin editorialul citat, oficiosul armatei aprecia că drumul „deschis la 6 martie 1945 este drumul consolidării adevărate a actului istoric de la 23 august 1944”, conchizind că instalarea guvernului revoluționar-democratic la cîrma țării, mobilizarea tuturor resurselor poporului român sub deviza, lansată de Partidul Comunist Român, „Totul pentru front totul pentru victorie!” demonstrează că „frontul intern s-a ridicat, spre cînstea și lauda poporului român, la înălțimea frontului de luptă”, ceea ce era „un imbold nou pentru bravii noștri ostași aflați acum, alături de nebiruita Armată Roșie, pe vîrfurile înzăpezite ale Munților Tatra”.

Un mare merit al „Gazetei luptătorilor” este acela că nu s-a cantonat în imediat, ci a receptat și reflectat tendințele de perspectivă ale devenirii organismului militar al statului român. De aceea ea a susținut calea preconizată de Partidul Comunist Român pentru realizarea concordanței dintre oștire și dinamica revoluției, exprimată în conceptul original de democratizare a armatei. În spiritul ideilor avansate prin organul central al Partidului Comunist Român, „Scinteia”, că este necesară „o armată a poporului, pătrunsă de noul spirit democratic”, „Gazeta luptătorilor” exclamă: „Ca un strigăt al vremurilor noi, al progresului se ridică triumfală concepție a armatei populare. Armata este în-suși poporul din sinul căruia aceasta își recrutează elementele. Armata democratică nu servește niciodată o idee în contra intereselor ei”. Și acei dintre redactorii și cititorii „Gazetei luptătorilor” care, cu timplele albite, ne sînt contemporani au putut trăi satisfacția împlinirii acestui deziderat; în procesul de înnoire din temelii a României armata s-a transformat în armată populară, revoluționară, a cărei misiune sacră este de a apăra, împreună cu întregul popor, cuceririle socialiste, libertatea, independența și suveranitatea patriei.

Distanța de timp care ne desparte de primul și ultimul număr al „Gazetei luptătorilor” confirmă pe deplin că, prin activitatea pe care a desfășurat-o cu pasiune în focul războiului antihitlerist, prin programul de remodelare a organismului militar pentru care a militat, prin valoarea publicistică, ea și-a dobîndit un loc durabil în istoria armatei și a presei române.

ARTA MILITARĂ ROMÂNESCĂ

ÎN RĂZBOIUL ANTIHITLERIST

Operă de înaltă responsabilitate patriotică a Partidului Comunist Român, al cărei fondator inspirat este tovarășul Nicolae Ceaușescu — doctrina militară a României socialiste marchează o treaptă superioară a gândirii politico-militare moderne, autohtone, demnă de epoca marilor noastre împliniri și aspirații de astăzi. Ea încorporează selectiv și valorifică creator tradițiile înaintate ale necurmatelor lupte duse de poporul român pentru apărarea gliei străbune, pentru libertate și dreptate socială, pentru unitate, independență și suveranitate națională, tradiții care, în patrimoniul nostru doctrinar, se îmbină benefic, armonios cu cerințele și exigențele actuale ale apărării naționale. De aceea, ori de câte ori parcurgem cronică de arme ale înaintașilor, o facem cu venerația cuvenită, dar și cu sobrietatea și luciditatea analistului obiectiv.

Un asemenea prilej de cinstire și meditație ni-l oferă acest an aniversar în care se împlinesc patru decenii de la memorabilul 9 Mai 1945, ce a marcat victoria asupra fascismului la obținerea careia poporul nostru și-a adus o substanțială contribuție. „Poporul român — arata tovarășul Nicolae Ceaușescu în discursul solemn, rostit cu prilejul realegerii sale în înalta funcție de președinte al republicii — va sărbători acest glorios jubileu cu legitimă mândrie patriotică, cu sentimentul și conștiința datoriei împlinite prin participarea, în a doua parte a războiului, cu toate forțele materiale și umane la uriașa bătălie purtată alături de armatele sovietice și ale întregii coaliții antihitleriste împotriva celui mai mare dușman al libertății și independenței popoarelor, al păcii și progresului tuturor națiunilor¹”. Rememorarea cit de succintă a evenimentelor ce se derulau cu repeziune în acea vară fierbinte a anului 1944, cit și în desfășurarea ulterioară a războiului, dezvăluie de fiecare dată multiplele probleme de

ordin strategic, operativ și tactic, de mare complexitate și dificultate cu care s-au confruntat Marele Stat Major, comandamentele române de mari unități pentru stăpânirea și rezolvarea situațiilor în dinamica lor alertă, pentru conceperea și efectuarea amplei manevre de forțe și mijloace ce se impunea în mod stringent, pentru coordonarea marilor eforturi economice și logistice cerute acut de rigorile războiului.

Retrospectiva istorică relevă cercetătorului de astăzi faptul că atât comandamentele, cit și trupele române și-au demonstrat cu prisosință măiestria și vitejia în îndeplinirea tuturor scopurilor și misiunilor ce le-au revenit. Ele s-au situat la înălțimea înțelegerii și aplicării eficace a principiilor, formelor, procedeelelor și metodelor de pregătire și ducere a operațiilor și luptelor, moderne în epoca respectivă; au dovedit capacitate organizatorică, fermitate și adaptabilitate în conducere, ingeniozitate și inițiativă în luptă; au învins astfel, în confruntări directe și dure un inamic puternic, experimentat și bine înarmat, adăugind pe această cale artei militare proprii noi valori de ordin teoretic și practic. Printre factorii care au influențat arta militară românească în timpul acestei războaie au fost: în primul rând cei *interni* — mutațiile politice fundamentale produse în țara noastră în procesul pregătirii, declanșării și desfășurării revoluției; situația forțelor proprii de pe frontul din Moldova cit și dislocarea și starea forțelor din interior; cantitatea, dispunerea și posibilitățile forțelor hitleriste aflate în zonele interioare ale spațiului românesc; starea potențialului economic al țării raportată la susținerea desfășurării cu succes a revoluției, întoarcerii armelor și continuării, alături de armata sovietică, a războiului; scopurile politico-strategice ale acestui război; în al doilea rând cei *externi* — caracteristicile teatrului de operații în care urmau să acționeze trupele noastre pentru eli-

berarea părții din teritoriul național aflată sub ocupație și continuarea războiului în afara granițelor țării până la victoria finală; cantitatea, natura și dislocarea forțelor hitleriste și horthyste din zona de operații vizată cit și posibilitățile lor de acțiune. Modul cum instanța militară supremă a ținut seama de cerințele acestor factori, cum a soluționat aceste cerințe s-a repercutat nemijlocit în ducerea cu succes a acțiunilor ostile române împreună cu formațiunile de luptă patriotice și, începând din a doua jumătate a lunii septembrie, în cooperare cu forțele sovietice, pentru eliberarea părții de nord-vest a țării și mai departe, până la încheierea victorioasă a războiului în Europa. În acele zile de lupte glorioase, dar și de grele încercări, arta militară românească s-a manifestat plener, atât la nivelul conducerii strategice, cit și la cel al pregătirii și ducerii operațiilor și luptelor.

Obiectivele majore de ordin strategic ce decurgeau din planul revoluționar elaborat de Partidul Comunist Român, a căror îndeplinire comporta urgență maximă, au fost prevăzute în directiva strategică a Marelui Stat Major din seara de 23 august 1944 transmisă tuturor comandamentelor din subordine. Ideile esențiale exprimate de acest document strategic de conducere — defalcate în timp scurt, repartizate și încredințate apoi prin ordine, sub formă de misiuni, marilor unități și unităților armatei — au fost: eliberarea teritoriului de sub ocupația forțelor hitleriste și horthyste și împiedicarea cu orice preț a acestora de a constitui un front defensiv pe coronamentul Carpaților Orientali și Meridionali; recuperarea organizată a armatelor operaționale de la aripa sudică a frontului sovieto-german din Moldova, regruparea lor cit și a forțelor din interior în vederea declanșării ofensivei al cărei scop strategic era eliberarea părții de nord a Transilvaniei și deschiderea direcțiilor ulterioare de continuare a războiului; acoperirea strategică, în timpul cel mai scurt, a acestor preparative cit și a afluirii și concentrării forțelor sovietice aflate în deplasare; stabilirea misiunilor pentru aviația și marina militară; întărirea treptată a măsurilor de acoperire prin introducerea în dispozitiv a forțelor de la sud de Carpații Meridionali și a marilor unități ce sosseau din Moldova; reorganizarea „din mișcare” a armatei ca urmare a noii situații politico-strategice în care se afla România.

Toate aceste acțiuni complexe, de mare importanță strategică pentru evoluția ulterioară a evenimentelor au fost organizate și conduse energetic, cu competență de către Marele Stat Major român, care a asigurat în-

deplină integrală a prevederilor directivei strategice mai sus amintită. Faptul că acțiunile inițiate odată cu declanșarea revoluției, pentru nimicirea sau capturarea forțelor hitleriste din interior cit și mișcările forțelor proprii se desfășurau înapoia unui „front în mișcare” în Moldova din zona cârui, sub loviturile trupelor sovietice, se desprindeau coloane hitleriste în retragere, au pus în fața conducerii militare probleme deosebit de complicate, care însă au fost soluționate în mod oportun pe toate planurile. În vederea realizării în timp scurt a acoperirii, Marele Stat Major a aplicat metoda transmiterii direct diviziilor a ordinelor de alarmare și punere în marș spre viitoarele fișii de apărare, completate apoi, din mișcare, cu dispozițiile de detaliu necesare, rezultate din analiza situației. Ca urmare, reflectând justetea și eficiența concepției și a măsurilor organizatorice luate, dispozitivul de acoperire a fost realizat de Armata 1 română în timpul record de numai 48 de ore. Pe măsură ce inamicul concentra noi forțe în vederea trecerii la ofensivă pentru cucerirea Carpaților Meridionali, apărarea trupelor din acoperire a fost continuu întărită cu mari unități și unități ce deveneau disponibile, în urma încheierii cu succes a luptelor din interior, sau care seoseau de pe frontul din Moldova, acțiune ce s-a finalizat prin introducerea în acest dispozitiv, în prima decadă a lunii septembrie 1944, a Armatei 4 române în fișia dintre Carpații de Curbură și Munții Apuseni. Pe plan strategic este de remarcat faptul că dispozitivul de acoperire s-a realizat ținându-se seama de concepția acțiunilor ofensive în perspectivă. Axarea forțelor pe direcțiile importante, completată cu măsuri de supraveghere a intervalelor, amenajarea unor alinamente din teren, favorabile pentru apărare și eșalonate în adâncime, pe care se prevedea opunerea de rezistențe succesive, combinarea acțiunilor întinzătoare cu rezistența fermă și cu numeroase riposte ofensive sînt tot atîtea ialoane ce au caracterizat concepția

comandamentelor române privitoare la acoperire.

Se cuvine să menționăm aici faptul că odată cu sarcinile de ordin operațional, Marele Stat Major român a avut numeroase alte probleme strategice de rezolvat pe toată durata războiului, precum: reorganizarea marilor unități, completarea cu efective, armament, muniții și tehnică de luptă a unităților de pe front; instruirea rezervelor strategice; asigurarea transporturilor de trupe, de aprovizionări și evacuări; asigurarea materială, tehnică și medicală a trupelor; toate acestea în condițiile grele cînd economia românească era marcată de reperкусиunile războiului, iar comunicațiile se prelungeau pe măsura înaintării spre vest a frontului.²

Potrivit organizării și înzestrării armatei naționale, caracteristicilor teatrului de operații și în funcție de situațiile concrete, operațiile și luptele desfășurate de trupele noastre pe frontul antihitlerist au prezentat o mare diversitate de aspecte și trăsături specifice. Este demn de reliefat caracterul ofensiv preponderent al acțiunilor. Din cele 263 de zile de participare a forțelor române la războiul antihitlerist, peste 85 la sută din timp ele au desfășurat cu succes acțiuni ofensive, completate (în diferența de timp) cu acțiuni de consolidare a alinamentelor și obiectivelor cucerite și de respingere a contraatacurilor inamicului, cit și cu preparative în vederea reluării înaintării. În operațiile ofensive înconunate de succes, desfășurate de cele două armate (8 de către Armata 4; 4 de către Armata 1), comandamentele au făcut dovada unei bune pregătiri teoretice și practice care s-au perfecționat continuu pe cîmpurile de luptă.

Principalele trăsături ale operațiilor ofensive au fost: caracterul hotărîtor al scopurilor și misiunilor; amploarea lor variată în funcție de structura apărării adverse, de condițiile geoclimatice zonale cit și de compunerea de luptă și propria înzestrare; aplicarea judicioasă a principiilor economiei de forțe, concentrării eforturilor pe direcțiile principale;

executarea pe scară largă și diversificată a manevrei de forțe și mijloace de la un flanc la altul, de pe o direcție pe alta, pentru constituirea sau modificarea dispozitivelor, sau întărirea oportună a grupărilor destinate dezvoltării succesului în adîncime; desfășurarea în cadrul acestor operații a unor forme și procedee de luptă foarte variate, purtate timp îndelungat în munți, pe timp de iarnă, pentru cucerirea unor localități mari, cu forțarea unor cursuri de apă etc.

Lărgimea fișiiilor operaative de ofensivă a variat, de asemenea, foarte mult, între 22 km (Armata 1 în masivul muntos Javorina) și 100 km (Armata 4 în Munții Hegyalja), în funcție de o serie de factori mai sus amintiți. Conform ideii, bine reprezentată în arta militară românească, conform căreia ruperea unei apărări cu aspect continuu nu se poate efectua pe întregul front, în cadrul fișiei ofensive de armată se stabileau 1—2 sectoare de rupere a căror dezvoltare nu ajungea la mai mult de 5—10 la sută din lărgimea fișiei, asigurînd astfel realizarea în locurile alese a unor densități utile de forțe și mijloace. La fel de diversă a fost *adîncimea* operațiilor ofensive de armată, între 40—50 km (ofensiva A. 4 de la Zvolen — Banská Bystrica și cea a A. 1 din masivul Javorina) pînă la 200 km (operația ofensivă a A. 4 din partea de nord a Transilvaniei). În funcție de adîncime, cit și de alți factori *durata* operațiilor s-a înscris între 17 zile (operația A. 4 în nordul Transilvaniei) și 38 zile (operația A. 1 din masivul Javorina). Strîns legat de adîncimea și durata operațiilor cit și de teren și tăria apărării inamicului *ritmul de ofensivă* (înaintare) realizat, a variat între 1—3 km/24 ore în Munții Javorina și 12 km/24 ore în operația Cluj.

Deși, așa cum am anticipat, cele două armate române participante la războiul antihitlerist au desfășurat preponderent operații și lupte ofensive, au existat totuși cîteva situații în care ele au adoptat pentru o perioadă (de obicei scurtă) de timp și apărare, vizînd scopuri ca: oprirea ofensivei adverse și crearea condițiilor favorabile trecerii trupelor proprii la ofensivă (A. 1 și 4 în acoperirea strategică); regrouparea forțelor și pregătirea forțării unui curs de apă (A. 4 — pe Tisa, în noiembrie 1944); respingerea unor riposte (contralovituri) ale inamicului etc. În toate situațiile apărarea marilor unități române a avut un caracter activ, dinamic.

Încusînța dovedită în luptă de ostașii români a fost apreciată în mod deosebit și de către aliați

■ Colonel
EMANOIL STANISLAV

(Continuare în pag. 31)

TENTATIVA UNGARĂ DE ARMISTIȚIU din octombrie 1944

Conf. univ. dr. GHEORGHE ZAHARIA

Perspectiva mutării rapide a operațiilor militare pe teritoriul ungar, după evenimentele politice și militare din August 1944 din România, a provocat derută în rândul cercurilor guvernante din Ungaria. În prima jumătate a lunii septembrie, aceste cercuri au discutat problema ieșirii din războiul hitlerist, dar fără a se lua o hotărâre. Ele mai sperau că trupele germane și ungare, acestea din urmă sporind la 27 divizii, de la 17 la sfârșitul lunii august, vor reuși să oprească ofensiva armatelor sovietice și române.

După ce și această speranță a început să se spulbere, ca urmare a faptului că, la 23 septembrie, mari unități sovietice au început să pătrundă pe teritoriul ungar la Battonya, Horthy Miklós a trimis, la 28 septembrie, spre Moscova, o delegație pentru încheierea armistițiului, condusă de generalul-colonel Faraghó Gábor¹, având asupra lui și o scrisoare adresată lui I.V. Stalin de șeful statului ungar.

Această scrisoare, precum și schimbul de mesaje radio între delegația de la Moscova și Budapesta, au fost publicate în 1982, în revista „Historia”, sub semnătura lui Karsai Elek².

Ajunsa la Moscova în ziua de 1 octombrie 1944, călătoria fiind facilitată, conform acestor documente, de locotenent-colonelul sovietic Makarov, delegația a transmis prima comunicare la 5 octombrie, anunțând că a fost primită de „al doilea loctiilor al șefului de Stat major”, generalul Kuznețov, urmînd ca în ziua de 5 octombrie să se întîlnească „cu primul și al doilea loctiilor al șefului de Stat major”, generalii Antonov și Kuznețov, după cum se precizează în notele întocmite de cel ce a pregătit publicarea documentelor respective. Ultimul mesaj al delegației este datat 16 octombrie.

Nu ne propunem să prezentăm aici conținutul global al acestor documente, ci să relevăm doar acele aspecte referitoare la România și la unele denaturări comise de Horthy în mesajul adresat lui I.V. Stalin.

În acest mesaj, făcîndu-se a uita relațiile lui cu Hitler, cu șefii diplomației naziste și ai Wehrmachtului, declarațiile de fidelitate față de naști, de „înțelegerea” și sprijinul acestora față de pretențiile anexioniste ale cercurilor ungare în fruntea cărora se găsea, de faptul că în februarie 1939 se alăturase oficial la pactul anticomintern, Horthy Miklós afirma — desigur, fără să roșească — cum că Ungaria „a fost realmente inundată de «coloana a cincea» a nemților”, începînd cu „intrarea trupelor germane în România (octombrie 1940 — n.n.) și în Bulgaria (începutul anului 1941 — n.n.), ceea ce a avut drept consecință faptul că agenții germani observau din imediat apropiere fiecare mișcare, fiecare pas unguresc”. Ceea ce este la fel de greu de crezut este afirmația pe care Horthy o face în continuare, că „cele mai importante știri și rapoarte nu ajungeau niciodată pînă la mine”. De asemenea, Horthy lasă să se înțeleagă că nu a știut nici de atacul aerian de la Kassa (Košice), provocare a Statului major ungar, în unire cu comandamentul nazist, pentru a justifica intrarea Ungariei în război contra U.R.S.S.³, nici de declarația lui V. Molotov făcută șefului misiunii diplomatice ungare, la Moscova, cu privire la năzuințele pagnice ale Uniunii Sovietice față de Ungaria.

În continuarea scrisorii — afirmînd, de asemenea, fără să roșească în fața adevărurilor istorice și fără jenă față de cel cărui i se adresa, bun cunosător al problemelor politice ale

timpului — Horthy spera să obțină, prin falsificarea datelor, recunoașterea frontierelor obținute prin bunăvoința naziștilor, aruncînd, totodată — cum se spune — și o piatră în grădina României. Între altele, spunînd că „noi, niciodată, n-am vrut să luăm de la nimeni vreo bucățică de pămînt”, afirma că în august 1940 „românii au fost iar acei ce au recurs la ajutorul Germaniei, rugîndu-l pe Hitler să le facă posibilă, prin decizia de la Viena, să păstreze cel puțin o parte din acest teritoriu” (al Transilvaniei — n.n.). Credem că nu este nevoie să mai facem aici vreo precizare, deoarece faptele reale sînt prea bine cunoscute. Adăugăm numai opinia lui Kádár Gyula care în lucrarea menționată, arată că dictatul de la Viena a sînt poftele magnaților unguri asupra întregii Transilvanii „pe baza «dreptului istoric», poate mai degrabă pe baza prieteniei germane” (p.350). Dar Horthy nu s-a mulțumit numai cu atît, ci în încheierea scrisorii, apela la bunăvoința lui Stalin „să utilizeze uriașa Dumneavoastră influență la aliații Dumneavoastră ca să ne pună condiții corespunzătoare intereselor și onoarei poporului nostru” (citește: grofilor și burgheziei ungare). Ideea menținerii frontierelor existente atunci a fost expusă direct și de delegația ungară la Moscova, în nota adresată guvernului sovietic la 9 octombrie 1944. În această notă este invocat existența a două scrisori semnate de locotenent-colonelul sovietic Makarov, în care ar fi cuprinsă „afirmația că ele au fost scrise din indicația mareșalului Stalin” și în care s-ar fi promis Ungariei că „i se vor asigura independența deplină și integritatea teritorială în cadrul granițelor sale actuale; înaintea trupelor române în Ardeal va fi opriată — numai trupele noastre vor continua înaintarea” administrația ungară actuală își continuă activitatea în toate orașele și satele unde nu există trupe germane; armata, jandarmeria și poliția ungară nu vor fi dezarmate”.

Această notă are, oarecum, caracterul unei justificări, dacă nu chiar al unui reproș, ca urmare a faptului că „În noaptea următoare zilei de 8, ministrul de externe (al U.R.S.S. — n.n.) a predat condițiile preliminare (de armistițiu — n.n.), de asemenea și în numele Regatului Britanic și al Statelor Unite”, care prevedeau: „Ungaria trebuie să evacueze toate teritoriile cehhe, slovace, sîrbe și române pe care le ocupase, depeșînd granițele din 31 decembrie 1937. Toate trupele și toți funcționarii publici trebuie retrași. Evacuarea să înceapă imediat și să se încheie în termen de 10 zile. Termenul începe de la data cînd guvernul ungar primește această notă. În vederea observării și supravegherii evacuirii, cele trei guverne (U.R.S.S., Marii Britanii și S.U.A. — n.n.) trimit în Ungaria comisii interaliat sub președinție rusă. Statul ungar trebuie să sisteze orice legătură cu Germania și să declare acestuia imediat război”.

Delegația ungară preciza chiar la începutul notei din 11 octombrie 1944, ora 3 în zorii zilei, caracterul ferm al acestor condiții preliminare: „Dacă Ungaria le acceptă, atunci și întrunește o comisie și se discută condițiile de armistițiu. Dacă Ungaria nu le acceptă, (partea sovietică — n.n.) nu mai are altceva de spus”.

În aceeași zi la orele 4, delegația ungară aducea la cunoștință guvernului sovietic că „Ungaria acceptă condițiile preliminare. Roagă să fie începute neîntîrziat tratativele de armistițiu în mod detaliat”. La orele 22.30 Budapesta repetă radio

grama, reproducând aida oimădă prelimate, începând cu aceea a evacuării tuturor teritoriilor „cehe, slovace, sirbe și române pe care le-a ocupat depășind granițele din 31 decembrie 1937”.

Produce însă nedumerire și îndoială asupra sincerității hotărârii horthyste finalul primei comunicări din zorii zilei de 11 octombrie, în care se spune: „În interesul efectuării trecerii de partea cealaltă și a executării condițiilor de armistițiu, guvernul ungar cere să fie oprită înaintarea trupelor ruse spre Budapesta”. De altfel, deși în telegramele trimise de la Budapesta se cerea „ținerea unui secret desăvârșit” asupra tratatelor, la 15 octombrie Horthy a anunțat la radio intenția de a încheia armistițiu. Nu poate scăpa observației nici faptul că atât el, cât și guvernul ungar, nu elaboraseră nici un plan concret de ieșire din războiul dus împreună cu cel de-al III-lea Reich, că nu au ordonat trupelor să înceteze lupta cu trupele sovietice și române și că n-au luat nici o măsură care să împiedice orice contraacțiune a naziștilor.

În aceste condiții, Hitler l-a înlocuit pe Horthy în aceeași zi, de 15 octombrie, cu Szálasy Ferenc, șeful partidului „Crucile cu săgeți”, agent al Gestapoului.

Tentativa de armistițiu eșuase.

¹ „Historia” anul I, nr. 1/1979, p. 19.

² „Historia” anul II, nr. 2 și 3/1982.

³ În legătură cu aceasta este edificatoare însemnarea ofițerului superior, fost șef al Serviciului de informații din Statul major al armatei ungare, Káder Gyula. În lucrarea sa A Ludovikától a Sopronkőhidáig (de la Academia militară Ludovika la lagărul din Sopronhidai), Magvető Könyvkiadó, Budapesta, 1978. În care scrie: „Generalul Ujzassy — atunci șeful Secției 2 din Statul major general — în mărturia depusă în procesul criminalilor de război, a arătat că atașatul german al aviației, generalul Fütterer, și șeful grupului de operații militare ungar, generalul Laszlo (Leucsek), au discutat dinainte și au planuit această provocare, stim. de asemenea, că primul ministru Bardossy l-a atras atenția căpitănului de aviație ce servea la Kassa, Krudy Adam, că avioanele erau de fabricație germană” (p.387).

Arta militară românească în războiul antihitlerist

(Urmare din pag. 29)

Pe plan tactic — cum era și firesc — formele și procedeele de acțiune ale trupelor române au fost extrem de diversificate, de dinamice marcând și în acest domeniu pe lângă o experiență practică notabilă și acumulări de valori teoretico-militare. Numeroasele lupte predominant ofensive, precum și cele de apărare, desfășurate de marile unități tactice, unitățile și subunitățile noastre, s-au remarcă prin complexitate și varietate, prin aplicarea cu măiestrie a principiilor economiei forțelor, concentrării acestora pe direcțiile importante, schimbării eforturilor — în funcție de situație — de pe o direcție pe alta etc.

Atât în operație cât și în luptă, ideea dominantă în constituirea dispozitivelor a fost aplicarea cu precădere a principiului economiei de forțe și cel al concentrării acestora pentru a se putea astfel realiza, pe direcțiile de efort, superioritatea minim-necesară, un raport cât mai convenabil de forțe și mijloace față de inamic. Această preocupare a comandamentelor noastre s-a concretizat deseori prin realizarea unor densități de 3—5 batalioane și 50—155 piese de artilerie pe kilometrul de front, în sectoarele hotărâte. De regulă, armata, având în componența sa două corpuri de armată își realiza dispozitivul operativ pe un eșalon, constituindu-și o rezervă de valoare unei divizii. Și pe plan tactic, cu excepția unor mari unități și unități aflate pe direcțiile principale de acțiune, diviziile și regimentele au adoptat dispozitive pe un eșalon.

Acțiunile trupelor române s-au dovedit a fi, în majoritatea cazurilor, deosebit de manevriere. Atât în cîmpul operativ cât și în cel tactic s-au

practicat toate formele de manevră. În situațiile în care apărarea adversă prezenta front continuu, operația și lupta ofensivă începea cu ruperea frontală, urmată de lărgirea breșei prin acțiuni asupra flancurilor create. Lovitura frontală, în unele cazuri, s-a executat pe două direcții convergente, fapt ce făcea ca, după realizarea pătrunderilor, loviturile să se transforme în manevră de dublă învăluire sau întoarcere (A. 1 în zona Dobrá Niva). Ori de câte ori a fost posibil, încă de la începutul ofensivei se căuta aplicarea pe scară largă a manevrelor de învăluire și întoarcere. Ca urmare, se poate afirma că o preocupare constantă a comandanților de la toate eşaloanele a fost aceea a alegerii și aplicării celei mai eficace forme de manevră în funcție de specificul situațiilor, spiritul manevrier transmițându-se pînă la subunități inclusiv.

Mai trebuie menționată în acest context o caracteristică notabilă a artei militare românești din acea vreme, care și în zilele noastre prezintă o importanță deosebită. În toate împrejurările comandamentele române au căutat să realizeze sur-

prinderea inamicului printr-o gamă largă de forme și procedee de acțiune: păstrarea secretului acțiunilor, mascarea, înșelarea inamicului, lucrări genistice și acțiuni „false”, manevre neașteptate, declanșarea atacului fără o prealabilă pregătire de foc, pe timp de noapte etc.

Fără îndoială, elementele de artă militară românească ce s-au evidențiat pe toată durata participării trupelor române la războiul antihitlerist sînt mult mai numeroase decît cele asupra cărora ne-am oprit în cadrul acestui articol. De aceea, în spiritul Directivei comandantului suprem al forțelor armate, pentru cercetarea științifică și practică de artă militară românească acumulate în zilele fierbinți ale războiului antihitlerist „.../din care să se rețină învățămintele pentru activitatea prezentă și viitoare de apărare a patriei”³.

¹ Discursul solemn al președintelui Nicolae Ceaușescu, ziarul „Scînteia” nr. 13 251 din 30 martie 1985.

² Arhiva M. Ap. N. — M. St. M., dosarul nr. 1/221, f. 41; 4/222, f. 170

³ Directiva comandantului suprem al Forțelor armate ale Republicii Socialiste România.

Nu mai măiestria militară deosebită poate face față cu succes oricăror încercări în condițiile grele ale războiului

MARI COMANDANȚI ai coaliției antifasciste

„Prin amploarea și caracterul său — subliniază secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu —, lupta desfășurată în cel de-al doilea război mondial împotriva fascismului a reprezentat cea mai puternică unire a popoarelor, a forțelor progresiste, democratice, din câte a cunoscut omenirea. Tocmai această uriașă coaliție mondială în lupta pentru libertatea și independența popoarelor, pentru apărarea dreptului lor de a fi stăpîni în propria țară a avut rolul hotărîtor în desfășurarea evenimentelor istorice, a întregului curs al războiului, a asigurat victoria asupra celui mai periculos dușman al civilizației umane”.

Cu mai bine de un deceniu și jumătate în urmă specialiștii au ajuns la concluzia că în cursul conflictelor militare din perioada 1700—1939 s-au înregistrat 20 603 000 de victime. În cursul celor șase ani ai celui de-al doilea război mondial declanșat de Germania hitleristă și la care au participat 72 state ce au mobilizat 110 000 000 combatanți, numărul celor dispăruți a atins incredibila cifră de 50 000 000. Victimelor omeniești li s-au adăugat imensele pierderi materiale și culturale, unele dintre ele de neînlocuit, ilustrînd încă odată rolul nefast al războaielor în viața omenirii.

Înfrîngerea flagelului fascist — cea mai mare primejdie care a amenințat vreodată civilizația umană — a fost rodul eforturilor eroice ale armatelor coaliției antifasciste, ale luptătorilor din mișcarea de rezistență care a luat naștere în țările cوتropite, ale tuturor forțelor progresiste, democratice din întreaga omenire. Cronica confruntărilor militare din cel de-al doilea război mondial a reținut impresionante fapte de eroism colectiv și individual, a pus în lumină forța de neînvins a popoarelor ridicate cu hotărîre la luptă pentru apărarea civilizației, a libertății și independenței lor.

CEL MAI MARE RĂZBOI AL TURUROR TIMPURILOR a consemnat, pe lîngă o evoluție remarcabilă a artei militare, figuri de mari comandanți de oști care s-au ilustrat prin capacitatea de a conduce la victorie mari mase de oameni, de a concepe și coordona operații de anvergură, pe spații uriașe, cu finalități strategice.

Armatele coaliției de state a Națiunilor Unite au promovat un corp de cadre de comandă valoros, stăpîn deplin pe tainele meseriei armelor, capabil să devanseze inamicul în concepție și execuție.

Un asemenea corp de cadre, valoros prin omogenitatea sa, a fost cel al armatei române, care s-a înscris cum se știe pe locul al patrulea din punctul de vedere al efectivelor angajate în lupta comună după armatele sovietică, americană și engleză. Comandanții de oști români în războiul antihitlerist au conceput și condus operații la toate nivelurile artei militare. Se detașează din punctul de vedere al operațiilor strategice, cea desfășurată în august 1944, cînd Marele Stat Major — șef generalul de divizie adjutant **George Mihail Leonida** — a conceput și condus o operație complexă desfășurată pe o suprafață de 150 000 km pătrați. De asemenea, de amploare strategică a

fost operația de acoperire (23 august—20 septembrie 1944) concepută și executată, în principal, de comandamentul suprem român.

În planul **operativ**, competența corpului de comandă al armatei române s-a vădit în conceperea și execuția operațiilor de armate din România, Ungaria și Cehoslovacia. Se impun prin originalitatea concepției, printr-o apreciere realistă a situației și prin spirit ofensiv și manevrier operațiile Armatei a 4-a — comandant generalul de corp de armată **Gheorghe Avramescu** — în Transilvania între 9 și 25 octombrie 1944, din masivul Hegyalja (în Ungaria) între 5 noiembrie și 18 decembrie 1944; în zona Rožnava în Cehoslovacia (12—28 ianuarie 1945), la comandă fiind generalul de corp de armată **Nicolae Dăscălescu**, în zona Zvolen-Banská-Bystrica (10 februarie—26 martie 1945) și în masivul Fatra Mare (26 martie—11 aprilie 1945). Operațiile Armatei 1 — comandant general de corp de armată **Nicolae Măci**, între 23 august 1944 și 12 februarie 1945, și general de corp de armată **Vasile Atanasiu**, între 13 februarie și 12 mai 1945; în masivul Javorina (29 ianuarie—1 februarie 1945), în spațiul dintre Hron și Morava și în lungul Moraviei în Cehoslovacia.

În planul **operativ-tactic**, cele 361 de lupte pe care le-au desfășurat marile unități române în războiul antihitlerist au scos în evidență calitățile deosebite ale comandanților de corpuri de armată și divizii. Corpurile de armată au desfășurat acțiuni ofensive în sectoare cu o lungime care a variat între 6 și 20 km, pe adîncimi de 25—100 km. Diviziile au acționat pe fronturi de atac cu o dezvoltare de 1,5—10 km, iar în apărare lărgimea sectorului a variat între 5—16 km. Caracteristicile acțiunilor desfășurate în condiții de teren și meteo dificile, avînd în față o apărare a inamicului amenajată din timp și în adîncime au solicitat la maximum calitățile combative ale trupelor române. Eroismul și abnegația militarelor români împletite cu competența și ingeniozitatea corpului de cadre au asigurat victoria armatei noastre în lupta cu mașina de război perfecționată a Wehrmachtului.

Reprezentative pentru calitățile corpului de comandă al armatelor coaliției Națiunilor Unite care s-au situat pe primele trei locuri în ansamblul efortului militar pentru zdrobirea fascismului — sovietică, americană și britanică — sînt personalitățile comandanților de oști pe care le prezentăm pe scurt mai jos:

GEORGHY CONSTANTINOVICI

JKHOV (1896—1974). „La 7 mai, I.V. Stalin mi-a telefonat la Berlin. Astăzi germanii au semnat la Reims un act cu privire la capitularea necondiționată. Greul războiului l-a purtat pe umerii săi poporul sovietic, nu aliații, de aceea capitularea trebuie să fie semnată în fața Comandamentului suprem al tuturor țărilor coaliției antihitleriste și nu numai în fața Comandamentului suprem al trupelor aliate. Nu am fost de acord nici cu faptul că actul capitulării nu a fost semnat la Berlin, în centrul agresiunii fasciste. Ne-am înțeles cu aliații să considerăm actul de la Reims drept un protocol prealabil al capitulării. Mîine la Berlin vor sosi reprezentanții Comandamentului suprem german și reprezentanții Comandamentului suprem al trupelor aliate. Sînteți numit reprezentant al Comandamentului suprem al trupelor sovietice...”

În dimineața zilei de 8 mai au început să sosească la Berlin ziariști, corespondenții celor mai mari ziare și reviste din lume, fotoreporteri... După cum fusese stabilit, la ora 23.45, Tedder, Spaatz și de Lattre de Tassigny, reprezentînd Comandamentul aliat, precum și A.I. Vișinski, K.F. Teleghin, V.D. Sokolovski și alții s-au adunat în biroul meu, alături de sala unde urma să aibă loc semnarea de către germani a actului capitulării necondiționate.

La ora 24 precis am intrat cu toții în sală”.

În momentul în care Comandamentul suprem al trupelor sovietice îl împuternicise să semneze actul final al capitulării necondiționate a Germaniei hitleriste, mareșalul G.C. Jukov se dovedise a fi, după afirmațiile generalului S.M. Stemenko, comandantul „care nu se oprește în fața nici unui obstacol pentru a atinge scopurile militare propuse”. Și mai relevante încă, pentru definirea personalității sale, sînt însă cuvintele generalului hitlerist von Manstein, care nu se sfia să mărturisească: „Ori de cite ori a trebuit să-l înfruntăm, știam că ne pîndesc cele mai neplăcute surprize și cele mai catastrofale pericole”.

Cariera militară și-a început-o în august 1918, la 22 de ani, cînd, renunțînd la meseria de cojocar, s-a înrolat voluntar în Regimentul 4 al Diviziei 1 cavalerie din Moscova, distingîndu-se repede prin remarcabile însușiri. Iată cîteva trepte ale carierei sale: în 1920 — comandant de pluton, în 1921 de regiment, în 1930 de brigadă, în 1937 de divizie, în 1939 de corp de armată, iar în primele luni ale anului 1941 a fost șef al Marelui Stat Major al Armatei Roșii. Marele examen avea să-l înceapă, însă, odată cu agresiunea hitleristă asupra U.R.S.S. La 22 iunie

G.C. Jukov —
mareșal
al Uniunii Sovietice.

Bernard Law Montgomery —
mareșal englez

Dwight David Eisenhower —
general american,
cu patru stele

1941, a fost numit reprezentant al Înalțului comandament sovietic pe Frontul de Sud-Est, iar apoi a comandat, succesiv, Frontul Leningradului, Frontul de Vest, Frontul 1 ucrainean. Stăpîn al unei desăvîrșite științe militare, strateg înzestrat și tactician îndrăzneț, dotat cu deosebită capacitate de previziune și reacții surprinzător de prompte, tenace și rezistent, G.C. Jukov a jucat roluri principale în momente importante ale războiului, ca, de pildă, încercuirea trupelor inamice la Stalingrad și străpungerea blocadei Leningradului.

Din 18 ianuarie 1943, Jukov a fost avansat mareșal al Uniunii Sovietice. Apoteoza carierei sale de comandant militar s-a petrecut însă la Berlin, chiar „în birlogul fiarei”, unde trupele pe care le comanda au luat cu asalt orașul, începînd cu noaptea de 15 spre 16 aprilie 1945. După cucerirea capitalei Reichului nazist, G.C. Jukov a primit însărcinarea Comandamentului suprem sovietic de a semna actul final al capitulării necondiționate a Germaniei. Era momentul în care, pentru generalul american Dwight D. Eisenhower, reputatul militar sovietic se prezenta ca „unul dintre cei mai compleți conducători de oști ai contemporaneității”.

BERNARD LAW MONTGOMERY (1887—1976), cel mai ilustru comandant al armatei britanice în anii celui de-al doilea război mondial, a absolvit cursurile Școlii St. Paul din Londra și pe acelea ale Academiei Militare Regale — Sandhurst. În 1908 era locotenent-secund, iar în 1921 maior. În deceniile trei-patru ale secolului nostru, a comandat mai multe unități și mari unități, în 1938 fiind avansat general-maior, iar un an mai tîrziu general-locotenent. În timpul războiului a comandat corpurile de armată 5 și 12 (1940—1941), Armata „de Sud-Est” (1941—1942) și Armata 8 (august 1942—1943), apoi trupele aliate de uscat de pe Frontul de Vest (decembrie 1943—august 1944), iar în final Grupul 21 de armate.

În 1942, ajuns în fruntea trupelor britanice care acționau în Africa de Nord, s-a opus furioaselor ofensive declanșate de feldmareșalul Erwin Rommel — comandantul grupării de unități blindate și motorizate care formau „Africa-Korps” — obținînd victoria în bătălia de la El Alamein (octombrie-noiembrie 1942). Folosind cu iscusință superioritatea pe care o deținea în blindate și aviație, Montgomery a preluat inițiativa și în

■ MARIAN ȘTEFAN

(Continuare în pag. 57)

BĂTĂLIA BERLINULUI

Epilogul celui de-al doilea război mondial în Europa – bătălia pentru Berlin – a fost semnat de armata sovietică, începând din a doua jumătate a lunii aprilie 1945, în consens cu comandamentul suprem aliat occidental. După un schimb de mesaje între generalul Dwight D. Eisenhower și I.V. Stalin, intensificat în perioada 29 martie – 7 aprilie 1945, comandantul forțelor aliate occidentale s-a opus, cu îndrăgirea-i caracteristică, ingerințelor conducătorilor politici, inclusiv ale generalului Marshall, șeful Statului major general american, în problemele privind conducerea operațiilor pe frontul occidental, fiind de acord ca Berlinul să intre în sfera de competență a armatei sovietice. Și-a motivat punctul de vedere, printre altele, pe faptul că zona Berlinului nu mai prezenta pentru aliați un obiectiv strategic important, iar o operație conjunctă a forțelor aliate spre Capitala Germaniei naziste le-ar fi produs pierderi suplimentare de peste 100 000 de oameni, efortul fiind considerat de comandantul suprem aliat în discordanță și deci inutil, cu eventualul obiectiv cucerit. Drept urmare, grupările aliate de pe frontul occidental urmau să se oprească, cele din centrul dispozitivului, pe Elba, iar cu alte grupări să forțeze pătrunderi la aripa de nord, spre Hamburg, iar la aripa de sud spre Elveția, Austria și sudul Cehoslovaciei.

La această dată forțele sovietice ajunseseră pe Oder. După o îndelungată pregătire, Comandamentul suprem sovietic a difuzat directiva operativă privind declanșarea, în dimineața zilei de 15 aprilie 1945, a operației „Berlin”, cu scopul de a distruge grupurile de armate hitleriste „Vistula” și „Centru”, a elibera Berlinul și a efectua joncțiunea cu forțele aliate pe Elba, determinând capitularea necondiționată a Reichului nazist. Pentru executarea acestei grandioase operații strategice au fost destinate trei fronturi: Frontul 1 bielorus (mareșal G.K. Jukov), dispus pe 175 km, urma să execute lovitura principală din capul de pod Küstrin direct spre Berlin, Frontul 1 ucrainean (mareșal I.S. Konev), aflat între riul Neisse și frontiera cehoslovacă, pe un front de 390 km, primise misiunea să lichideze gruparea hitleristă din zona Kottbus – sud Berlin, după care să înainteze spre Dresda, Frontul 2 bielorus (mareșal K.K. Rokossovski) urma, după forțarea Oderului, să nimicească gruparea germană din zona Stettin, după care să asigure aripa de nord a forțelor sovietice destinate să încercuiască, direct, Berlinul. Gruparea sovietică de forțe destinată

Printre ruinele fumeginde ale Berlinului în agonie

aceste operații se cifra la 2 500 000 de oameni, 41 600 de tunuri și aruncătoare, 6 250 tancuri și autotunuri și peste 7 500 de avioane de război.

Forțelor sovietice li se opuneau grupurile de armate „Vistula” (general G. Heinrici) și „Centru” (general feldmareșal F. Schörner), care totalizau peste 1 000 000 de militari, 10 400 de tunuri și aruncătoare, aproximativ 1 500 de tancuri, precum și 3 300 de avioane. Cea mai mare parte din forțe se aflau în fața Frontului 1 bielorus. Totodată, Capitala Reichului fusese transformată într-un bastion protejat de mai multe fișii defensive, precum și de trei centuri fortificate pregătite din timp. Interiorul orașului era, de asemenea, pregătit pentru rezistență, fiecare stradă fiind baricadată, iar clădirile transformate în puternice puncte și centre de rezistență.

Operația „Berlin” s-a declanșat la 15 aprilie, ora 5 (ora Moscovei), angajând de la început lupte înverșunate. După patru zile, Frontul 1 bielorus a rupt apărarea inamicului pe a adâncime de 30–40 km, iar Frontul 1 ucrainean a pus stăpânire pe zona Lübenau – Lükau. Au fost create astfel condiții prielnice pentru încercuirea Berlinului. De la 21 aprilie orașul a intrat sub bătaia artileriei sovietice, iar detașamentele înaintate au ocupat localitățile Baruck, Zossen și altele, au atins riul Hafel, pătrundând în periferiile orașului. La 24 aprilie, încercarea armatelor 9 și 12 germane de a fuziona a fost spulberată. În schimb în ziua următoare fronturile 1 ucrainean și 1 bielorus au făcut joncțiunea în zona Ketzin, iar avangărzile armatelor 5 de gardă sovietică și 1 americană au izbutit istorica întâlnire pe Elba.

Germania fusese practic ruptă în două, iar Berlinul, complet încercuit, era apărat de 300 000 de oameni. Cei 320 km aflați încă sub comandament hitlerist erau disputați cu o nelinișchită înverșunare. La 28 aprilie, când Hitler îl investise pe generalul feldmareșal K. Student cu comanda supremă a orașului, luptele se duceau în centrul Capitalei, în cartierul Reichstagului, pe Wilhelmstrasse, Bismarckstrasse, în Alexanderplatz, în apropierea bunkerului aflat sub Cancelaria fâhrerului, unde la 29 aprilie se oficiase căsătoria lui Adolf Hitler cu Eva Braun.

În ziua următoare, 30 aprilie, ultimele rezistențe hitleriste erau pe cale de a fi lichidate. Ostașii sovietici ajunseseră la 300 metri de bunkerul fâhrerului, dar acesta, Eva Hitler, Goebbels cu soția și șase copii, și alții se sinucisuseră.

La 1 mai 1945, orașul Berlin, distrus în proporție de 70 la sută, fusese eliberat. Ostașii sovietici M.A. Egorov, M.A. Kantaria, I.I. Sianov și locotenentul A.P. Berest din Regimentul 756 infanterie, arboraseră drapelul roșu al URSS pe clădirea Reichstagului fascist. Au urmat luptele pentru lichidarea ultimelor grupări răzlețe din oraș și în împrejurimi. Când, la 4 mai 1945, generalul feldmareșal Keitel ordonase încetarea focului, marea bătălie a Berlinului își semna ultimele file. Wehrmachtul a pierdut peste 90 de divizii. Au fost luați peste 480 000 de prizonieri; distruse sau capturate 11 000 de tunuri și aruncătoare, 1 500 de tancuri, peste 4 500 de avioane. Grupările sovietice participante la această operație în compunerea cărora se aflau și mari unități poloneze, au pierdut 102 000 de militari morți, răniți și dispăruți.

În prima decadă a lunii mai grupările hitleriste care mai rezistau în nordul, centrul și sudul Germaniei, sau în alte părți ale Europei s-au predat forțelor aliate.

La 7 mai 1945, în orașul Reims, generalul feldmareșal Alfred Jodl și alți reprezentanți ai armatei naziste au semnat primul act de capitulare în fața delegațiilor armatelor aliate. În seara zilei următoare la Berlin s-a parafat actul definitiv de capitulare necondiționată a Germaniei naziste, confirmat de semnăturile generalului feldmareșal Keitel, mareșalului G.K. Jukov, mareșalului Arthur T. Tedder, generalului C. Spaatz și generalului J. de Lattre de Tassigny.

La 9 Mai, ora 2, actul intra în vigoare. Se consemnase, astfel, victoria asupra fascismului și speranța omenirii spre pace

ÎN VIJELIOASE ASALTURI

Colonel dr. FLORIAN TUCĂ

Anul acesta, la 9 Mai, odată cu aniversarea a patru decenii de la Victoria asupra fascismului, poporul român comemorează, cu fastul cunoscut marilor evenimente care ne-au jalonat istoria de două ori milenară, împlinirea a 108 ani de la dobândirea independenței de stat depline a României. „La 9 Mai, printr-o fericită coincidență — se subliniază în Hotărârea privind aniversarea a 40 de ani de la victoria asupra fascismului și sărbătoririi „Zilei independenței

Căpitanul erou Nicolae
Valter Mărăcineanu

României” — vom sărbători „Ziua independenței”, luminoasă pagină în istoria națională, în lupta de veacuri a poporului român pentru libertate și independență — aducând un fierbinte omagiu și o înaltă cinștire eroilor neamului, tuturor acelor care, acționând cu neasemuită vitejie pe cîmpul de luptă, au pecetluit cu singele lor actul istoric al proclamării în 1877 a independenței depline de stat a României”.

În războiul de la 1877—1878, armata română a mobilizat circa 100 000 de militari, dintre care peste 58 000 de luptători au constituit armata de operații, iar aproape 10 000 dintre aceștia au căzut eroic pe cîmpul de bătălie de dincolo de

Dunăre. În asalturile temerare asupra redanelor și redutelor de la Grivița, Rahova și Opanez, în grelele înclătări de la Plevna, Vidin și Smîrdan, alături de trupele rusești și de voluntarii bulgari, fiii României îmbrăcați în uniformă ostășească au săvîrșit nepieritoare acte de vitejie. Dorobanții, călărașii, artileriștii și vînătorii, voluntarii transilvăneni și bucovineni s-au bătut cu dușmanul cu un eroism legendar, asemenea oștenilor geto-daci la Adamclisi și Sarmizegetusa și a acelor care s-au înfruntat cu forțele dușmane la Posada și Rovine, Vaslui și Baia, Poarta de fier a Transilvaniei, Jiliste, Călugăreni, Șelimbăr, Dealul Spirei etc. Luptătorii noștri de la 1877 au asaltat, cu o vitejie legendară, șanțuri și redane puternic apărate de forțele otomane, sub ploaia de plumbi și de șrapnele, loviți cu șomoioage aprinse sau potopiți de șuvoaie de apă fierbinte. După astfel de acte temerare se angajau într-o teribilă luptă corp la corp. Pe timpul unor astfel de înclătări, din tabăra românilor s-au remar-

cat, prin curaj, bărbăție și spirit de sacrificiu, alături de eroii intrați în legendă — cum au fost căpitanul Nicolae Valter Mărăcineanu, maiorii George Șonțu și Dimitrie Giurescu, locotenentul Dimitrie Lemnea ori sergentul Constantin Țurcanu (Peneș Curcanul) — zeci și sute de alți militari, ca maiorul Dimitrie Macri, sergentul Dumitru Leon, sublocotenentul Constantin Ulescu, căpitanul Nicolae Bogdan, soldatul Vicențiu Grama, sergentul Marin Georgescu...

Prima unitate românească angajată în asaltarea redanelor și redutelor otomane a fost Regimentul 13 dorobanți. Militarilor săi li s-a încredințat misiunea de a cuceri un redan ce nu permitea apropierea trupelor noastre de întăriturile de la Plevna. Au îndeplinit-o cu un strălucit succes, în ziua de 27 august 1877.

În ziua de 30 august 1877, trupele române care acționau pe frontul de la Plevna s-au avîntat, ca un singur om, în asaltul general asupra redutelor otomane de la Grivița. La un semnal, zeci de subunități din diviziile 3

„Atac în Valea Rahovei” (reproducere după o schiță de Nicolae Grigorescu)

și 4 române au pornit năvalnic la atac spre Grivița. Oprite de gloanțe, obuze și șrapnele, date înapoi, cu rîndurile rărite, din nou s-au avîntat la atac. Fără să se fi știut, în fața celor ce se angajaseră spre poziția otomană se afla nu o singură redută, ci două — Grivița nr. 1 și Grivița nr. 2, iar ca să ajungă la cea despre care nu se cunoștea pînă atunci nici un amănunt, trebuiau să coboare și să urce o vale, care va fi denumită de ai noștri „Valea morții” sau „Valea plîngerii”. De patru ori s-a derulat asaltul. Dramatic, înșingăratul, uimitorul asalt. Răzbind pînă la parapetele înalte, pe care au trebuit să se suie pe niște scări, dorobanții și vînătorii români nu s-au lăsat pînă ce nu au pus stăpînire pe una din redute. La capătul acestor atacuri se dobindea singurul succes de pe frontul de la Plevna: Reduta Grivița nr. 1 era în miinile trupelor române.

În încheștările din ziua de 30 august pentru cucerirea redutelor de la Grivița și-au dat viața peste 1 300 de militari și alți peste 1 150 au fost răniți. În șirul eroilor de la Grivița s-a numărat și sublocotenentul Constantin Ulescu. Era muntean, din Vălenii de Munte. Făcea parte din Regimentul 8 linie și comanda un pluton din compania 1. Își adunase în biografie fapte bogate, pline de sensuri majore: în 1848, cînd compania comandată de căpitanul Pavel Zăgănescu s-a înfruntat cu trupele invadatoare otomane pe Dealul Spirei, din București, era soldat în batalionul de pompieri. După două decenii, la începutul campaniei din 1877, îl înțîlnim tot cu gradul de soldat. Dar avansează uimitor de repede pînă la

gradul de sublocotenent. Pășește rapid pe urmele celor doi frați ai săi, Grigore și Eftimie, care făceau parte din corpul ofițerilor. Poate din această realitate se va fi inspirat George Coșbuc în poezia „Trei, doamne, și toți trei”: „Avea și dînsul trei feciori/Și l-au plecat toți trei deodată/La tabără, sărmanul tată/Ce griji pe dînsul, ce fiori/Cînd se gîndea că-i greu războiul./N-ai timp să simți că mori”. Într-adevăr, sublocotenentul Constantin Ulescu n-a avut timp să simtă că moare. În ziua de 30 august, în timpul atacului asupra redutei Grivița nr. 2, el s-a aflat „în capul plutonului, înflăcărîndu-și soldații cu curajul și devotamentul său”. Moartea l-a fulgerat în plin suis spre întăritura turcească. Prăvălit la pămînt, bravul ofițer a rămas înscris cu litere de aur în cartea de vitejie a eroilor războiului de la 1877.

Căpitanul Nicolae Bogdan, un alt erou al luptelor de la redutele Grivița, era fiu al Moldovei. Copilărise pe Valea Oituzului. Mobilizarea l-a găsit la comanda unei companii din Batalionul 3 vînători. În timpul începerii asaltului la redute ofițerul, care se afla într-un șanț, în mijlocul alor săi, a privit fix în ochi pe cei de lîngă el și „trăgînd sabia din teacă, strigă: „Soldați și ofițeri, cine e român să mă urmeze!””. Și, ca ajutat de o putere supraomenească, sare afară din șanț. Soldații și ofițerii săi, ca electrizati, după el. În iureșul asaltului „căpitanul Nicolae Bogdan cade pe spate rănit de un glonte în piept. Ultimele cuvinte ale bravului ofițer au fost că este fericit a-și da viața pentru țară”. Soldatul Vicențiu

Maiorul erou
George Șonju

Grama, participant și el la aprigele lupte de la Grivița, era transilvănean din Rîșnov. Împreună cu alți tineri, într-o noapte a trecut dincoace de munți și s-a înrolat voluntar în armată. Grama a fost încadrat în Regimentul 2 linie, unitate cu care a participat la întreaga campanie a neadîrării. Voluntarul transilvănean s-a evidențiat, alături de tovarășii săi de luptă, în încheștările din 30 și 31 august 1877, de la Grivița nr. 1, și la atacul din ziua de 6 septembrie pentru cucerirea redutei Grivița nr. 2. Pentru faptele sale de bravură a fost decorat cu medaliile românești „Tre cerea Dunării” și „Apărătorii Independenței” și cu distincția rusească „Medalia comemorativă de campanie”. Sergentul Marin Georgescu, bucareștean, avea 16 ani cînd a intrat ca voluntar pe poarta unui regiment de artilerie. Rămăsese orfan la vîrsta primului an de școală. Fusese crescut de o mătușă care l-a învățat să prețuiască munca și să-și iubească țara. În primăvara anului 1877 era sergent. În calitate de comandant de tun îi învăța pe soldații concentrați, care-i puteau fi frați mai mari sau chiar părinți, meseria de tunar. A luat apoi parte, în cadrul unei baterii instalate în poziție la Calafat, la dușlurile de artilerie cu bateriile turcești care se aflau instalate în cetatea Vidin. Sergentul și tunarii săi au acționat apoi la Plevna. Nu s-au aflat în cadrul coloanelor de asalt, ci au sprînjit cu foc pe dorobanții și vînătorii români. Cinci zile la rînd a stat lîngă tun, trimițînd tone de proiectile în fortificațiile dușmane. Pe timpul tragerilor, lîngă tunul său suierau gloanțele și plezneau obuzele. În ziua de 30 august 1877, o țandără de fontă l-a mușcat trupul. Sergentul n-a avut părinți să-l plîngă. L-au plîns însă soldații ce-i puteai fi părinți. Și l-au mai plîns, ca pe toți eroii de la '77, țara, mama lor bună, căreia ostașii ei îi aduseseră, prin actele de vitejie înlăptuite pe cîmpul de onoare, prin victoriile repurtate și prin jertfele date, o faimă și o glorie europeană.

Atac la redută (reproducere din presa vremii).

Colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU

Participarea României la războiul ruso-român — turc din 1877-1878 a avut un profund caracter național și popular, caracter determinat de justițea obiectivului fundamental urmărit — obținerea independenței — și de larga adeziune a maselor la sprijinirea efortului militar. Două sînt planurile prin care s-a manifestat această trăsătură distinctă a prezenței românești în această ultimă mare conflagrație europeană de la sfîrșitul secolului al XIX-lea. Primul, este acela al realizării unei perfecte comunități morale și politice a tuturor românilor, indiferent de teritoriul pe care se găseau — statul român sau provinciile românești aflate sub stăpînire străină — sau a statutului pe care îl aveau — cetățenii români sau supuși străini de origine română. Cel de-al doilea plan îl constituie ampla bază populară pe care s-a întemeiat acțiunea militară a României, bază de s-a exprimat în chip precumpănitor printr-o contribuție unanimă — de la simplu țaran pînă la savant — la cerințele războiului și prin patriotismul de masă care a animat deopotrivă teatrul de luptă și spatele frontului.

Din acest ultim punct de vedere, cucerirea independenței absolute în 1877-1878 exprimînd o aspirație firească a voinței de libertate a întregii noastre națiuni, a catalizat entuziasm, creativitate, energii și talente. Întocmai întregului popor, oamenii de știință au sprijinit prin activitatea lor efortul de război al țării și este semnificativ că în biografia unora din personalitățile științei românești de atunci perioada de desfășurare a luptelor pentru cucerirea neamțării constituie un capitol important și definitoriu pentru patriotismul lor militant.

În acele împrejurări decisive pentru destinul României, oamenii de știință — civili sau militari — și-au făcut cu prisosință datoria față de patrie. Iată exemple oferite de cîteva

prestigioase personalități:

Constantin Căpităneanu (1844-1893) cel dintîi mare astronom român, ofițer activ cu grad de maior în timpul războiului, a participat în prima parte a campaniei ca specialist topograf în cadrul Secției topografice din Marele Cartier General, după care a fost numit șef al cancelariei Marelui Cartier General al armatei române. Decorat pentru că a „dat probe de zel, curaj și devotament în îndeplinirea misiunilor cu care a fost însărcinat și, adesea, sub focurile inamicului, în transportare de ordine și recunoașteri”.

Dr. C.I. Istrate (1850-1918), doctor în medicină și în chimie, profesor de chimie organică la Universitatea din București, membru al Academiei Române, a găsit în războiul independenței ocazia de a-și pune în valoare calitățile „de patriotism, de muncă necruțătoare, de iubire de oameni, care i-au fost călăuză sufletească pînă la sfîrșitul vieții”. Ca voluntar în personalul Crucii Roșii primește comanda Secției 3 de ambulanțe și acordă îngrijiri răniților de la atacul

din 30 august 1877 asupra redutei Grivița 1, chiar pe cîmpul de luptă. Rămîne pe front pînă la 23 decembrie 1877.

Dimitrie Grecescu (1841-1910), doctor în medicină, a fost primul fitogeograf român de reputație internațională; membru al Academiei Române și al Academiei de geografie botanică din Franța. Opera de căpetenie: *Conspectul florei României*, distinsă cu premiul „Adamachi” în care arată că flora țării noastre se integrează într-o unitate mai largă, naturală, care coincide cu aria locuită de poporul român, unitate pe care o numește „flora dacică”. Mobilizat în războiul de independență, își pune cunoștințele în slujba salvării vieții și alinării suferințelor militarilor români răniți în asalturile asupra Plevnei.

Ștefan Hepites (1851-1922), creatorul și primul director al Institutului meteorologic central din România între anii 1884-1908. Ofițer de carieră (din 1869), obține în 1873 titlul de doctor în științele fizice și matematici, iar în 1875 diploma de inginer. Membru al Academiei Române. În războiul pentru independența de stat a României a comandat, ca locotenent în trupele de miliții, bateria de coastă care a cooperat la cucerirea Rahovei.

Iacob Lahovari (1846-1907), primul ofițer din armata română profesor universitar. Sublocotenent de artilerie din 1864, urmează în Franța la Școala de Război și la Facultatea de științe, obținînd licența în matematică la Sorbona. Profesor de calcul diferențial și integral și de mecanică la Universitatea din București. Numit la 23 iulie 1877 șef al Secției operații militare al Armatei române de operații, participă la războiul neamțării României. La 6 septembrie 1877 ia parte la atacul asupra redutei Grivița nr. 2; la 28 noiembrie, același an, execută o recunoaștere

Locotenent-colonelul
Constantin Căpităneanu

eficientă în direcția întăririlor otmane de la Opanez și Demirkioi. Sub titlul *Souvenirs d'un volontaire de l'Armée Roumaine (Plevna 1877)*, București, 1925, a lăsat un volum de memorii despre campania independenței.

Carol Davila (1828-1884), general de brigadă, medic și farmacist, profesor universitar la Universitatea din București. A organizat Școala de chirurgie de la Mihai Vodă (1855) și Școala națională de medicină și farmacie din București (1857); a pus bazele învățămîntului farmaceutic (1856) și veterinar (1857); considerat inițiatorul și organizatorul Crucii Roșii din România. În războiul pentru independență din 1877—1878 participă ca inspector general al serviciului sanitar. A organizat și condus am-

Constantin Istrati

bulanțele și spitalele militare. Atît el, cît și întreg personalul medical și sanitar pe care l-a condus au dovedit o înaltă conștiință profesională și un eroism în muncă împins pînă la sacrificiul suprem.

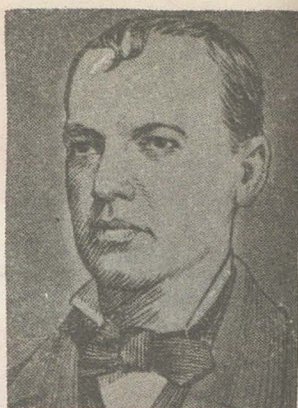
Oamenii de știință români, specialiști din rîndul oștirii sau din afara acesteia, au căutat să-și pună priceperea, ingeniozitatea, întreaga lor capacitate și iscusință profesională în slujba nevoilor armatei, aducîndu-și contribuția la victoria împotriva Imperiului otoman.

● Astfel, în lunile mai și iunie 1877 au loc la București experiențe asidue pentru adaptarea unui aparat de proiecție cu care să poată fi luminat cîmpul de luptă noaptea. Experiențele se executau de către doctorul în chimie Berat, directorul laboratorului chimic al Eforiei spitalelor civile, ajutat de doctorul în chimie Alfons Saligny, fratele inginerului Anghel Saligny, și ofițerul Constantin Brătianu, ajuns ulterior general și director al Institutului geografic al ar-

matei. Dintre aparatele prezentate, unul funcționînd cu „lumina Drumond”, altul cu „lumina magneziană” și al treilea cu „lumina galvanică” (electrică n.n.), cele mai bune rezultate le-a dat ultimul. Iată un fragment din concluziile comisiei de avizare: „Aparatul proiector (cu lumină electrică — n.n.) (...) a proiectat razele luminoase într-un mod prea satisfăcător pînă la Cazarma Cuza și Arsenal, ambele stabilimente sînt distanțate 1 km de la stațiunea de observare. Spitalul armatei, biserica Sf. Elefterie, cazarma Malmaison au fost succesiv luminate de razele transmise de aparat (...) Intensitatea luminii ne permite să observăm nu numai conturile, ci și chiar detaliile clădirilor luminate”. Concluzia comisiei era că în ciuda condițiilor „dezavantajoase de poziție și atmosferă, în care ne-am aflat, bătaia aparatului se poate conta dincolo de 2 km”. Un asemenea proiector era necesar pentru a „urmări mișcarea inamicului și a descoperi lucrările sale nocturne”.

Între 3 iulie și 28 august 1877, maiorul Constantin Căpităneanu, împreună cu căpitanul Stamotșnicov, din Secția topografică a Statului major rus, au determinat trei diferențe de longitudine și anume: Galați—București, Galați—Iași și Chișinău—Iași, precum și latitudinile a trei localități: București, Galați și Iași. Aceste determinări au fost publicate ulterior de generalul-maior Lebedeff în lucrarea sa *Travaux astronomiques effectués en Roumanie en 1877*.

Pentru a veni în sprijinul armatei române, al forurilor sale de decizie, astronomul I.A. Cantacuzino publică în „Revista științifică” din iulie 1877 studiul *Considerațiuni militare asupra Dunării*. În acest studiu, I.A. Cantacuzino stabilea localitățile pe unde „trecearea Dunării s-ar putea efectua cu mai puțină greutate”, perioada cea mai prielnică etc., adică elemente de interes deosebit pentru Comandamentul român care avea atunci în vedere forțarea marelui fluviu.

Dimitrie Grecescu

În primăvara anului 1877, ofițerul Vasile Buescu (1846—1883), sublocotenent de artilerie în 1867, prezintă unei comisii militare spre achiziționare și introducere în dotarea armatei române o pușcă de concepție proprie. Calitățile tehnico-tactice ale armei sale sînt confruntate cu cele ale altor patru puști cu bloc și anume: Lee, Henry Martini, Peabody și Harkiston. După o primă probă de control — trageri cu 5 000 de focuri de fiecare armă — comisia a clasat arma Buescu pe locul patru. La proba următoare însă, de rezistență, luîndu-se în considerație „simplitatea și soliditatea mecanismului acestor arme, precum și modul cum s-au comportat fiind supuse la diferitele experimente” comisia stabilește o nouă ierarhie, în care pușca Buescu ocupă locul doi, după arma Lee. În concluzie, comisia formată din specialiști români și străini, opinează pentru „superioritatea armei românești Buescu”.

Ca întregul nostru popor, și oamenii de știință s-au încadrat efortului general depus pentru legitimarea prin luptă a independenței de stat a României, proclamate la 9 mai 1877.

Carol Davila în mijlocul unui grup de medici și sanitari

ADEVĂRURI FUNDAMENTALE ALE ISTORIEI NAȚIONALE

Participarea României la înfrîngerea fascismului – *o necesitate obiectivă în lupta pentru cauza libertății și independenței popoarelor lumii*

General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU

La 9 Mai, anul acesta, poporul român, împreună cu întreaga omenire progresistă, aniversează împlinirea a patru decenii de la victoria reputată de țările coaliției antihitleriste asupra fascismului. Poporul român, liber și stăpîn pe soarta sa, angajat plenar în munca pentru transpunerea în viață a hotărîrilor însușitoare ale celui de al XIII-lea forum al comuniștilor români, se prezintă la această măreață aniversare cu sentimentul datoriei împlinite, cu simțăminte de legitimă și deplină satisfacție pentru însemnata sa contribuție militară, materială și de singe la înfrîngerea fascismului.

Fiind profund atașat ideilor nobile ale asigurării progresului patriei, respectării independenței și libertății popoarelor, creării unui climat de securitate, de colaborare și pace între toate națiunile lumii, poporul român a văzut în fascism, încă de la apariția lui pe arena vieții politice a unor state europene, un grav pericol social, un dușman de moarte al progresului și civilizației umane. Ca atare, el a respins cu hotărîre toate curentele și teoriile fasciste, indiferent sub ce mască au apărut și s-au manifestat ele. Adept tradițional al ideilor democratice, fiindu-i caracteristice omnia și dreptatea, respectul față de unitatea, libertatea și independența fiecărei națiuni, față de valorile materiale și culturale ale civilizației umane, poporul nostru s-a împotrivit hotărît și de la început practicilor barbare și pornirilor războinice ale fascismului. Pe de altă parte, masele largi populare din România, în frunte cu forța politică cea mai lucidă a societății — Partidul Comunist Român — s-au ridicat cu dirzenie la luptă organizată pentru demascarea tendințelor agresive ale fascismului, pentru bararea ascensiunii lui. După cum se știe, eroicele lupte revoluționare ale clasei muncitoare din ianuarie-februarie 1933 din România au fost primele mari manifestații antifasciste de masă care au avut loc pe continentul european după venirea lui Hitler la putere în Germania. Dîndu-și pe deplin seama că fascismul amenință de moarte integritatea hotarelor României, independența și libertatea popoarelor, in-

În zilele fierbinți ale lui August 1944 am început lupta eroică împotriva dușmanului omenirii — hitlerismul

săși civilizația planetei, poporul român nu s-a mulțumit numai cu demascarea acestuia, ci s-a încadrat în mod activ, organizat, ca un singur om, dînd un greu tribut de singe, în lupta pentru zdrobirea definitivă a fascismului. Acestea sînt adevăruri fundamentale, care au darul să pună în lumină poziția înaintată pe care s-au situat fiii poporului român încă din primele momente în care fascismul și-a arătat fața antipopulară, hidoasă, agresivă, războinică, și pînă în momentul în care el a sucombat în urma loviturilor zdrobitoare primite din partea statelor coaliției antihitleriste, în rîndurile cărora România a jucat un rol demn de a fi re-

Pe nesfârșite drumuri de luptă ale armatei române
levat.

Un alt adevăr fundamental ce se cuvine a fi evidențiat este acela că poporul nostru, în frunte cu cei mai buni fii ai săi — comuniștii — a rămas ferm pe poziția de a demasca cu vehemență fascismul, de a-i bara acțiunile agresive și de a lupta cu toate energiile pentru nimicirea agresorilor imperialiști fasciști. „Noi, comuniștii — se sublinia într-un apel lansat de C.C. al P.C.R. în noiembrie 1935 —, sintem gata să apărăm cu arma în mână independența României dacă țara noastră ar fi silită să ducă un război național de apărare contra imperialismului fascist”. Marile demonstrații antifasciste de la 1 Mai 1939, din București și din alte localități ale țării, în pregătirea și desfășurarea cărora un rol esențial l-au avut militanții partidului nostru comunist, au marcat ridicarea pe o treaptă superioară a luptei antifasciste a poporului român. Ele au fost o înclinare a luptelor de clasă din România din acea perioadă, demonstrând în fața tuturor națiunilor din Europa și din întreaga lume hotărârea fermă a oamenilor muncii, a poporului nostru de a se opune fascismului, de a asigura libertatea, independența și integritatea patriei.

În vara anului 1940, în condițiile în care România a rămas izolată pe plan internațional și în care, din ordinele lui Hitler și Mussolini, prin forță și dictat, României i-a fost smulșă partea de nord-vest a țării și anexată la Ungaria horthystă, în rindurile întregului popor s-a amplificat starea de spirit antifascistă și s-a manifestat la scara întregii națiuni hotărârea de a lupta fără preget, cu prețul sacrificiului suprem, pentru ștergerea consecințelor odiosului dictat. În anii care au urmat, mișcarea de rezistență antifascistă și antihitleristă a poporului român a dobândit noi valențe și noi amplitudini, iar actul istoric de la 23 August 1944, inițiat, organizat și condus de partidul comunist, a însemnat, de fapt, ridicarea pe cel mai înalt plan a mișcării antifasciste din România: lupta directă, cu arma în mână, a întregului nostru popor pentru eliberarea patriei de sub ocupația hitleristă și horthystă, pentru înfringerea definitivă a fascismului.

Prin victoria Revoluției române din August 1944 s-au asigurat răsturnarea guvernului de dictatură militară a lui Antonescu, întoarcerea armelor de către întreaga armată română, fără nici un fel de ezitări sau defecțiuni, împotriva Germaniei naziste, și alăturarea României, cu întregul său potențial militar și economic, coaliției antihitleriste.

Intrarea României în războiul antifascist, cu începerea de la 23 August 1944, a fost o decizie politică de importanță covârșitoare luată de factorii interni —

fără a fi impusă de undeva și fără vreo înțelegere prealabilă cu puterile Națiunilor Unite. Ea a fost luată nu în scopuri înguste, din considerente conjuncturale, ci în numele unor țeluri majore de interes național, care coincideau, pe multiple planuri, cu cele ale statelor coaliției antifasciste și ale celorlalte țări și popoare ale lumii care erau grav amenințate de fascism. Este vorba, între altele, de salvarea țării de la o catastrofă iminentă, lichidarea politicii imperialiste de dominație și dictat, stoparea jefuirii nemiloase de către trusturile și monopolurile străine a bunurilor naționale, eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei smulșă din trupul țării în urma odiosului dictat fascist de la Viena, restabilirea independenței depline a patriei, instaurarea unui regim care să asigure drepturi și libertăți democratice maselor largi populare etc. Pe un alt plan, decizia factorilor interni de alăturare a țării noastre coaliției antihitleriste era în deplină concordanță cu sentimentele profund antifasciste și antihitleriste ale maselor largi populare din România, care printre primele din Europa au condamnat cu vehemență și hotărâre fascismul și revizionismul și s-au ridicat la lupta deschisă împotriva hitlerismului, horthysmului și a altor variante ale fascismului, a tuturor forțelor negre ale războiului și întinericului. Fiind pe deplin conștient că numai prin salvarea omenirii de fascism se pot asigura libertatea și independența națională, dezvoltarea și propășirea țării, instaurarea unui climat de colaborare și pace între popoare, la 23 August 1944, poporul român a răspuns ca un singur om chemărilor adresate de comuniștii întregii suflări românești de a întoarce armele împotriva hitleriștilor, hotărârii pe deplin suverană luată de factorii decizionali interni de a se încadra în mod activ în lupta dreaptă și nobilă pentru zdrobirea fascismului.

„Lupta cu arma în mână împotriva cotropitorilor nemți a început — glăsuia, în tumultul vremurilor de atunci, o chemare cu care comuniștii români se adresa poporului. Din această clipă fiecare român este un soldat al României libere!” Dovedind o înțelegere înaltă a comandamentelor naționale fundamentale, începând din noaptea de 23 spre 24 august 1944, poporul român și oștirea sa au început lupta directă, cu arma în mână, împotriva trupelor hitleriste, pentru eliberarea patriei de sub ocupația hitleristă-horthystă, pentru zdrobirea celui de-al treilea Reich. Cind marile puteri ale coaliției antihitleriste au luat cunoștință de decizia României de a rupe alianța cu Germania nazistă, de întoarcere a armelor împotriva hitleriștilor și de a se încadra în rindul statelor coaliției Națiunilor Unite — decizie luată într-un moment în care soarta războiului

mondial nu era încă pe deplin clarificată —, armata română, întregul nostru popor se aflau angajați în mod plener în luptele grele împotriva ocupanților fasciști. Actul intrării României în războiul antihitlerist, cu întregul său potențial militar și material, a marcat, de jure și de facto, o realitate istorică incontestabilă, pe care unele declarații oficiale și o serie de analize istoriografice aveau s-o confirme: cobeligeranța țării noastre, alături de Națiunile Unite, în lupta împotriva dușmanului comun. Dar, din păcate, deși țara noastră a pus în front efective care au depășit o jumătate de milion de luptători, a contribuit substanțial la înfrângerea Germaniei hitleriste, a făcut sacrificii enorme pentru dobândirea mării Victoriei de la 9 Mai 1945, României nu i s-a acordat acest statut, din motive care nu sînt cunoscute și elucidate nici pînă astăzi.

Așa cum se atestă în documente de primă importanță și cum au apreciat oficialitățile și organele de presă ale timpului, intrarea României în războiul antihitlerist a avut un impact considerabil în desfășurarea de ansamblu a conflictului mondial, grăbind în chip decisiv victoria statelor coaliției antihitleriste. După unele calcule comparative, care sînt conforme și cu aprecierile analiștilor militari, decizia luată de România de a se încadra în tabăra Națiunilor Unite a dus la scurtarea cu peste 200 de zile a conflictului mondial, scutind astfel omenirea de jertfe umane și pagube materiale incalculabile.

În planul strategic, actul românesc de la 23 August 1944 a produs o răsturnare de fronturi extrem de spectaculoasă, fără echivalent în cursul celui de-al doilea război mondial. Aripa de sud a frontului sovieto-german — unde apărarea germană a primit o lovitură nimicitoare prin întoarcerea de arme a României — a fost mutată într-un interval extrem de scurt — în numai cîteva zile — la circa 400—800 km spre vest. Trupele sovietice, alături de cele românești, au avut în acest fel posibilitatea să fructifice direcția strategică a Dunării mijlocii pentru a pătrunde în zonele sudice ale Reichului. Tot prin actul înfăptuit de România la 23 August 1944, dispozitivul hitlerist din Balcani, amenajat pe mai mult de 500 000 km pătrați, a primit o lovitură nimicitoare, trupele Wehrmachtului fiind obligate să se retragă din acest spațiu în următoarele săptămîni. Într-un interval de timp foarte scurt, de numai 8 zile, armata română, sprijinită de formațiuni

Drapelul tricolor trece din nou victorios pe străzile unei localități din Cehoslovacia

Noi lupte, noi jertfe pentru eliberarea Ungariei

nile patriotice de luptă, de întregul popor, a eliberat de prezența hitleristă părțile centrale și sudice ale României, cu o suprafață de 150 000 km pătrați, scoțînd din luptă efective inamice în valoare de șase divizii.

În plan politic, actul revoluționar al României din August 1944 a avut o deosebită influență pe arena internațională, stimulînd, prin forța exemplului, procese de desprindere din orbita Reichului hitlerist a unor țări ca Bulgaria, Finlanda sau Ungaria. Asupra mișcării de rezistență europene, cu deosebire asupra celei desfășurate în spațiile irvecinate, în Iugoslavia, Grecia și în Slovacia, lupta de eliberare a poporului român a jucat un rol deosebit de pozitiv. Consecințelor în domeniile strategic și politic li se adaugă cele pe care revoluția română le-a avut asupra ansamblului efortului de război al Reichului hitlerist. Petrolul și cerealele, precum și celelalte resurse pe care hitleriștii le sustrăgeau din spațiul românesc, au fost smulse instantaneu din „bagajul” economiei de război al Germaniei naziste și alături de Națiunilor Unite prin voința pe deplin suverană a poporului nostru și în urma unor înfruntări grele cu inamicul fascist. Așa cum se subliniază în Hotărîrea Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind aniversarea a 40 de ani de la victoria asupra fascismului și sărbătorirea „Zilei independenței României, „Angajarea României alături de Uniunea Sovietică și celelalte forțe ale Națiunilor Unite în războiul antifascist într-un moment cînd soarta acestuia nu era încă decisă cînd Germania nazistă era departe de a fi învinsă a dat o puternică lovitură planurilor strategice ale lui Hitler a dus la prăbușirea întregului front din Balcani deschizînd larg calea înaintării rapide a armatelor sovietice și zdrobirii dispozitivului militar al Germaniei naziste în această parte a Europei. Aceasta a scurtat cu cel puțin șase luni durata războiului a grăbit în mod hotărîtor victoria armatelor aliate împotriva Germaniei fasciste”.

După victoria revoluționară din August 1944, armata română, umăr la umăr cu armata sovietică, bucurîndu-se de sprijinul amplu și multilateral al întregului nostru popor care a răspuns cu un impresionant elan chemării Partidului Comunist Român „Totul pentru front tot pentru victorie!”, a desfășurat cu succes operațiile militare. Pînă la 25 octombrie 1944 a fost eliberat întregul teritoriu național de sub ocupația hitleristă și horthystă.

În continuare, trupele române, în cooperare cu cele sovietice, și-au adus contribuția la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți din Austria, luptînd cu vitejie, eroism și spirit de sacrificiu pînă la încheierea ostilităților pe frontul din Europa.

De la 23 august 1944, de-a lungul a 263 zile de aspre înfruntări, armata română a străbătut prin lupte circa 1 700 km, de la Marea Neagră pînă în Podișul

(Continuare în pag. 61)

Incredibil,
dar adevărat

OPRIMAȚI ÎN PROPRIA LOR ȚARĂ (II)

Politica de asasinare, teroare, maltratare, expulzare și exploatare a românilor din Transilvania de nord-vest practică de ocupații horthyști a fost însoțită și de o amplă acțiune de deznaționalizare și de maghiarizare forțată a acestora, care s-a manifestat în cele mai diferite modalități: maghiarizarea forțată a numelor de persoane și denumirilor localităților românești, a bisericii, a culturii; interdicerea folosirii limbii materne în administrație, justiție, armată etc. Învățămîntul în limba română a fost practic desființat, copiii românilor și ai celorlalte naționalități fiind obligați să urmeze școlile maghiare. Presa și literatura românilor din teritoriul cotopt de horthyști au fost limitate, iar bibliotecile închise și cărțile confiscate. În vederea maghiarizării militarilor români concentrați în armata ungară sau care-și efectuau stagiul militar au fost elaborate și difuzate instrucțiuni speciale, cunoscute sub numele de „Călăuza maghiarizării”.

Regimul de ocupație a fascismului ungar în teritoriul românesc cotopt a contribuit mult la înrăutățirea condițiilor de muncă și de trai ale masei muncitoare române, maghiare și de alt neam. A crescut numărul șomerilor, iar aprovizionarea maselor de la orașe cu produse alimentare se făcea din ce în ce mai greu și la prețuri exorbitante.

Politica teroristă dusă de regimul

de ocupație horthystă, precum și înrăutățirea condițiilor de viață a maselor muncitoare au generat o puternică mișcare de opoziție, de rezistență contra ocupațiilor horthyști. Pentru judecarea persoanelor care „au ofensat statul și națiunea maghiară” sau care criticau situația precară din Ungaria, lipsa de alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, materii prime etc. s-a creat pe lângă Tribunalul penal din Tirgu Mureș, instanța cunoscută sub numele de „Colegiul celor cinci”. În perioada ocupației horthyste s-au dressat 594 dosare persoanelor ostile regimului horthyst. Printre cei judecați și condamnați s-au aflat și numeroase persoane din rîndul populației de naționalitate maghiară care afirmaseră că, sub regimul românesc, se bucuraseră de mai multă libertate și de condiții de viață mai bune, declaraseră că unirea Transilvaniei cu România, la 1 Decembrie 1918, a fost un act istoric legitim din partea poporului român, ceruseră, în public, revenirea părții de nord-vest a României sub autoritatea statului român („...puneti înapoi hotarele la România”) și îndrăzniseră să cînte, în localuri publice, în fața a numeroși oameni, imnul românesc și „Pe-al nostru steag e scris unire”.

Perseverente în punerea în aplicare a monstruosului plan de exter-

minare a românilor și cetățenilor de alt neam, autoritățile de ocupație horthystă au arestat, torturat, schingiuit și maltratat, în anii 1941—1944, alte mii de români, maghiari și evrei, îndeosebi din rîndurile celor ce manifestaseră idei comuniste, antifasciste, democratice și antirevizioniste, cărora li s-au înscenat odioase procese. Spre exemplu, la 27 iunie au fost arestați 1 200 comuniști și militanți antifasciști români, maghiari și de alte naționalități din teritoriul românesc cotopt. Cei arestați au fost internați în lagărele de tortură de la Someșeni (jud. Cluj), Acățari (jud. Mureș), Baia Mare, Sighet, fiind supuși unor schingiuiuri groaznice. În cursul anului 1943, autoritățile horthyste au început judecarea proceselor intentate militanților comuniști din teritoriul român anexat, care au fost condamnați la ani grei de închisoare.

În primele săptămîni după ocuparea Ungariei de către trupele germane, la 19 martie 1944, s-a trecut conform unui plan conceput în detaliu de cancelaria hitleristă și înșușit de către organele represive horthyste, la acțiunea de exterminare în masă a populației evreiești din Ungaria și din Transilvania de nord-vest, precum și din alte teritorii cotopte de fasciști unguri.

După date statistice incomplete, în acțiunea fascistă din primăvara și vara anului 1944, autoritățile hor-

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Intrarea României în războiul împotriva Germaniei naziste și contribuția ei multilaterală – militară și economică – la obținerea victoriei din mai 1945 s-au bucurat de o binemerită apreciere internațională, majoritatea comentatorilor străini evidențiind amplele consecințe strategice, politice și economice pe care le-a avut contribuția României la înfrângerea fascismului.

Redăm mai jos, în ordine cronologică, doar câteva din aceste aprecieri:

„Pravda” din 27 august 1944: „Ieșirea României din Axa fascistă are importanță nu numai pentru

lui, îndeplinindu-și complet misiunile primite”.

(Arh. M.Ap.N., fond 984, dosar nr. 1404, vol. 2, p. 232)

Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.R.S. de decorare cu ordinul „Victoria” a șefului statului român; 6 iulie 1945: „Pentru actul curajos al coterii hotărâte a politicii României spre rup-tura cu Germania hitleristă și alierea cu Națiunile Unite, în clipa când încă nu se precizase clar in-

Memoria documentelor

poporul român. Presa străină arată, pe bună dreptate, că s-a prăbușit întreaga apărare germană din Balcani. Aceasta era o poziție cheie a imperialismului german în Balcani. Lovitura dată întregului sistem al dominației germane nu poate fi subestimată. (...)”

„Le Figaro” din 30 august 1944: „Acum câteva zile o revoluție politică și militară a izbucnit în România... Schimbarea intervenită în poziția României este, fără îndoială, lovitura cea mai puternică pe care a primit-o Germania în această zonă a Europei”.

Radio Londra 7 ianuarie 1945: „Dintre națiunile care luptă împotriva Germaniei hitleriste, România se situează azi în al patrulea rând în ceea ce privește numărul de soldați care participă la bătălia de distrugere a nazismului”

(Cf. „Viitorul” din 14 ianuarie 1945)

A. Eden ministru de externe al Angliei; 25 ianuarie 1945: „România a dat un ajutor substanțial cauzei Aliaților, menținând 14 divizii în luptă...”

(Cf. „Evenimentele din România — 23 august 1944 — 15 aprilie 1945,” p. 204)

General-locotenent I.M. Managarov comandantul Armatei 53 sovietice; 23 mai 1945: „Armata română a operat foarte bine în tot cursul războiu-

frângerea Germaniei, Majestatea sa Mihai I, regele României, se decorează cu „Ordinul «Victoria».”

(„Scinteia” din 9 iulie 1945)

Radio Paris 13 ianuarie 1946: „Franța socotește că România a adus prin contribuția ei o scurtare a războiului cu cel puțin șase luni”

(Cf. „Universul” din 16 ianuarie 1946)

J. Masaryk conducătorul delegației cehoslovace la Conferința de pace de la Paris; 13 august 1946: „România a acordat ajutor poporului cehoslovac în clipele cele mai grele ale luptei sale împotriva coteritorilor fasciști. Poporul cehoslovac nu va uita că trupele române au luptat voluntar împotriva nemților pe teritoriul Cehoslovaciei ajutând la eliberarea ei.”

(Cf. „Izvestia” din 14 august 1946)

V.M. Molotov ministru de externe al U.R.S.S.; 10 octombrie 1946: „Împreună cu noi, împreună cu trupele aliate, noua Românie democratică a început lupta pentru înfrângerea lui Hitler, a făcut sacrificii considerabile în această luptă și noi toți recunoaștem serviciile aduse de poporul român acestei cauze.”

(Cf. „Scinteia” din 14 octombrie 1946)

■ Grupaj realizat de căpitani
GHEORGHE NICOLESCU și ION VLAD

Eroi
au fost.

eroi
sînt încă...

După alungarea completă a trupelor hitleriste și horthyste de pe teritoriul României, armata română și-a continuat gloriosul ei drum de luptă angajîndu-se cu toată energia și înțrețul său potențial, umăr la umăr cu armata sovietică, în bătăliile pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei. Efortul principal al ultimelor luni de război a fost îndreptat spre izgonirea trupelor hitleriste de pe teritoriul Cehoslovaciei, de care România era legată prin vechi relații de prietenie. Militarii români au făcut încă o dată dovada excepționalelor lor calități de luptători, a înaltelor virtuți

morale care îi animau. Prin bărbăție și eroism, prin jertfa lor, ei și-au cîștigat dreptul la neuitare în memoria poporului român și a poporului cehoslovac, au contribuit la cimentarea tradiționalelor relații de prietenie româno-cehoslovace.

Patria nu îi va uita niciodată pe acei oameni viteji — bărbați și femei, ofițeri de carieră sau tineri abia înrolați sub drapel — care atunci, în momente grele, departe de țară, cu dorul de acasă în suflet, și-au dat viața într-un mod pe care îl considerau firesc pentru obținerea victoriei finale asupra Germaniei naziste.

VICTOR GEORGESCU general de brigadă post-mortem

misiunea și a rămas „mai departe în mijlocul pionierilor, pentru a-i îmbărbăta în acțiunea lor grea și foarte importantă”.

După două zile, tot pe plaja de la

Generalul de brigadă
post-mortem
Victor Georgescu

Breznica, un obuz i-a sfîrtecat piciorul drept. Datorită stării grave în care se afla, avionul care îl transporta spre țară a fost nevoit să aterizeze în Ungaria. De pe patul spitalului de campanie, după ce și-a recăpătat cunoștința, a transmis înlocuitorului său la comandă instrucțiuni, considerîndu-se în continuare răspunzător de acțiunile trupelor sale.

„Domnule colonel — i se răspundea din linia întâi — suntem lipsiți de sprijinul, ajutorul și concursul dumneavoastră tocmai în cele mai grave situațiuni ale corpului nostru de armată. Am primit tot ce mi-ați trimis și voi urma indicațiunile dumneavoastră în privința funcționării Comandamentului Geniului. Vă asigur că vom face totul pentru ca dumneavoastră să aveți mulțumirea sufletească meritată prin fapta, gestul și suferințele dumneavoastră fizice”.

La capătul a două săptămîni de suferință, după 5 intervenții chirurgicale și amputarea piciorului, bravul ofițer s-a stins din viață. A fost înmormîntat în cimitirul eroilor de la Miskolc, alături de alți eroi ai arma-

Comandantul trupelor de geniu ale Corpului 4 armată, colonelul Victor Georgescu, avea în urma sa 30 de ani de carieră și o bogată experiență militară. Luptase și în primul război mondial, distingîndu-se în bătălia de pe Argeș. Știa, ca nimeni altul, să stea între ostași în mijlocul furtunii de foc, să-i încurajeze prin prezența lui, să-i îndrume, veghind ca dificultățile operații de trecere a cursurilor de apă în prezența inamicului să se desfășoare în cele mai bune condiții.

La 25 martie 1945, pe cînd dirija acțiunea de forțare a Hronului, în zona Breznica, a fost rănit la brațul drept. Cu toată suferința pricinuită de rană, a refuzat să-și abandoneze

tei române.

Citarea colonelului Victor Georgescu prin ordin de zi al comandantului Armatei 1 „*pentru ca purtarea sa să fie exemplu de împlinire a datoriei pentru toți*” și avansarea post-mortem la gradul de general de brigadă au încununat crezul său de o viață datoria față de patrie.

ELENA CHIRIȚĂ sergent-sanitar

În septembrie 1944, Elena Chiriță, o fată simplă de prin părțile Argeșului, era infirmieră la Spitalul Z.I. nr. 303, dislocat la Lipova. În acele zile, pe paturile spitalului, erau aduși mulți ostași răniți din legendarul „Detășament Păuliș” care apăra cu strășnicie defileul Mureșului în fața atacurilor inamice. De la ei a aflat tinăra infirmieră că Batalionul 1 din Regimentul 96 infanterie nu avea sanitar. Fire voluntară, Elena Chiriță a hotărât că locul ei era în prima linie alături de bravii luptători. Nu a ezitat nici o clipă la gândul pericolului și condițiilor vitrege care o așteptau pe câmpul de luptă, făcând astfel dovada incontestabilă a excepționalelor ei calități morale.

În mijlocul ostașilor, Elena s-a „comportat mai presus de orice laudă”. A mers, sub focul inamicului, până în linia întâi, pentru a pansa și evacua răniții, iar în momentele de cumpănă a luat arma și a luptat cot la cot cu infanteriștii.

„Pilda ei de curaj și eroism — arată colonelul Alexandru Petrescu în propunerea de decorare — aduce admirația ostașilor români și ruși, com-

pletându-și funcția de sanitar, cu aceea a unei adevărate luptătoare din linia 1-a a frontului”.

Avansată la gradul de caporal, Elena Chiriță solicită comandantului Armatei 1 „*să fie încadrată într-o unitate de pe front și să fie echipată la fel cu ostașii care-și fac datoria pentru țară*”.

Repartizată ca voluntară la ambulanța Diviziei 19 infanterie, la trecerea Tisei, în zona Mindszent, Elena reîntâlnește ostașii batalionului 1 din Regimentul 96, alături de care va lupta la Alpar, Cegled, până la periferiile capitalei maghiare, Budapesta. Pentru curajul și vitejia dovedite în aceste acțiuni a primit tresele de sergent.

În timpul unui atac, în dimineața zilei de 1 ianuarie 1945, la Forasy Maior, explozia unui proiectil de aruncător a rănit-o grav la ambele picioare. Transportată la Arad, după 2 luni de crâncene suferințe, la 8 martie 1945 sergentul sanitar Elena Chiriță s-a stins din viață.

A fost înmormântată în Cimitirul eroilor din Radna, alături de numeroși alți viteji ai „Detășamentului Păuliș”.

Post-mortem, eroinei i-a fost decernat Ordinul Apărării Patriei „*pentru fapte de arme săvârșite împotriva Germaniei fasciste*”.

TRAIAN DÎRJAN adjutant-stagiar aviator

În a doua parte a lunii februarie 1945, în pofida condițiilor meteorologice dificile, Corpul aerian român acționa cu întreaga sa aviație de luptă în fișa Armatei 40 sovietică, sprijinindu-i înaintarea către Zvolen. Misiunile erau complexe, de înaltă responsabilitate, dar șoimii români le-au finalizat cu strălucite rezultate atrăgându-și mulțumirile, felicitările și profunda admirație a comandamentului și trupelor sovietice.

În acele zile de foc, nimburi gloriei nemuritoare l-a binemeritat adjutant-stagiar aviator Traian Dîrjan „*a cărui acțiune de înaltă bravură dusă până la sublima jertfă va rămâne veșnic în amintirea zburătorilor români*”.

Tinărul ardelean, născut la Someșeni — Cluj, avea la 24 de ani, 175 de misiuni executate, 11 victorii aeriene și era catalogat ca unul din așii Grupului 9 vânătoare. Comandantul Corpului aerian, general de escadră aviator Traian Burdu-

Adjutantul aviator
Traian Dîrjan

loi, îl definea astfel: „*Dotat cu un înalt spirit de intrajutorare în luptă, el era întotdeauna solicitat când era vorba de îndepliniri misiuni mai grele*”.

În după-amiaza zilei de 25 februarie 1945, deși executase cu succes 4 misiuni de luptă, semnalându-se apariția aviației fasciste în zonă, Dîrjan s-a oferit să ia parte la o „vânătoare liberă”. Zbură în celulă cu comandantul grupului, în cea de-a 176-a misiune de luptă.

În condiții de vădită inferioritate numerică, cei doi neînfricați piloți au angajat lupta cu 6 „Focke-Wulf”-uri reușind să le disperseze formația. Într-un timp, în sprijinul adversarilor au mai apărut 8 aparate „Messerschmidt”, ceea ce însă nu i-a împiedicat pe zburătorii români să continue atacul. După ce reușise să incendieze unul din „Focke-Wulf”-uri, în timpul manevrei de redresare, avionul lui Dîrjan a fost copleșit de asaltul concentrat al celorlalți inamici. Grav rănit, a mai găsit puterea de a-și îndrepta avionul cuprins de flăcări spre o cazemată din liniile de apărare adverse. Imensa explozie, care a pulverizat fortificația inamică, a pus capăt ultimei misiuni de luptă executate de temerarul pilot. Viața i-a fost curmată brutal într-un moment în care înalta profesionalitate și vitejia probate în luptă îi îndreptăteau accesul în rîndul așilor aviației de vânătoare. Sacrificiul său eroic l-a înscris definitiv în conștiința neamului drept unul din cei care — alături de Mocioniță, Năstăruș, Scripcaru și alții alții — au adăugat, cu prețul vieții, o nouă pagină de glorie în istoria aripilor cu însemne tricolore.

■ Grupaj realizat de
capitan
EFTIMIE ARDELEANU
ADRIAN PANDEA

Sergentul sanitar
Elena Chiriță

ÎȘI

PRIMA ZI

DE PACE (2)

Sergent (r)
PAVEL I. DUMA

*Ne gîndeam
la cei căzuți
în lupte*

În zile de 7 și 8 mai 1945, compania noastră se afla în lupte grele cu trupe hitleriste care încercau să acopere retragerea unor unități ale lor spre Praga. Efortul companiei se concentrase în localitatea Iglou unde ne-am bătut pentru fiecare casă sau palmă de pământ. Inamicul ne era superior atât în oameni, cît și în dotare. Totuși, i-am provocat pierderi, am capturat 16 prizonieri, armament și muniții.

Încleștarea cu inamicul a durat pînă în seara zilei de 8 mai 1945, cînd am primit ordin de a suspenda orice tragere, că armata germană capitulase necondiționat și urma să se predea. Nu s-a predat. Nici după ce a semnat actul capitulării nu s-a predat. Ba, din contra, a deschis foc cu toate armele, provocîndu-ne pierderi în vieți omenești. Doi militari au mu-

rit în această ultimă zvîrcolire a războiului. Hitleriștii au început să se retragă ripostînd energic, iar noi i-am urmărit prin pădure unde încercau să organizeze puncte de rezistență. Nu le-am dat însă răgazul s-o facă. Îi loveam în forță și-i sileam să se predea.

Nu-mi venea să cred că războiul s-a terminat și am scăpat cu viață. Mă număr printre militarii care au intrat în războiul antihitlerist încă din prima zi. Închipuiți-vă, aveam douăzeci și patru de ani și treceam drept cel mai vechi soldat din batalion, dacă nu chiar din divizie. Sentimentul de fericire și bucurie a fost mult prea profund și nu cred că poate fi descris în cuvinte.

Desigur, am cinstit acest eveniment. Mai toți aveam lacrimi în ochi și ne gîndeam la cei căzuți în lupte, la cei de acasă care, probabil, se întrebau dacă mai sîntem în viață. Doar am însemnat cu aliftea morminte drumul spre victorie!

Bucuriei noastre i s-au alăturat și localnicii pe care pacea îi scotea acum din păduri, din ascunzători. Ne-au îmbrățișat, au lăcrimat de bucurie, mulțumindu-ne că i-am salvat din ghearele hitleriștilor. Au organizat o sărbătorire în onoarea noastră, ne-au cerut numele camarazilor căzuți pentru a-i cinsti prin monumente și cronici. Ne-au mai rugat să le lăsăm fotografii, pentru ca să-și aducă mereu aminte de noi și de eroismul cu care am luptat pe meleagurile lor.

Am intrat în războiul antihitlerist făcînd parte din efectivele Batalionului 7 vînători de munte, cu reședința în orașul Deva. Primul contact cu inamicul? La începutul lunii septembrie

1944, în nordul Transilvaniei, în zona localității Vînători-Nadeș, continuînd apoi să particip activ la luptele de la Racoșul de Sus, cota 1016, Sfîntu Gheorghe, Sighișoara, Războieni, Tîrgu Mureș, Gherla, Apahida, Carei și mai departe, în Ungaria și Cehoslovacia.

Locotenent-colonel (r)
ION M. MOSOR

*Un ordin
telefonc*

În ajunul Zilei Victoriei mă găseam într-o zonă de regrupare și scurtă odihnă la circa 10 km de orașul Kojetin, care fusese recent eliberat de ostașii Diviziei 10 infanterie. Printre noi circulau diferite zvonuri despre capitularea nemților și sfîrșitul războiului, despre întoarcerea în țară.

Mare ne-a fost bucuria cînd, în după-amiaza zilei de 8 mai, în jurul orelor 19,00, s-a primit un ordin te-

fonetic de la esalonul superior (centraliştii şi telefonişti au recepţionat primii această ştire) în care se prevedea, printre altele, că începând de la 9 mai, ora 0, încetează orice ostilitate, conform actului de capitulare a armatelor hitleriste.

După aducerea la cunoştinţa militarilor a acestui ordin s-a produs o bucurie greu de descris. Eram cu toţii fereciţi că războiul luase sfârşit. Bucuria a fost de scurtă durată deoarece în noaptea de 8 spre 9 mai am primit o altă comunicare, care stabilea că unitatea şi marea unitate se deplasează la nord de marele oraş industrial Brno; unde s-au instalat din nou bateriile de tragere, iar punctul de comandă şi observare a ocupat o căsuţă care se găsea într-o lizieră pe o înălţime de la marginea oraşului.

Cum se întâmplă de obicei la instalarea punctelor de comandă şi în conformitate cu ordinul primit, am realizat noi circuite telefonice. Mişunarea nu a fost uşoară nici de această dată, întreaga activitate desfăşurându-se pe întineric şi pe teren necunoscut. Era noapte şi în oraş se vedea un spectacol unic: cerul se lumina de mii de artificii, rachete luminoase, focuri de arme, explozii de petarde etc. Era, aşadar, ziua mult aşteptată... Ne-am oprit pentru câteva minute şi am primit bucuria şi entuziasmul oamenilor. Era încă un semn, o dovadă, că războiul luase sfârşit.

În zorii zilei de 10 mai, a mai avut loc un schimb de focuri — buhuituri şi împuşcături — după care, la ieşirea soarelui, s-a lăsat o linişte deplină. Atmosfera de spaimă şi neli-

neşte nesfîrşită a războiului se risipea şi-i lua locul una calmă, plină de speranţe.

În aceeaşi zi (10 mai), unitatea a primit un nou ordin, şi anume să continuăm urmărirea inamicului deplasându-ne pe itinerarul Komin-Vitěn, spre noua zonă de staţionare Uso-bi-Petrovice, la circa 80 km de Praga. Pe itinerarul fixat s-au făcut opriri scurte, pentru mesele de prînz şi seară. Am ajuns în zona de staţionare în ziua de 12 mai, seara. Drumul parcurs pînă în zona de staţionare îl am şi acum întipărit în minte... soldaţi germani morţi, descălţaţi de cizme, sute de maşini distruse şi răsturnate în şanţuri, cai împuşcaţi şi prăbuşiţi pe şosea şi în apropierea ei, tancuri cu şenile rupte, câştii soldăţeşti întunecate ca nişte stoluri de ciori, motocicletele incendiate, aparate telefonice, staţii de radio şi centrale telefonice distruse şi aruncate la întimplare etc.

Şi acum, după patru decenii, îmi stăruie în minte coloanele de prizonieri nemţi (între care mulţi foarte tineri) aglomerînd drumurile. Pe feţele lor citeai tristeţe, oboseală, amărăciune, se tirau încet, cu capetele plecate, pe drumul înfrîngerii şi al capitulării. Aceste sinistre coloane care numărau sute de hitlerişti erau escortate de 4—5 soldaţi sovietici şi de tot atîtea partizani cehoslovaci cu brasarde roşii pe braţul stîng. Deci alte şi alte argumente că războiul luase sfârşit. Tineri cum eram, ne dădeam seama că după război vom începe o viaţă nouă în atmosfera transformărilor înnoitoare care aveau loc în ţara noastră...

ŞTEFAN T. RONCEA

Urmaşii
noştri
să ştie

În ziua de 8 mai 1945, mă aflam în lupta cu inamicul la periferiile localităţii Banov. Chiar în această zi am avut trei morţi. Inamicul nu a depus imediat armele, aşa cum era normal, ci a continuat să opună rezistenţă. Uneori, disperată. Alteori, împotriva oboseală. Pacea s-o fi instaurat ea pe unde s-o fi instaurat, dar în sectorul nostru şi-a arătat chipul după trei zile, în care vreme ne-am bătut. Ultima noapte de război s-a petrecut lângă localitatea Nove Mesto. Aş vrea ca urmaşii noştri să ştie că, în deznădejdea lor, fasciştii, cei care dăduseră foc lumii, au omorît şi distrus pînă în ultima clipă. Noul lor cancelar le dăduse ordin să capituleze, ei însă nu numai că n-au executat ordinul, ci s-au apucat să omoare caii, să prăvălească camioanele şi maşinile prin rîpe sau să le dea foc. Pînă şi depozitelor de alimente le-au dat foc. Pe toate drumurile unităţii noastre ne-am lovit de asemenea focuri... foculeţe. De ce o făceau dracu' ştie, căci după asta, prizonierii, cei care dăduseră foc alimentelor, adunau acum la un loc în cîmp, cereau să li se dea de mîncare. Dacă şi-ar fi păstrat hrana rece — nimeni nu le-ar fi luat-o — ar fi rezistat câteva zile, pînă la organizarea transportării lor. Populaţia locului, sătulă de cîte a suferit de pe urma lor, nici apă nu voia să le dea...

Sigur, am tras şi noi salve în cinstea Victoriei, dar Pacea am sărbătorit-o în cantonament, unde am organizat, atît cît s-a putut, o serbare la care i-am invitat şi pe oamenii locului.

ULTIMA ZI DE RĂZBOI, — PRIMA ZI DE PACE

■ Grupaj realizat de
HARALAMB ZINCA

Monumentele luptei

GRIVIȚA. Mausoleul eroilor români ai războiului pentru independență. Se află la marginea satului bulgăresc Grivița. Însemnul memorial a fost ridicat în anul 1902 întru slava luptătorilor români care în vara și toamna anului 1877 și-au dăruit ce aveau mai scump — singele și viața — în asalturile temerare asupra redutelor otomane Grivița nr. 1, Grivița nr. 2 sau a altor întărituri din zonă.

În incinta mausoleului, pe un frontispiciu, sint dăltuite următoarele cuvinte: *„Cine luptă vitejește, nepieritor îi rămîne numele”*.

Pe o placă de marmură sint inscise zeci și zeci de astfel de nume, nepieritoare ca și faptele eroice ale celor ce le-au purtat. Iată citeva: căpitan Dimitrie Bușilă, locotenent Dumitru Stănescu, sublocotenent Gheorghe Valentinianu, sergent Georgescu Marin.

Pe o altă placă de marmură se află inscripția: *„În amintirea bătliei incununate de izbîndă de la 30 august și a luptelor de la 31 august, 6 septembrie și 7 octombrie 1877”*.

În zilele acelea, inscise cu litere de aur în cronica războiului de la 1877—1878, ostașii români s-au bătut cu dușmanul cu o vitejie legendară. Pe timpul crîncenelor asalturi la redate au căzut în lupte un mare nu-

măr de fii ai României. După unele aprecieri, peste 3 000 de soldați, gradați, subofițeri și ofițeri români nu s-au mai întors la vetre, cei mai mulți dintre ei fiind secerăți de plumbi și de șrapnele ori împunși de baionete în fața sau în șanțurile redutelor, în așa numita vale a „Pîngerii” sau vale a „Singelui”. Alte citeva mii de luptători de-ai noștri au fost răniți.

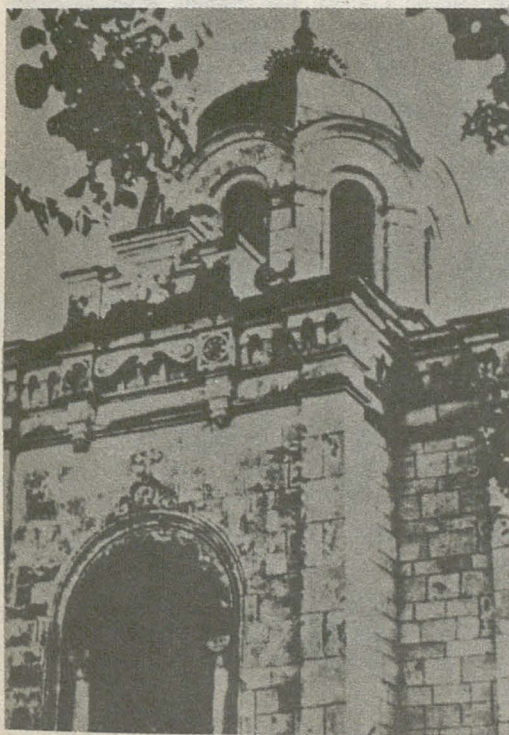
În fața mausoleului eroilor români de la Grivița, pe un zid în formă de arc de cerc, sint așezate trei medaloane cu chipurile celor trei fii ai României care au căzut la datorie în înclăștările din acea zonă. Sint maiorul George Șonțu, căpitanul Nicolae Valter Mărăcineanu, și soldatul Ion Melinte. Pe citeși trei i-au ajuns plumbii doar la citeva sute de metri de locul în care se înalță însemnul memorial. Numele lor, ca de altfel al tuturor eroilor români de la 1877—1878, sint elogiata și glorificate așa cum se cuvine de urmașii recunoscători.

IAȘI. Monumentul Independenței. Se înalță maiestuos în Piața Independenței și este creația sculptorilor Gabriela și Manole Adoc. A fost dezvelit în ziua de 15 septembrie 1980, în prezența insufletea o tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România. Însemnul memorial este compus dintr-un pedestal masiv și o statuie impozantă, ronde-bosse, din bronz, reprezentînd o femeie frumoasă, cu chip solar, optimist, plină de mîndrie, care reprezintă Patria. Femeia ține în mînă, ca un fel de cunună deasupra capului, un steag în falduri care semnifică marea idealului împlinit de poporul român în neuitatul an 1877, cînd s-a dobîndit independența deplină a României. Prin felul în care este desfășurat, steagul descrie în mod simbolic, conturul geografic al patriei noastre.

Pe fațada pedestalului pe care este fixată statuia sint încrustate cuvintele de o înaltă încărcătură patriotică și emoțională, rostite de ilustrul conducător al partidului și statului nostru la Sesiunea solemnă a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale și a activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi centenarului proclamării independenței de stat a României: *„Eroismul înaintașilor de acum un secol va trăi veșnic în conștiința profund recunoscătoare a întregii națiuni iar opera făurită cu singele lor de generațiile de la 1877 va străluci întotdeauna în istoria noastră ca una din cele mai mari izbînzii pe drumul libertății progresului independenței și fericirii poporului român.”*

Pe părțile laterale ale pedestalului sint montate frumoase basorelieuri din bronz, în suprafață de peste 100 m², ilustrînd scene semnificative din zbuciumata istorie a patriei, între care Unirea Principatelor din 1859, sub glorioasa domnie a lui Alexandru Ioan Cuza, războiul de independență din 1877—1878 și Marea Unire din 1918 care a dus la făurirea statului național unitar român.

Monumentul independenței din Iași care împodobește și dă strălucire străvechiului și veșnic tinărului oraș din partea de nord-est a țării este un cald omagiu adus de generația zilelor noastre străluciților lor înaintași ce ne-au consfințit pe cîmpul de onoare independența de stat a României.

Mausoleul ostașilor români înălțat la Grivița

Monumentul Independenței din Iași

BAIA MARE. Monumentul eroilor din războiul antihitlerist. La Baia Mare, cetate maramureșană în ale cărei tradiții glorioase se înscrie și balada lui Pinte Viteazul, se înalță unul dintre cele mai inspirate monumente prin care se evocă episoade eroice din epopeea eliberării României de sub ocupația străină. Monumentul, datorat sculptorului Andrei Ostap și arhitectului Anton Dimboianu, este o odă în bronz și în piatră în „versurile” căreia auzim și cadențele de luptă ale celor ce s-au înfruntat cu dușmanul fascist pe acele meleaguri și ale celor care, născuți și crescuți pe respectivele plaiuri, și-au făcut datoria, mulți dintre ei cu prețul jertfei supreme, oriunde le-a cerut-o țara. Dominanta însemnului memorial băimărean o constituie două personaje: o femeie cu copil în brațe semnificând patria mamă în continuitatea generațiilor și un soldat ce-și poartă pașii pe drumurile de luptă ale datoriei. Un „steag” din piatră într-o semispirală năzuind spre zărilor înalte leagă cele două personaje. Pe pinza steagului sînt înfățișate în basoreliefuluri, momente semnificative din lupta poporului român pentru libertate și dreptate, pentru unitate și independență, ca și secvențe semnificative din glorioasa campanie antihitleristă la care a participat România, cu întregul său potențial uman și material, cu începere de la 23 August 1944. Monumentul — cald omagiu adus eroilor luptei antifasciste — va aminti generațiilor de azi și celor viitoare despre mărețe pagini de vitejie înscrise de fiii României în toamna anului 1944, în cronica bătăliilor pentru alungarea trupelor dușmane de pe glia noastră strămoșească.

BUDAPESTA. Monumentul eroilor români din războiul antihitlerist. A fost ridicat în cimitirul eroilor români din cartierul budapestan Rakosliget. Însemnul memorial are menirea să glorifice jertfele date de militarii români, alături de trupe sovietice, pe timpul înclăstărilor care aveau să ducă la eliberarea Capitalei Ungariei de sub ocupația inamicului fascist. Un greu tribut de singe au dat trupele române în luptele din zona Budapesta. Pe parcursul a 135 de km, cit a măsurat drumul de luptă străbătut de unitățile Corpului 7 armată român de la Tisa și pînă la Budapesta, rîndurile lor s-au rărit cu circa 11 000 de oameni. Mulți dintre aceștia au căzut eroic la datorie la porțile capitalei Ungariei, la Gara de Est, la Hipodrom, la cazărma „Franz Joseph” sau pe bulevardele marelui oraș. În memoria lor, în cimitirul Rakosliget s-a înălțat un însemn comemorativ din piatră, înalt de aproape doi metri. În partea sa superioară stă scris: „Glorie eroilor români care și-au jertfit viața în luptele împotriva fascismului, pentru eliberarea poporului fratru ungar!”

Pe pietrele funerare din jurul monumentului au fost săpate numele unui mare număr de eroi ai armatei române. Cităm numai cîteva: soldat Costescu Constantin, caporal Drăghiescu Daniel, sergent Pufoi Vasile, sergent-major Prunaru Mihai, sublocotenent Belerciu Nicolae. Fiecare dintre aceste nume reprezintă o biografie eroică. Numele multor militari care nu au cunoscut teama de moarte în luptele pentru eliberarea capitalei Ungariei au rămas însă necunoscute, multe biografii eroice au rămas nescrise. Numai aici, în cimitirul ostașilor români de la Rakosliget, pe o placă mare de piatră se poate citi: „70 eroi români necunoscuți”. Pe o altă lespede stă scris: „69 eroi români necunoscuți”. Acești eroi ale căror nume n-au fost dăltuite pe însemne memoriale au luptat la fel de neînfricați ca și soldatul Costescu sau sergentul Pufoi, ca sergentul-major Prunaru sau sublocotenentul Belerciu. Numele lor nu au mai fost gravate pe plăci de marmură dar au rămas înscrise pentru vecie în amintirea profund recunoscătoare a poporului român, cît și a populației maghiare din zonele în care au luptat și s-au jertfit atîția și atîția bravi fii ai României.

■ F. ARGEȘEANU

Monumentul eroilor români înălțat la Baia Mare

Comandanți ai armatei române

CERCHEZ, Cr. Mihail (n. 8 iunie 1839, Birlad — m. 12 iulie 1885, Iași). General de brigadă. Absolvent al Academiei Mihăilene din Iași, a intrat în armată cu gradul de cadet (1855), fiind avansat căpitan în 1860. În 1863 a îndeplinit o misiune diplomatică în Franța; doi ani mai târziu a fost admis între membrii Societății „Junimea”. După 11 aprilie 1866 a protestat împotriva detronării domnitorului Alexandru Ioan Cuza (1859—1866), prezentându-și demisia din rândul cadrelor active. Reintegrat în oștire (1867), a îndeplinit funcția de comandant al Regimentului 4 infanterie-linie (1867—1876). Ulterior, a condus Corpul de observație de la Gruia (1876) precum și diviziile 1 și 2 infanterie. A participat la Războiul de independență din 1877—1878, distingându-se în luptele de la sud de Dunăre. În cadrul bătăliei de la Plevna (30 august — 28 noiembrie 1877), a contribuit la victoria de la Grivița 1 (30 august 1877). În continuare a condus, împreună cu alți ofițeri, trupele și lucrările ce au încheiat blocada Plevnei, acționând în sectorul 1 (între Vid și Grivița). La 28 noiembrie, unitățile de sub comanda sa au luat parte la asaltul general asupra Plevnei, pătrunzând în reduta Grivița 2 și interzicând accesul adversarului spre Sofia. Generalului Cerchez i s-a predat comandantul garnizoanei otomane, Osman pașa, care a declarat, consemnează istoria, că-și depune sabia în mina „*junei și bravei armate române*”. În etapa finală a Războiului de independență a comandat Divizia 2 în luptele de la Vidin și Belogradchik (decembrie 1877 — ianuarie 1878), ai cărei ostași au participat la acțiunile de la Smirdan și Inova. După război a comandat diviziile 1 (1878—1881) și 4 (1881—1882) militare teritoriale. Generalul Cerchez a fost un promotor al atacului în forță și al manevrei cu grupări mobile de cavalerie ușoară și infanterie de susținere.

ATANASIU, Vasile (n. 25 aprilie 1886, Țirgoviste — m. 6 iunie 1964, București). General de armată. Absolvent al Școlii de ofițeri de artilerie și geniu din București (1907), a participat în grad de căpitan (1915) și maior (1917) la războiul din anii 1916—1918. S-a distins în calitate de comandant de baterie, în luptele împotriva trupelor Puterilor Centrale

în zona Pralea și la comanda unui divizion de artilerie grea în dizele înfruntări ale bătăliei de la Mărășești (11/24 iulie — 6/19 august 1917). Brevetat al Școlii superioare de război de la București din anul 1920. În perioada interbelică a deținut, printre altele, funcțiile: șef al Biroului operații în Marele Stat Major (1920—1928), comandant al Brigăzii 19 artilerie (1934—1935), șef al Secției secretariat în Marele Stat Major (1935—1937), comandant al Diviziei 12 infanterie (1937—1940). Este avansat colonel în 1928, general de brigadă în 1931 și general de divizie în 1940. În războiul antihitlerist s-a aflat o anumită perioadă de timp la comanda Armatei 1, remarcându-se în conducerea operațiilor desfășurate de trupele române, în cooperare cu cele sovietice, pentru eliberarea Cehoslovaciei. Forțele din subordinea

Generalul
Mihail Cristodolu Cerchez

Generalul
Vasile Atanasie

sa au dezvoltat inițial ofensiva pe râul Hron, între Gunda și Vieska și între Vieska și Timce (18—28 martie 1945), după care au fost dirijate pe direcția Volcovce-Skycov-M. Bosany-Nove Mešto (29 martie — 6 aprilie 1945). Și-a condus, de asemenea, unitățile și marile unități în grelele lupte purtate cu forțele naziste între riurile Váh și Morava. În fruntea Armatei 1 a pătruns până la Kyjov—Koryösny—Kroměfz și Brno (28 aprilie — 8 mai 1945); unele trupe din compunerea acestei armate au continuat acțiunile pentru lichidarea rezistențelor hitleriste de pe înălțimile nord-vest Brno, în raioanele Karl Pole — Sentice — Humpolec — Stoky — Slapanov, chiar și după capitularea Reichului nazist, până la 12 mai 1945. După înfrângerea Germaniei hitleriste, generalul V. Atanasie s-a ocupat de trecerea forțelor militare de la regimul de război la cel de pace, la integrarea armatei în mișcarea de reînnoire democratică a tuturor sectoarelor vieții sociale și de stat românești. A desfășurat și o notabilă activitate publicistică în periodicele de profil militar; este și coordonatorul celei dintâi lucrări privitoare la participarea armatei române la războiul antihitlerist, apărută în anul 1945. Militar cu o temeinică pregătire profesională, excelent tactician, s-a impus prin câteva calități care-l așază în galeria comandanților de seamă ai armatei române în războiul antihitlerist, precum: știința realizării cooperării dintre arme; folosirea inteligentă a terenului; stăpânirea executării atacurilor metodice și realizării surprinderii, prin declanșarea acțiunilor ofensive fără o prealabilă pregătire de artilerie; judicioasa concentrare a forțelor și mijloacelor umane și materiale pe direcțiile principale de ofensivă sau apărare. Generalul-locotenent I.M. Managarov, comandantul Armatei 53 sovietice, spunea despre el și despre armata pe care o comandase următoarele: „*adeseori comandantul Armatei 1 române a devansat prin măsurile luate hotărârile comandamentului sovietic (...) Armata 1, luptând alături de trupele sovietice, a adus o contribuție importantă la obținerea victoriei finale*”.

■ Colonel
C. CONSTANTIN

„JERTFA VIEȚII LOR NU A FOST ZADARNICĂ”

Păstrător al unor valoroase vestigii și mărturii ale istoriei și evoluției ostirii române, Muzeul Militar Central deține în bogatele sale colecții și numeroase obiecte, documente, fotografii, ș.a. ce constituie dovezi elocvente ale eroismului și dărueniei cu care a luptat întreaga armată română în războiul antihitlerist. Între acestea un loc aparte îl ocupă colecția de scrisori trimise de ostașii români aflați pe front. În clipele de răgaz, între două lupte, gândurile militarilor se îndreptau spre cei dragi, rămași acasă, pe care nădăjduiau să-i revadă cât mai curând după înfăptuirea victoriei finale asupra forțelor fasciste. Îngălbenite de vreme, ades pătate de lacrimi deoarece multe

Scrisori de pe front

dintre ele sînt ultimele vești de la cei care au căzut eroic pe cîmpul de luptă, asemenea scrisori constituie astăzi surse importante pentru cunoașterea stării de spirit și a moralului care domneau în sînul armatei române.

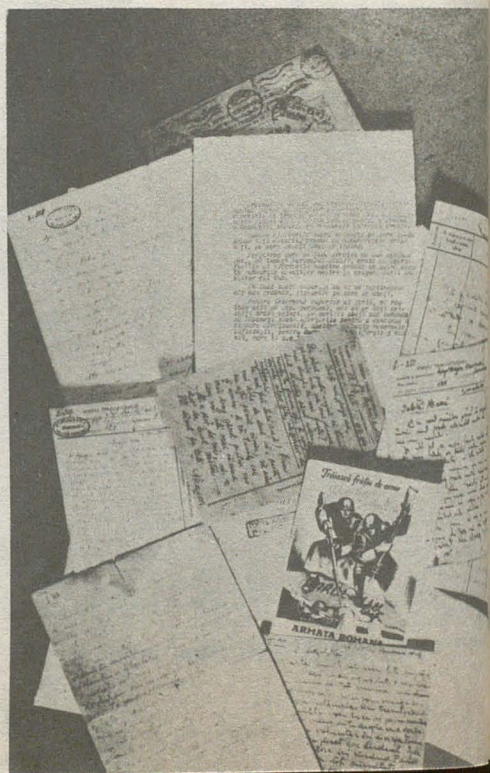
Unele scrisori, trimise de comandanții sau prietenii celui căzut în luptă, conțin adesea relatări destul de ample ale faptelor de eroism săvîrșite de ostașul respectiv, cum este și cea trimisă de comandantul Regimentului 18 artilerie, la 29 septembrie 1944, părinților sublocotenentului Eugen Botel, prin care le comunica modul în care acesta s-a jertfit eroic pentru desăvîrșirea eliberării teritoriului național: „Am greaua și dureroasă misiune de a vă anunța pierderea singurului dumneavoastră copil, căruia știu că i-ați dăruit toată dragostea dvs. părintească. A căzut în luptă îndrăgita cu inamicul, fiind lovit de un glonț dușman. Dacă aceasta ar putea constitui o slabă mîngiere pentru ireparabila pierdere ce o suferiți, vă voi povesti împrejurările în care fiul dumneavoastră și-a sacrificat eroic viața pentru îndeplinirea ordinelor ostășești și idealurilor țării.

Din ziua de 23 septembrie 1944, sublocotenentul Botel Eugen îndeplinea funcția de observator înaintat în linia infanteriei. Mereu primul, dintre oamenii ce-l însoțeau, era exemplu nu numai pentru ei, dar și pentru unitatea de infanterie pe care o sprijinea și pe care o purta cu elan vijelios după el. Așa a mers totdeauna înainte pînă în după-amiaza zilei de 26 septembrie cînd se ordonă atacul cotei 463 (lingă Tîrnăveni); sublocotenentul Botel Eugen este primul care pornește împreună cu infanteria la atac. Prin ploaie și noroi, prin explozii de obuze și prin gloanțe de mitralieră, răzbate mereu înainte antrenînd oamenii săi pînă sus, pe cota 463. Și aici, de abia ajuns pe obiectivul ce trebuia atins, cu lumina bucuriei și a datoriei împlinite în ochi, cade, tot cu fața înainte, spre inamic, lovit de un glonț dușman...”

Profunda dragoste de țară, cauza dreaptă a războiului ce-l purtau pentru înfrîngerea fascismului îi înaripau pe ostașii noștri, îi făceau să meargă tot înainte, luptînd și contribuind din plin la realizarea Victoriei.

„Din plină pustă ungară — scria, la 18 noiembrie 1944,

sublocotenentul Nicolae Pantea — vă trimit gândurile mele cele mai duioase, cele mai dragi. Ce mai faceți? Eu sînt sănătos pînă acum. Luptăm mereu, în fiecare zi și așteptăm sosirea altor zile, al zilelor de miine...” Luptele continuă, frontul înaintează mereu și, o dată cu el, înaintează și ostașii noștri. Pe o carte poștală, expediată de data aceasta din Cehoslovacia, același sublocotenent scria, la 11 ianuarie 1945: „Din munții Cehoslovaciei unde sînt mă cheamă spre țară un dor nebur. Ce mai faceți? Eu sînt sănătos și aștept să nu batem, să ajungem la sfîrșit. Tatăl meu drag, ce mai faceți? Dăți-te ori aici, pe locuri străine, am strivit atîtea lacrimi pentru dumneata, tată, pentru bătrînețea dumitale. Voi reveni tată, să mă aștepți...” Nu s-a mai reîntors niciodată. Sublocotenentul Nicolae Pantea a căzut eroic în luptele purtate în apropierea orașului Brezno. Nu a fost singurul. Zeci de mii de părinți, de frați, de surori, de logodnice sau soții au primit telegrame cum este cea primită de inginerul Constantin Ionescu: „Fiul dvs. a căzut eroic în Cehoslovacia la 10 februarie 1945. Extractul și actele trimise cu nr. 366 000 din 17 martie 1945”. Ceva mai tîrziu, sora locotenentului (r) Ion I. Ionescu a primit de la un prieten al lui următoarea relatare a împrejurărilor în care s-a jertfit fratele ei: „Domnișoară, întîmplător am cîștigat cartea poștală a dvs. adresată serg. Buhuș și, în calitate de coleg cu d-ta și bun camarad cu fratele de care întrebăm, îmi iau permisiunea de a vă da unele lămuriri. Este destul de dureros pentru mine faptul că trebuie să vă înșir aici nume

știri care nu vă bucură deloc, ci vă produc numai durere și în-
tristare.

Fratele dvs. lt. Ionescu, deși ofițer informativ, a trebuit ca
în ziua de 10 februarie a.c. să la comanda unei companii și
împreună cu mine, care eram comandant la altă companie, să
atacăm pentru a cuceri un sat. Plin de curaj cum era, se
avintă cu compania sa la atac. Dușmanul, destul de puternic,
rezistă cu înverșunare. Sintem opriți de focul inamic. În acest
timp un soldat vine și-mi raportează „Domnul locotenent al
nostru a fost rănit”.

Mă strecoz cu mare greutate până în apropiere de el, dar
imposibil să te apropii de acel loc. Era tocmai linia I-a, unde
nimeni nu putea să ridice capul. Dau atunci ordin de înaintare
pentru a-l salva dar, cînd ajung lîngă el, cu durere în suflet,
constat că era mort. Trupul îi era ciuruit de mai multe gloanțe
dusmane. Nici un semn de viață! L-am ridicat de acolo și l-am
trimis la regiment.

Astfel s-a stins din viață, ca un erou, acest brav și neînfrî-
cat ofițer și bun prieten al meu (...) Astăzi, în cîmîtură din sa-
tul Vidina-Slovacia, se află un mormînt pe a cărui cruce scrie:
„Locotenent erou Ionescu Ion din Reg. 24 inf. căzut la dato-
rie”.

Drumul de glorie și de jertfă al armatei române în războiul
antihitlerist a fost presărat cu nenumărate asemenea mor-
minte...

După cum este bine cunoscut, la chemarea Partidului
Comunist Român, în rîndurile armatei noastre s-au înrolat vo-
luntari numeroși tineri uteciști care și-au adus contribuția lor
de eroism și jertfă la obținerea victoriei finale. Iată ce scria
unul dintre ei, Aurel Suciu, pe o filă ruptă dintr-un registru
găsit undeva în Ungaria: „Scumpii mei părinți. În primele rîn-
duri ale acestei scrisori pot ca să vă comunic că sint bine să-
nătos care sănătate v-o doresc și dvs. (...) Eu sint militar
armat democratic și lupt contra fascismului, pentru
dezrobirea muncitorimii și pentru libertate (...) Comandanții
noștri sint foarte buni, la noi nu există înjurătură și nici bă-
taie, sint ca niște învățători ai noștri”.

„De undeva din linia I-a al dumneavoastră fiu și frate vă
scrie că este sănătos și o duc bine — scria la 18 februarie
1945 voluntarul Gheorghe Dunat — Nemții sint în fața noas-
tră, dar noi, voluntari dîrji de luptă, nu-i lăsam așa cu una cu
două, ci cu arma automată de 72 de focuri cum îi vedem cum
ii curățăm și deci grăbim sfîrșitul războiului și libertatea pen-
tru progresarea țării în o democrație cît mai largă și mai rapi-
dă.” Iar voluntarul Moise Bunica, la 23 februarie 1945, scria:
„Dragii mei părinți eu o duc foarte bine, nu-mi lipsește ni-
mic, am tot ce-mi trebuie, cred că știți că sint pe front, mai
mult nu pot aminti în rîndurile mele în privința asta (...) Tu
dragă Anisoară ce mai faci? Mai mergi la U.T.C.? Te rog să

transmiți la tovarășii mei salutăți căldușoare din partea mea
și la partid, la Mihui și la Huszar și Szilagys...” Impresionantă
este și scrisoarea tinărului Nicolae Stoian din Craiova: „Dragi
părinți. Vă trimit multă sănătate din partea mea dumneavoa-
stră și fraților mei (...) Să nu duceți grijă de mine că o duc
mai bine ca acasă. Că nu mai avem mult și Berlinul cade și
atunci ne întorcem victorioși într-o țară liberă și independen-
tă”. Avea numai 16 ani...

Evenimentele din țară se bucurau de un larg ecou în inimile
luptătorilor români. Într-o scrisoare datată 11 martie 1945,
sergentul-major t.r. Vasile Pop redă pe larg emoția produsă în
inimile ostașilor noștri atunci cînd au aflat despre victoria for-
țelor democratice din țară conduse de Partidul Comunist Ro-
mân: „Fîind adînc mișcat de evenimentele care s-au desfășu-
rat în ultimul timp, caut să-mi exprim și eu bucuriile mele (...) Iată
astăzi visul nostru împlinit. Tricolorul românesc filie din
nou în Ardealul vegnic românesc (...)”

Cu atît mai mult noi, cei de aici, de pe front, avem dreptul
să ne veselim, noi care am luptat și am singerat pentru alun-
garea trupelor hitleristo-horthyeste, singurii vinovați de acest
război. La auzul că administrația românească reintră în Ardeal,
parcă un nou suflu de curaj și îmbărbătare a pus stăpînire pe
sufletele noastre.

N-a trebuit altceva ostașilor noștri. Cînd au auzit de acest
eveniment s-au avîntat și cu mai multă hotărîre la luptă, cu
mai mult curaj s-au năpustit asupra dușmanului și, neînjînd
seama de nimic, chiar de viață, i-au dat una după alta loviturii
din cele mai îndrăznețe scoțîndu-l din birlog și din poziții ex-
trem de întărite.

E greu pe aici, dar nu-i nimic. Oricît de mari sint acești
munți pe care astăzi îi urcăm, oricît de grea este iarna pe
care trebuie să o înfruntăm, totuși voința noastră de a învinge
e mai mare ca oricare din acești factori externi.

Sintem ferm hotărîți de a lupta pînă la victoria finală. Și
vom învinge. Zorii victoriei încep să se arate la orizontul nu
prea îndepărtat. E chestie numai de timp. (...)”

Acestea sint doar cîteva dintre scrisorile de pe front redac-
tate în urmă cu 40 de ani în focul grelelor înclăstări din tim-
pul războiului antihitlerist, scrisori ce atestă peste timp noble-
țea și eroismul ostașilor noștri; ele sint mărturie de epocă ce
demonstrează faptul că armata română și-a făcut din plin da-
toria pînă în ultima zi a războiului, acoperind de glorie nepie-
ritoare tricolorul românesc și înscind la loc de cîntec
România în rîndul națiunilor care au luptat pentru obținerea
victoriei asupra fascismului, pentru libertatea și independența
popoarelor.

■ NECULAI MOGHIOR
■ IOAN SCAFEȘ

Însemnări

PE FILELE ISTORIEI...

În sălile Muzeului Militar Central se păstrează cu sfințenie și recunoștință unele obiecte, documente și fo-
tografii ce au aparținut unor eroi ai
armatei noastre care și-au dat viața
în războiul antihitlerist, pentru elibe-
rarea patriei noastre, precum și a
Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei,
scriind cu sîngele lor vărsat cu gene-
rozitate, pagini de nepieritor eroism.
Mărturiile care vor rămîne peste gene-
rații aducătoare aminte ale virtuților
strămoșești și ale nesfîrșitei dra-
goștii de țară și de libertate a po-
porului român, aceste scumpe amin-

tiri emană parcă un nevăzut fluid din
personalitatea celor cărora ele au
aparținut și trezesc în conștiința
noastră fiorul cald și emoționant al
măreției sacrificiului împlătit. Frî-
turi din viața celor cărora le-au apar-
ținut, marea majoritate a acestor ex-
ponate au ajuns la muzeu prin actul
de patriotism al familiilor celor dis-
păruți care, rupîndu-și o parte din
proprile suflete, s-au desprăjit de
ele, donîndu-le patrimoniului națio-
nal.

Așa a ajuns să fie reprezentată în
muzeu acțiunea desfășurată de osta-

și escadronului 3 din Regimentul 2
călărași pentru nimicirea rezistenței
de la Comandamentul aviației ger-
mane din clădirea fostului local al
prefecturii de Ilfov, uniformă și sabie
căpitanului post-mortem **Gheorghe
Dumitrescu**, căzut eroin în ziua de
24 august 1944; aflate într-o vitrină
împreună cu fotografia soldatului
Nicolae Pascu care și-a dat viața ca
un brav, încercînd să-l salveze co-
mandantul, sînt obiecte care vorbesc
fără glas, dar cu o forță ce se face
auzită pînă în adîncurile conștiinței
vizitatorilor, despre vitejie, exemplu

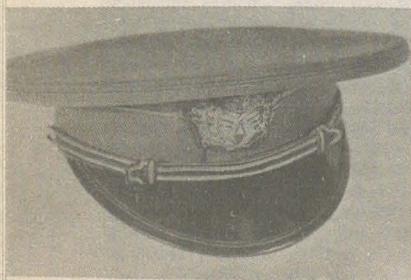
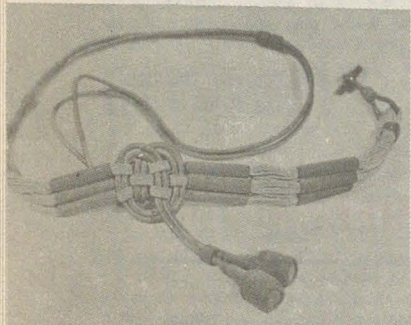
personal și dragostea dintre ostașul român și comandantul său.

În altă vitrină se află bluza, cămașa, cravata și șapca plutonierului-major **Constantin Găucan** din Regimentul 32 dorobanți, urmaș al ostașilor din aceeași unitate căzuți în vara anului 1917 la Mărășești; toate obiectele sînt pătate de sînge și găurite de schijele grenadelor ce i-au adus moartea de erou în luptele de la Zamfira-Ploiești în zilele lui august 1944.

Tot o donație de familie o constituie epoleții, șapca și unele obiecte personale ce au aparținut generalului **Grigore Bălan**, comandant secund al Diviziei 1 munte, căzut în ziua de 13 septembrie 1944 în luptele duse pentru eliberarea orașului Sf. Gheorghe. Aceste obiecte sînt păstrate împreună cu fotografia sa și cu fragmentul unei scrisori trimisă familiei în septembrie 1940, cînd, colonel pe atunci, își plîngea durerea față de nedreapta ciuntire a pămîntului scump al Transilvaniei, în urma odioșului dictat. De o adîncă valoare emoțională, cuvintele rupte din suflul său în acele zile triste sînt profetice și sună ca un jurămint: „*Stau încremenit de durere și mintea mea nu poate să perceapă această groaznică tragedie care a lovit scumpa noastră țară...*”

Cît de mișcător este să privești fotografia elevului sergent **Gheorghe Gheorghiu**, din Școala de ofițeri de rezervă de infanterie nr. 2, căzut în

Eghileții și șapca căpitanului Gheorghe Dumitrescu

Carnetul elevului sergent Gheorghe Gheorghiu

luptele purtate la Prunișor lîngă Arad și să citești în carnetul său de însemnări, purtat în buzunarul de la piept și străpuns de gloanțe care i-a curmat viața, ultima lui însemnare, pe data de 16 septembrie 1944, cu foarte puțin timp înaintea luptei: „*În acest moment se aud bubuiturile tunurilor și aruncătoarelor și lătratul mitralierelor. De abia aștept să intrăm și noi în luptă...*” Este ultima sa însemnare. Peste puțin timp, avea să se sfîrșească și scurta sa viață.

Fruntașul **Gheorghe Lungu**, din Regimentul 36 infanterie, fiind gornist al batalionului, a marcat prin sunete de goarnă comenzile și direcția de înaintare a subunităților care atacau pe pantele dealului Singeorgiu, la nord de Mureș, în timpul luptelor din sfîrșitul lui septembrie 1944. Ultimul său semnal de trompetă, ultima înbărbătare adresată în luptă tovarășilor săi, avea să-i fie și ultimul mesaj. La muzeu se păstrează un fluier pe care și-l făcuse singur, cu care, după pusele comandantului său, în amurgul zilelor dinaintea sfîrșitului, doinea cîntecele plaiurilor natale muscelene.

Sublocotenentul **Radu Gheorghe** comanda un escadron din Regimentul 4 roșiori. Bravura sa în fața inamicului i-a atras admirația întregii Divizii a 8-a cavalerie. Rănit în luptele de la Iernut, pe Mureș, în fața cotei 495, se înapoiază pe front în mijlocul soldaților săi, înaintea expirării concediului la care avea dreptul la ieșirea din spital. În ziua de 23 februarie 1945, chiar în ziua cînd împlinea 23 de ani, este din nou rănit grav, de data aceasta mortal, pe cînd ataca în fruntea escadronului său o cotă din munții înzăpeziți ai Cehoslo-

vaciei. Brelocul în culoarea cerului senin de vară ce i-a aparținut, pe hartul și carnetul de identitate cu fotografia care îi arată cu neclintită delitate chipul ce-i va rămîne veștînăr, stau mărturie modestă în fapte ce nu pot încăpea în cuvinte.

Cel ce semnează aceste rînduri cunoscut personal pe locotenentul **Virgil Negoescu** din Regimentul care de luptă. De aceea, de cîte ori privesc uniforma expusă în muzeu într-o vitrină, pe un panou vertical, așa cum a stat el întotdeauna timp a fost în viață — îl văd alături întocmai cum era: înalt, suplu, cu o alură sportivă, cu un mers tinerească, plin de o nobilă și înnăscută eleganță. A căzut la datorie în ziua de 26 martie 1945, lîngă localitatea Beșa din Cehoslovacia, într-o încălțare inegală cu mai multe tancuri germane, lovit mortal în turela tancului său aflat în fruntea companiei care o comanda.

Alături de uniforma sa, în aceeași vitrină se află vestonul și unele obiecte personale ale altui erou, locotenentul aviator **Gheorghe Moșnița**, un adevărat as al aripilor românești. Era recunoscut pentru mulți exemplari în care îndeplinea misiuni de luptă complexe: recunoaștere, acțiuni aeriene, însoțire și mai ales atac la sol în sprijinul infanteriei proprii. Aflat în cea de a 29-a misiune, în zorii zilei de 21 aprilie 1945, la nord de localitatea Nová Ves din Cehoslovacia, după ce mitraliera cu succes o coloaună inamică, provocînd acesteia pierderi grele, avionul său aflat la mică înălțime după atacul efectuat la sol a fost lovit de un tun antiaerian și s-a prăbușit, zdrobind odată cu el și trupul teazului erou.

Am amintit doar cîteva din exponatele originale ale Muzeului Militar Central, amintiri scumpe pentru familiile celor cărora acestea aparținut, azi relicve neprețuite în întregul nostru popor.

Odinioară, Alecu Russo, în momente de mare inspirație a scris pagini de proză „Cîntarea României” încîntătoare poezie a dragostei de țară. Acum patruzeci de ani, eroii pămîntului nostru din care au făcut parte și cei amintiți, întocmai înțeleșilor lor din cele douăzeci de veacuri trecute, au scris cu faptele în numele aceleiași iubiri, o altfel de cîntare a României, în care stihurile odevi scrise cu sînge, rămîn neprețuite însemnări în istoria patriei noastre.

■ Colonel
EUGEN CRINTE

Fațete nevăzute ale celui de-al doilea război mondial

- Războiul magicienilor
- Potențialul științific al aliaților își unește forțele
- Radarul — invenția celei de-a doua conflagrații
- În acțiune „echipamentul X”
- Un secret bine păzit
- Bruneval — succesul deplin al unui comando special englez
- Bruiaj și contrabruiaj radioelectronic
- O întrebare își așteaptă răspunsul

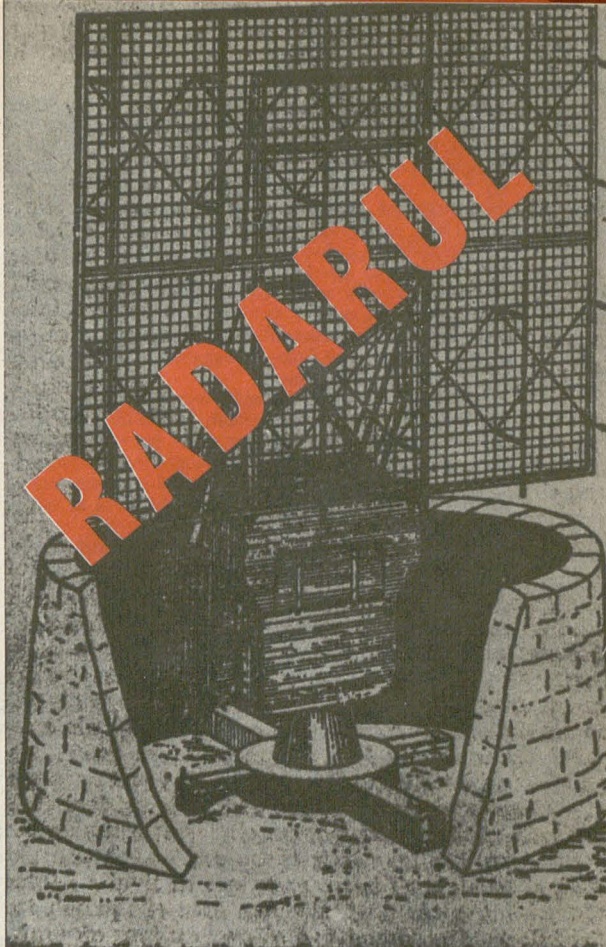
Misiune ultrasecretă

Biroul auster al șefului *Signal Corps*-ului (trupele de transmisiuni ale forțelor militare americane) era, în acea dimineață de vară tirzie a anului 1940, neîncăpător. Generali și ofițeri superiori ai forțelor terestre, aeriene și navale ale S.U.A., cițiva ofițeri britanici purtând însemnele *R.A.F.*-ului (forțele aeriene militare ale Marii Britanii), civili care nu scăpau de sub priviri servietele lor arhipline se aflau așezați în jurul masivei mese dreptunghiulare. Figura centrală era un civil; înfățișare rigidă, profesorală; sub fryntea înalt boltită, sprijinite pe rame subțiri de aur, lentilele cu un număr apreciabil de dioptrii măreau și mai mult neastîmpărul și agilitatea ochilor. Era Henri Tizard, rectorul colegiului imperial de știință și tehnologie, consilier al Ministerului Aerului al Marii Britanii, personalitate științifică de prim rang. Acum șef al unei misiuni militare britanice ultrasecrete.

Obiectul acestei reuniuni neobișnuite de experți militari și civili, englezi și americani era schimbul de informații secrete de natură tehnică și științifică. Unul dintre scopuri — mărturisit ca atare de britanici — era de a angaja marile resurse ale industriei electronice americane în cercetarea și producția militară. Lordul Lothian, ambasadorul englez la Washington, uzitase de toate demersurile diplomatice, pledînd îndelung pe lângă oficialitățile americane, inclusiv pe lângă președintele Roosevelt, pînă cînd echipa lui Tizard a putut traversa oceanul.

Ambele părți au reușit, în cursul deselor întîlniri de lucru ulterioare, întinse pe parcursul întregii luni septembrie 1940, să afle, fiecare, realizările celeilalte în domeniul, foarte nou și foarte secret al radarului. Necesitatea unei conlucrări strînsse în acest domeniu a părut firească participanților deși americanii, neangajați încă în război, priveau oarecum circumspect relevarea, indiferent cui, a unor secrete pendinte direct de un tabu: securitatea națională. Dar spectrul unui decalaj față de adversari a depășit rapid asemenea suspiciuni. Cruciaător german Graf von Spee, scufundat la începutul războiului, avusese la bord o stație radar, iar japonezii se aflau într-un stadiu avansat al cercetărilor asupra utilizării undelor radio în scopuri militare; englezii, la rîndul lor, lucraseră cîțva timp în colaborare cu tehnicienii francezi, pentru punerea la punct a unei stații radar, iar acum Franța era ocupată de Wehrmacht.

Într-una din ședințele comune, un expert al misiunii Tizard a expus realizările britanice în cîmpul atît de fascinant al electronicii și, mai ales, utilizările lor eficiente în înclăstarea *R.A.F.*-ului cu aviația germană (bătălia Angliei era atunci în plină desfășurare). Pe fețele americanilor s-a putut citi surprinderea. În multe privințe englezii se aflau cu mult înainte, este drept că observatori militari americani trimiși în Anglia comunicaseră acest lucru, dar rapoartele lor fuseseră privite cu neîncredere. Chiar în aceeași zi, 25 septembrie, mai sosise

un asemenea raport semnat de doi generali care urmăreau la fața locului bătălia Angliei. Raportul lor confirma în întregime spusele expertului: „Secretul succesului (britanicilor) constă într-un sistem de comunicații rapid, sigur, exact. Englezii au instalat un sistem foarte laborios de comunicație prin telefonie, telex și radio și... întreaga apărare a Angliei se bazează pe el... Faptul că un avion poate fi detectat de un observator radio iar poziția și direcția lui pot fi raportate în câteva secunde celui mai apropiat aeroport ilustrează grija cu care acest sistem a fost alcătuit și valoarea lui”.

Pragmaticilor americani colaborarea cu englezii li s-a părut, în acele condiții, inevitabilă.

Radarul — ochiul invizibil

Fiecare dintre noi știm ce este ecoul și nu de puține ori, la munte mai ales, am verificat acest fenomen de reflexie a undelor sonore. Radarul se bazează pe un fenomen similar: reflexia undelor electromagnetice. Semnalele radio, difuzate în eter cu o viteză de 300 000 km/sec. sînt reflectate atunci cînd întîlnesc în calea lor un obstacol. Intervalul dintre transmisia radio și recepția undelor reflectate se măsoară în microsecunde, iar un calcul elementar ne furnizează distanța pînă la acel obstacol.

Acest fenomen a fost observat prima dată de celebrul inventator rus A.S. Popov în 1897. Legătura radio pe care o stabilise între două nave de război rusești ale flotei baltice, „Africa” și „Europa”, s-a întrerupt în timpul în care prin spațiul

dintre ele trecuse crucişătorul „*Leitnant Ilin*”. Trei ani mai târziu, fizicianul austriac Nikola Tesla semnală posibilităţile largi pe care le deschidea navigaţiei maritime utilizarea fenomenului reflexiei undelor radio. Se puteau stabili, scria el, „*poziţia sau sensul de mişcare al unui obiect, o navă de pildă, distanţa străbătută de acesta şi viteza lui*”.

În 1904, un inginer german, Christian Hulsmeyer, brevetează în Germania şi Anglia o metodă de detectare şi înregistrare a obiectelor metalice aflate la distanţă (nave, trenuri etc.) prin intermediul undelor electromagnetice. Ideea lui Hulsmeyer a fost însă neglijată mult timp. În 1922, doi specialiştii americani, Taylor şi Young, observau pe râul Potomac acelaşi fenomen pe care rusul Popov îl înregistrase pe Marea Baltică cu un sfert de veac înainte.

Revirimentul interesului ştiinţific faţă de reflexia undelor electromagnetice din anii '20 a însemnat însă înăbuşirea rezultatelor cercetărilor în cel mai strict secret. Într-o lume sensibilizată de războiul abia sfârşit, aplicabilitatea militară ce se întrevedea acestui fenomen, mirajul construirii unei arme noi pe baza lui, au făcut ca cercetările asupra radarului să se facă în fiecare ţară interesată cât mai în taină.

În 1934, germanii, folosind fenomenul reflexiei undelor electromagnetice, au detectat o navă aflată la o distanţă de 2 km, după ce în experienţele lor anterioare nu reuşiseră să depăşească 20 metri. În iunie 1935, englezii au localizat un avion care zbura la o distanţă de cca. 30 km de emiţătorul radio construit în acest scop. O echipă de specialiştii britanici, lucrând sub conducerea savantului Robert Watson-Watt a construit, doi ani mai târziu, o staţie radar. Până la declanşarea războiului, Anglia şi-a construit o reţea de asemenea staţii de-a lungul Canalului Minciei şi a coastelor Mării Nordului. Era faimosul *CH* (*Chain Home* — lanţul intern de radare) despre care raportul observatorilor americani scria atât de admirativ.

Nici celelalte ţări n-au rămas cu mult în urmă, deşi orice contact ştiinţific internaţional era întrerupt. În 1939, pe baza cercetărilor savanţilor P.A. Pogorelko, I.B. Kobzarev şi M.I. Cernetov, începute încă din 1935, Uniunea Sovietică avea deja prima sa staţie de radiolocaţie. În acelaşi an, Germania pune la punct un întreg sistem de avertizare radar constituit din aproape 100 staţii *Freyja*. În 1937, Franţa testa în mare secret, la Metz, o staţie radar construită de Pierre David. În 1939, asemenea staţii — care impresionaseră specialiştii la manevrele aeriene de la Reims din anul precedent — au fost dispuse de-a lungul coastelor franceze. În Japonia, începând cu 1936, Okabe şi Yagi, profesori la universitatea din Osaka, au perseverat în cercetările lor în ciuda lipsei de încredere din partea autorităţilor militare. Primele staţii radar nipone — *Taichi 6* şi *7* — au fost construite în 1942. În Statele Unite ale Americii, primul radar a fost testat la 14 decembrie 1936, lângă Princeton, localizându-se un avion aflat la o distanţă de 10 km.

Declanşarea celui de-al doilea război mondial a făcut evidentă utilitatea radarului. În decembrie 1939, radarurile germane au localizat un grup de 22 bombardiere britanice şi aviaţia de vinătoare alertată la timp a reuşit să doboare 12 aparate. Era prima victorie a radarului în război.

Eforturile pe care beligeranţii le-au consacrat perfecţionării radarului s-au multiplicat considerabil. Radarul începe să fie folosit în scopuri ofensive. În bombardamentul întreprins asupra oraşului Coventry, în noaptea de 14/15 noiembrie 1940, avioanele *Luftwaffe* au fost ghidate asupra ţintelor de o undă direcţională radio (aşa numitul „*echipament X*”) care n-a putut fi „intoxicată” de tehnicienii britanici. Precizia raidului a fost însă limitată.

În 1942, aliaţii occidentali au pus la punct sistemele radar *Gee* şi *Oboe*. Folosirea acestuia din urmă a însemnat începutul unei noi tehnici: bombardamentul „orb”. Pilotul lansa bombe în momentul în care primea un semnal radio de la bază unde, graţie unui întreg sistem radar, era stabilit cu precizie momentul când avionul se afla deasupra ţintei. Într-un fel, Berlinul sau Hamburgul erau bombardate de tehnicienii din Londra.

„Un alt sistem radar, deosebit de eficient, a fost H2S (*Home Sweet Home* — ţară, dulce ţară). Acesta, instalat pe bordul avioanelor americane sau engleze, permitea pilotilor vadă pe un ecran — fie pe timp noros sau în cursul nopţii — contururile locurilor pe care le survolau. Era astfel oferită pilotilor o preţioasă „hartă” radar. Sistemul H2S a fost folosit pentru prima dată, în ianuarie 1943, într-un raid de bombardament întreprins împotriva Hamburgului. Cînd germanii au tratat în posesia unui asemenea radar, recuperîndu-l de la unul din avioanele doborîte, au rămas consternaţi. Aliaţii se aplecaseră, la acea dată, cu mult înaintea lor în tehnica radar. Într-întregul război, liderii nazisti în programele ştiinţifice germane spuseseră cuvîntul şi-n acest domeniu.

Un echipament de mare utilitate s-a dovedit şi cel cu numele de *Boazer*. Acesta semnală apropierea unui avion intrînd producînd zumzete ascuţite în căştile echipajului. Cu cît intrusul era mai aproape, cu atît zgomotul devenea mai puternic.

Raportul din Oslo

În dimineaţa aceea mohorîtă de noiembrie a anului 1940, capitala norvegiană era cufundată în ceaţă. Ataşatul militar englez la Oslo tocmai îşi lua breakfast-ul, cînd privirea i-a căzut asupra de un plic voluminos aflat în mapa de corespondenţă zilnică pe care secretarul, conştiincios, o pusese, deschisă, pe masă. Purta specificaţia: „*numai pentru ataşatul militar*”, lăsa deoparte ceaiul fierbinte şi îl deschise cu nerăbdare. „*Vreun tip care pretinde că deţine vreun mare secret al nemţilor, pe care cei de aici nu-i înghit de loc*” — gîndi ofiţerul britanic. Dar, pentru o clipă, a crezut că visează sau că este victima unei farse. A parcurs de cîteva ori scrisoarea. Şi-a format, apoi, detaliat superiorii despre conţinutul ei.

Acest „*Raport din Oslo*” a declanşat o adevărată furtună în serviciile specializate engleze. Un german, care din mod uzor de imaginat nu-şi dezvăluia numele, furniza date ameninţate asupra cîtorva proiecte şi realizări tehnice nemţe. Între acestea, a atras atenţia în mod deosebit informaţia: germanii au alcătuit un sistem de detectare a avioanelor pe rază de 100 km, care utilizează staţii de radar. Informaţia fost privită la început cu neîncredere, mai ales că releva lucru neplăcut: la acea dată, germanii erau mai avansaţi decît englezii în domeniul radarului.

Dar la 5 iulie 1940, un alt informator dezvăluia că germanii posedă staţii radar fixe — numite *Freyja* — capabile să intercepteze avioanele engleze, şi indica şi locul de amplasare al uneia dintre ele: localitatea Lannion, în Bretania. Nouă ani mai târziu, o altă sursă localiza, undeva în peninsula Cherbourg, încă o staţie *Freyja*.

Lucrurile încep să fie privite de englezi cu toată seriozitatea. Avioanele de recunoaştere, dotate cu aparate de fotografie speciale, primesc misiunea să survoleze cîteva din locurile pe care, din ce în ce mai des, sursele de informare le arătau ca fiind amplasamente ale staţiilor radar. La 16 februarie 1941 — la mai bine de un an deci — datele *Raportului din Oslo* se adevăreau. Fotografiiile luate asupra localităţii Andreville, de pe coasta franceză, nu lăsau loc nici unui dubiu. Germanii aveau un mare număr de staţii radar. În tot cursul anului 1941, escadrila de recunoaştere aeriană a R.A.F.-ului a localizat mai multe staţii *Freyja*.

Merita să fie înfruntat orice risc pentru a afla secretul radarului german. Nu se ştie cum s-a născut ideea capturării şi aducerii în Anglia a unei întregi staţii. Pregătirile s-au făcut cu toată minuţiozitatea, au fost luate sute de fotografii ale instalatului loc al acestei îndrăzneţe acţiuni, au fost aleşi specialiştii în electronică, ce urmau să se alăture paraşutiştilor, să efectueze zeci şi sute de antrenamente la machetă şi în poligon special amenajat şi, la 27 februarie 1942, un comandant britanic era lansat în apropierea de Bruneval, în Bretania. Succes deplin! O întreagă staţie radar — inclusiv trei operatori — era capturată, demontată şi adusă în Anglia intactă. Savanţii puteau afla în linişte acum care este stadiul atins în tehnica radar germană.

Statul major al Luftwaffe imagina, pentru a proteja Reichul împotriva raidurilor nocturne ale aviației engleze, un complex sistem de avertizare radar. Se construiește o rețea de zone de avertizare numite *Himmelbett*, fiecare dintre ele fiind dotată cu o stație *Frey* pentru interceptare la depărtări de peste 100 km, și două radaruri tip *Würzburg* — fix și mobil — capabile să detecteze mărimea și înălțimea formațiilor de avioane inamice pe o rază de aproximativ 40 km.

Pentru precizia tirului artileriei antiaeriene, germanii au instalat numeroase stații tip *Würzburg* în Grecia, Italia, în nordul Africii, plantându-le, bineînțeles, cu prioritate în zonele sensibile ale Europei pe care le stăpâneau. *Frey* și *Würzburg*

erau adevărați ochi de piscă ce dirijau reflectoarele și bateriile antiaeriene pe timpul nopții.

Aliații, de asemenea, s-au străduit să asigure o protecție deosebită tehnicii radar față de privirile indiscrete ale inamicului. Echipamentele radar montate pe avioane erau prevăzute, de pildă, cu dispozitiv automat de autodistrugere. Numai o întâmplare — nefuncționarea dispozitivului — a permis germanilor să afle secretul radarului *H2S*. Asemenea întâmplări, în război, joacă uneori un rol deosebit. (Va urma).

■ MIHAI AREFANU

■ ION IĂNU

Mari comandanți ai coaliției antifasciste

(Urmare din pag. 33)

primăvara anului 1943, după lichidarea ultimelor elemente din „*Afrika-Korps*” (12 mai), a făcut joncțiunea cu Armata 1 americană. În cooperare cu trupe americane, Armata 8, comandată de Montgomery, a participat, între 10 iulie și 17 august 1943, la luptele pentru eliberarea Siciliei, iar în 3 septembrie a intrat în Calabria; o săptămână mai târziu a debarcat la Salerno.

La începutul anului 1944, Montgomery a fost numit comandant al Grupului 21 de armate britanice care, în Anglia, se pregătea în vederea executării Operației „*Overlord*”.

După debarcarea de la 6 iunie 1944, în fruntea grupului de armate pe care îl comanda, a acționat în flancul stîng al Frontului de Vest, contribuind la victoriile de la Avranches (31 iulie—6 august 1944) și a înaintat spre Sena, la 3 septembrie eliberînd Bruxelles. În cursul operațiilor de la Arnhem (17—26 septembrie) a încercat să atingă Rinul, dar n-a izbutit; pentru modul în care a conceput și condus această acțiune, mulți specialiști în istorie militară i-au adus repetate critici. Între 16 decembrie 1944 și 3 ianuarie 1945 și-a adus contribuția la înfrîngerea ofensivei germane din Ardeni și după alte acțiuni ofensive pe Rin și în Ruhr, în aprilie 1945, a atins Elba. La 4 mai 1945, la Lüneburg, Montgomery a primit capitularea trupelor germane din Olanda, Danemarca și nordul Germaniei.

În ciuda episodului Arnhem, nimeni nu-i contestă calitățile sale de strateg și tactician. Adept al principiului „atacului cu riscuri calculate”, mareșalul Montgomery (grad primit în 1945) își pregătea temeinic acțiunile ofensive, pe care le declanșa numai

în condiții de superioritate tehnică și în efective. D. Eisenhower, sub a cărui comandă generală a acționat după 6 iunie 1944, îl aprecia pentru popularitatea de care se bucura în rîndul soldaților, cărora reușea să le „cîștige admirația și devotamentul, ... ceea ce reprezintă cea mai de seamă însușire a unui comandant”.

Pentru victoria obținută la El Alamein, eveniment care a marcat o cotitură în desfășurarea războiului în Africa de Nord, a primit titlul de viconte de Alamein.

DWIGHT DAVID EISENHOWER (1890—1969), generalul al cărui nume a rămas în istoria celui de-al doilea război mondial ca artizan al celor mai complexe operații de debarcare din câte au avut loc pînă în prezent: debarcarea din Africa (650 nave și 1 000 000 ostași) și cea din Normandia, prin care anglo-americanii au deschis cel de-al doilea front în Europa.

Avusese o evoluție modestă, care lăsa greu să se întrevadă comandantul de anvergură pe care l-au relevat evenimentele războiului. În 1915 a absolvit Academia Militară de la West Point, apoi Colegiul de Comandă și Stat Major (1924), Colegiul de Război al Armatei (1928), Colegiul Tehnic al Armatei (1932), avînsînd, treptat, de la gradul de locotenent în 1915, la cel de maior (1920), locotenent-colonel (1936) general-locotenent (1942) și general cu patru stele (1944). A comandat Regimentul 19 infanterie (1915), a fost instructor în trupele de tancuri (1918), trimis de generalul Mac Arthur în Filipine, în calitate de consilier (1935—1939), șef de stat major al Armatei 3 (1941) și al Secției proiectelor de război (1941), al Sec-

ției operații (1942), comandant-șef al trupelor americane din Europa (iunie 1942—1943), al trupelor aliate din Africa de Nord (1943) și comandant suprem al trupelor aliate din Europa de Vest (ianuarie 1944—mai 1945).

A definitivat planul debarcării în Africa de Nord, operație care a dus la izgonirea trupelor fasciste și instaurarea trupelor sale în Maroc și Algeria. Dar operația „*Overlord*” i-a pus în evidență adevăratele sale capacități de organizator metodic și comandant receptiv față de evoluția tehnicii de luptă. Căci, înainte de toate, generalul Eisenhower a fost un militar realist, care a pus mare accent pe asigurarea tehnico-materială a trupelor, urmînd cu tenacitate eficiența. Calm, dar hotărît, perseverent, cu o impresionantă forță de muncă, „generalul de armată *Dwight Eisenhower* — cum scria în memoriile sale mareșalul sovietic G.C. Jukov, care l-a cunoscut și care a nutrit pentru el stimă și simpatie — s-a bucurat de un prestigiu mare în rîndurile trupelor aliate, pe care le-a condus cu succes în cîrsul celui de-al doilea război mondial”.

Uriaga concentrare de forțe umane și materiale, debarcate pe continent, în fruntea cărora se afla Eisenhower, a permis trupelor aliate să inițieze o serie de acțiuni soldate cu eliberarea Franței, Belgiei, Luxemburgului, Olandei și Norvegiei, pentru că, în final, să contribuie la înfrîngerea trupelor hitleriste în propria lor țară.

Aflat într-un adevărat război al rivalității cu subalternul său britanic, mareșalul B.L. Montgomery, prin caracterul și firea sa, Eisenhower a făcut posibilă menținerea unei atmosfere de cooperare în cadrul Comandamentului Suprem Aliat, iar trupele comandate de ei și-au adus contribuția la înfrîngerea Germaniei hitleriste. Personalități puternice, dovedind calități remarcabile, ambii au fost distinși cu cea mai înaltă distincție militară sovietică — Ordinul „*Victoria*” — acordată pentru merite deosebite în lupta împotriva Germaniei hitleriste.

CARTEA DE ISTORIE

Colectiv,
ROMÂNIA
ȘI MAREA VICTORIE...,
Editura Militară,
București, 1985

În șirul aparițiilor prin care Editura Militară cinstește cea de-a 40-a aniversare a înfringerii fascismului, la loc de frunte se află volumul „România și marea victorie. O contribuție de seamă la victoria asupra fascismului. 23 august 1944 — 12 mai 1945”. Autori: general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, colonel dr. Florian Tucă, maior dr. Mihail E. Ionescu și căpitan Alexandru Duțu. Înscrind contribuția românească în contextul eforturilor popoarelor europene la zdrobirea mașinii de război naziste această lucrare se impune prin bogă-

ția informației, profunzimea argumentației și adevărurile pe care le susține. Afirmate în toți luptelor purtate de părțile beligerante, validate de cercetarea istoriografică postbelică, adevărurile proiectate în timp și spațiu dimensionează lupta românilor împotriva ascensiunii fascismului, însemnătatea revoluției din August 1944, valoarea efortului militar înscris în cronică scurtării deznodământului celui mai crâcnos război cunoscut de istoria mondială.

Ideea centrală a acestui volum o reprezintă aprecierea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, care atestă că „România s-a alăturat coaliției antihitleriste, participând cu toate forțele sale materiale și militare la lupta împotriva Germaniei naziste. După ce, în zilele imediat următoare actului istoric de la 23 August, forțele patriotice și unitățile militare au eliberat Capitala și cea mai mare parte a teritoriului patriei, Armata Română, umăr la umăr cu Armata Sovietică, a alungat prin lupte grele trupele hitleriste și horhythste de pe întregul teritoriu al țării, a luat apoi parte activă la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, luptând pînă la capitularea Germaniei. Poporul român și-a adus astfel din plin contribuția de singe la marea victorie asupra fascismului”.

Pagini dense aduc în prim plan puternica angajare a forțelor înaintate ale societății românești, de portdrapelul acestei lupte — Partidul Comunist Român — în marea bătălie pentru dezvoltarea țării pe calea progresului, pentru apărarea libertății, independenței și unității ei naționale. Din lectura lor se degajă impo-

trivirea de care s-a lovit în țara noastră fascismul — fenomen polibaterant care viza înrobirea popoarelor, genocidul etnic, sugrumarea libertății și democrației politice, agresiunea și dictatul, introducerea celei mai brutale sclavii. Demnitatea care au fost apărate interesele și preme ale patriei s-a conjugat cu sprijinul activ și încurajator dat popoarelor care au căzut victime planurilor de dominație fascistă. Sunt puține în evidență, totodată, cauzele care au facilitat aservirea României de către Germania nazistă, programul și acțiunile propuse de Partidul Comunist Român pentru salvarea țării de dezastru și alăturarea ei la lupta dreaptă dusă de frontul Națiunilor Unite — în care Uniunea Sovietică deținea rolul cel mai important.

Un amplu spațiu este acordat trăirii României în războiul împotriva celui de-al III-lea Reich la 23 august 1944, moment marcat de declanșarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Documentele politice fundamentale emise de organele statale și politice autorizate pun în evidență lăturarea României de a se angaja în luptă cu arma în mână împotriva Germaniei naziste. Momentul acesta cardinal pentru viitorul țării exprima voința de voință al întregului popor de a fi singur stăpîn pe soarta sa. „Cine s-ar împotrivi hotărîrii noastre libere luate și care nu atinge drepturile nimănui este un dușman al popoului nostru”, se arăta în declarația șefului statului, declarație în conținutul căreia se regăsește integral punctul de vedere al Partidului Comunist Român. Cele mai înalte instanțe politice ale națiunii s-au pronunțat pentru afirmarea independenței statale și a suveranității asupra întregului teritoriu românesc. În consecință, armata armată împotriva trupelor germane începută în după amiaza de 23 august 1944 a fost un act legitim produs într-un moment cînd „se precizase clar înfrîngerea Germaniei, cînd aceasta dispunea de o puternică potențial militar pentru continuarea războiului”. Confruntarea trupelor române, care se bucurau de sprijinul formațiunilor de luptă patriotice, al întregului popor, cu cele germane formează obiectivul unei mezinice analize. Valorificînd un bogat material edit și inedit autorii au reușit să stabilească cu rigoare aria răspîndire și punctele de dispunere a unităților militare române și permanența din spațiul teritorial aflat sub conducerea organelor statale românești, raportul de forțe, concluziile degajate pentru factorii de decizie a armatei române.

Consecințele lichidării trupelor hitleriste din România, sînt apreciate într-o viziune ce merită o aten-

General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU
Colonel dr. FLORIAN TUCĂ
Maior dr. MIHAIL E. IONESCU
Căpitan ALEXANDRU DUȚU

ROMÂNIA ȘI MAREA VICTORIE

23 AUGUST 1944 — 12 MAI 1945

EDITURA MILITARĂ

specială din partea citorului, a tuturor celor interesați și preocupă de istoria celui de-al doilea război mondial. Succesele obținute de unitățile noastre cu sprijinul formațiilor patriotice, al întregului popor, între 23—31 august 1944, sint apreciate ca o valoroasă contribuție de ordin strategico-militar la obținerea victoriei din mai 1945. Sint supuse unei pertinente analize: impactul strategic al intrării României în război asupra evoluției operațiilor militare din Europa; dezințegrarea defensivei germane la aripa de sud a frontului sovieto-german; prăbușirea dispozitivului din Balcani; menținerea de către trupele române a frontului de luptă din Transilvania și Banat; modificarea raportului de forțe în favoarea Coaliției Națiunilor Unite prin intrarea României în războiul antihitlerist.

Efortul de război al trupelor române este măsurat cu exactitate prin structurile militare ale tuturor categoriilor de arme — uscat, aviația, marina și unități specializate. O aneă-sinteză prezintă într-o manieră concludentă derularea acțiunilor în timp, zonele și așezările eliberate. Prezentarea valorii inamicului înfruntat în bătăliile purtate pentru eliberarea părții de nord-vest a țării, a Ungariei și Cehoslovaciei sporește dimensiunea și însemnătatea misiunilor îndeplinite de marile unități românești, în mod independent, sau în cooperare cu marile unități sovietice.

O serie de indicatori — efectivele angajate în luptă, adăncimea dispozitivului străbătut, suprafețele eliberate pun în evidență contribuția remarcabilă a poporului român la zdrobirea Germaniei naziste. Indicatorii amintiți ca și unele concluzii rezultate din studierea materialelor de arhivă scot în evidență o realitate incontestabilă: faptul că România s-a aflat, din punctul de vedere al efectivelor și al efortului militar, pe locul patru în rândul statelor care au contribuit la înfrângerea Germaniei naziste și la dobândirea istoriceii Victoriei de la 9 Mai 1945.

Deși tratate într-un capitol aparte, aspectele economice ale contribuției României la victoria de acum patru decenii se integrează organic în problematica volumului, sporindu-i valoarea documentară și istorică. Amploarea efortului economic este prezentată atât la nivelul industriei și agriculturii, cât și al subramurilor ce intrau în componența acestor sectoare ale economiei naționale. Se degajă cu putere adevărul că pe timpul luptelor unităților militare de toate armele, li s-au asigurat nevoile de armament, muniții, hrană și echipare pentru a putea să-și îndeplinească misiunile primite.

Meritul autorilor care au participat la realizarea acestui volum este di-

menționat și de soluțiile ingenioase sintetizate în ilustrarea cartografică a unor idei. Hărțile publicate ajută la deslușirea unor mari adevăruri în legătură cu evoluția cadrului operațiv-strategic pe continentul european odată cu intrarea României în războiul antihitlerist.

Volumul „România și marea victorie” reprezintă o apariție remarcabilă care răspunde comandamentelor impuse de adevărul istoric.

■ **Colonel
CONSTANTIN ZAMFIR**

Colectiv,
FILE
DIN ISTORIA MILITARĂ
A POPORULUI ROMÂN,
Vol. 16,
Editura Militară,
București, 1985

În cele patru decenii scurse de la terminarea celui de-al doilea război mondial, marele conflict a făcut obiectul unor laborioase și minuțioase cercetări, care s-au reflectat într-o bibliografie de proporții considerabile. Acestei „zestre” istoriografice i se adaugă și ultimul număr, al 16-lea, seriei „File din istoria militară a poporului român”, inițiată și coordonată de generalul-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, număr dedicat integral prezentării contribuției României la victoria împotriva fascismului. O suită de articole, purtând semnături dintre cele mai autorizate, refac drumul de luptă și sacrificii străbătut de poporul român, sub conducerea forțelor politice cele mai înaintate, în frunte cu comuniștii, pentru a lichida — alături de celelalte popoare ale lumii — o ideologie — fascismul, care îi pusese în primejdie ființa națională. Dar în aceste studii nu este vorba doar de o simplă „reconstituire” a unor fapte istorice, de acum cunoscute și acceptate îndeobște, ci mai ales de punerea în lumină a unor aspecte noi, rezultat al unor investigații de profunzime, ca și de fundamentare a unor teze și idei care repun în drepturile lui adevărul istoric.

Astfel în volum se subliniază cu vigoare faptul că, de la apariția fascismului și, mai ales, de la instaurarea regimului nazist în Germania, România s-a manifestat ferm și constant în tabără forțelor care militau pentru independență și suveranitate națională, împotriva revizionismului teritorial, agresiunii și expansiunii. Apare cu limpezime că în succesiunea evenimentelor, România a acționat statornic, alături de celelalte state interesate în menținerea sta-

tu-quo-ului, pentru stăvilirea ascensiunii fascismului care amenința să sfarme zidul pe care forțele păcii și ale democrației încercau să-l înalte pentru a pune la adăpost patrimoniul universal al creației umane. Este pregnant ilustrat rolul Partidului Comunist Român în vederea unirii tuturor forțelor democratice — partide, organizații obștești etc. —, pentru constituirea unui larg front popular antifascist și pentru organizarea ampleror manifestări ai căror principali protagoniști erau comuniștii, în vederea apărării independenței României, care au culminat cu ampla demonstrație de la 1 Mai 1939 din București, în pregătirea și desfășurarea căreia tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut un rol determinant.

O pondere însemnată în economia volumului o dețin temeinicele analize întreprinse asupra însemnătății excepționale, interne și internaționale, a actului revoluționar de la 23 August 1944, și trecerii României cu întregul ei potențial militar și economic de partea coaliției Națiunilor Unite, alături de care a luptat pînă la zdrobirea definitivă a Germaniei hitleriste. În cadrul unor adevărate exegeze, se demonstrează argumentat și convingător, teze de natură să fixeze definitiv în conștiința lumii aportul real al poporului român la înfrângerea Reichului nazist, precum: angajarea României în războiul antihitlerist a avut loc într-un moment cînd soarta celui de-al doilea război mondial era încă departe de a fi hotărîită; revoluția românească din August 1944 a dat o puternică lovitură planurilor strategice ale înaltului Comandament german, a dus la prăbușirea întregului front hitlerist din Peninsula Balcanică și a deschis larg calea înaintării armatelor sovietice spre sud-estul și centrul Europei; actul istoric de la 23 August 1944 și întoarcerea de arme a României a dus la scurtarea războiului cu cel puțin șase luni de zile; prin efectivele

militare pe care le-a avut constant pe frontul antihitlerist și prin forțele materiale și umane mobilizate pentru susținerea războiului antifascist, România a ocupat locul patru în rândul țărilor care au contribuit la înfrângerea Germaniei hitleriste, după Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii și Anglia.

Prin cantitatea de informații, prin originalitatea și noutatea abordării subiectelor, publicația își păstrează cu fiecare număr individualitatea distinctă și interesul mereu treaz al cititorului de orice categorie.

■ C. CONSTANTINESCU

Colectiv, ISTORIA INFANTERIEI ROMÂNE

Editura
Științifică
și Enciclopedică,
București,
1985

Recent, în prestigioasa Editură Științifică și Enciclopedică, a apărut lucrarea în două volume a cunoscuților istorici militari colonel dr. Gheorghe Romanescu, colonel Gheorghe Tudor, colonel (r) Mihai Cucu și colonel Ioan Popescu, intitulată *Istoria Infanteriei Române*.

Inițiată de Comandamentul Infanteriei și Tancurilor, cu o prefață cuprinzătoare semnată de generalul-colonel Ion Hortopan, ea reprezintă rodul unei îndelungate activități de cercetare și elaborare întreprinsă de acest colectiv cu o bogată și apreciată activitate științifică și publicistică, coordonat de general-locotenent dr. Marin Dragu și general-maior (r) Mircea Dumitriu.

În cuprinsul celor aproape 900 de pagini, în lumina concepției Partidului Comunist Român, a ideilor și orientărilor formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, autorii urmăresc evoluția pe toate planurile a infanteriei române până astăzi.

Provenită din sinul jărânimii, secole de-a rândul pedestrimă (infanteria) a constituit principala componentă a armatelor strămoșilor noștri geto-daci și a voievozilor români în

perioada evului mediu. Bazăindu-se pe o pedestrimă bine înarmată și instruită, geto-dacii s-au opus cu succes invaziilor persane, celtice, macedonene sau romane. Pedestrimii i-a revenit rolul principal în campaniile duse de Burebista în secl. I î.e.n. pentru făurirea și apărarea statului geto-dac independent și centralizat, precum și în războaiele de apărare ale dacilor, în anii 101-102 și 105-106. Sînt foarte bine conturate acțiunile pedestrimii (infanteriei) în momentele cruciale ale existenței poporului român. Este cu putere evocată perioada secolelor XIII-XVIII și deosebi secolele de glorie militară XIV—XVI, cînd sub conducerea unor străluciți domnitori și mari comandanți ca Basarab I, Mircea cel Bătrîn, Vlad Tepeș, Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Ion Vodă, Mihai Viteazul și alții, pedestrimă, principala forță a voievozilor români, și-a adus o contribuție de seamă la apărarea ființei naționale, a libertății și independenței statale.

Reorganizată și modernizată, infanteria română a luptat la Plevna, Rahova și Vidin contribuind, alături de celelalte categorii de trupe, la consfințirea independenței României pe cîmpul de luptă.

Participînd cu peste 366 batalioane la războiul din 1916—1918, infanteria română a înscris pagini de glorie nemuritoare la Mărăști, Mărășești și Oituz.

În războiul antihitlerist, luptînd cu bărbăție pe teritoriul național, apoi în Ungaria și Cehoslovacia, infanteria și vinătorii de munte români au participat la eliberarea popoarelor acestor țări prietene.

Ultima parte a lucrării prezintă transformările înregistrate de acest gen de armă, ca de altfel de întreaga oștire română, în anii revoluției și construcției socialiste și, deosebi, în ultimii 20 de ani pe care cu mîndrie îi numim *Epoca Ceaușescu*.

Lucrarea beneficiază de o instructivă ilustrație, cu planșe colorate înfățișînd, într-o ținută grafică deosebită, uniforme infanteriei române în diferite epoci, hărți, scheme, precum și de o bibliografie selectivă care atestă profunda documentare a autorilor.

Maniera cuprinzătoare și analitică de tratare a subiectului, stilul cursiv și plăcut de redactare a materialului, fac ca lucrarea să se adreseze și să fie utilă atît specialiștilor cît și publicului cititor.

■ Maior
FILIP ANGHEL

Colectiv ISTORIA AVIAȚIEI ROMÂNE, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985

Apărută în Editura Științifică și Enciclopedică sub egida Departamentului aviației civile și a Comandamentului aviației militare, *Istoria aviației române* a fost elaborată de un colectiv de autori, specialiști în domeniu. Rezultat al unei laborioase activități de cercetare a documentelor de arhivă, a periodicelor și alor de specialitate, lucrarea înfățișează cele mai semnificative momente din evoluția aviației române, cele mai reprezentative figuri de constructori și proiectanți de aeronave, precum și pe cei mai temerari zborători pe care i-a avut România. Lărgă tematică abordată, prin prisma zimei analizei, și selectarea valoroasă a multitudinii de documente studiate, prin caracterul ei științific, cartea răspunde unei mari necesități resimțite în istoriografia românească.

În interpretarea izvoarelor citate și în analiza noianului de la dispoziția autorii s-au călăuzit de indicații prețioase date de secretarul general al partidului nostru cu privire la analiza fenomenului istoric în contextul de factori ce au influențat și dezvoltarea societății noastre în stabilirea contribuției poporului român la a

ISTORIA AVIAȚIEI ROMÂNE

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ

rirea spațiului aerian.

Este un mare merit al autorilor că au reușit să evidențieze cu claritate cerințele amintite mai sus, că au prezentat cu riguroasă științifică necesară, evoluția aviației române și să reliefeze totodată caracteristicile ei proprii etapelor de dezvoltare.

Stilul alert, concis și accesibil maselor largi de cititori din țara noastră, dă un surplus de valoare lucrării. Prin modul cum a fost organizat întregul material faptic, cele 13 capitole ale **Istoriei aviației române** vor constitui cu siguranță nu numai un instrument de lucru pentru specialiști, pentru cadrele din învățământul aviatic civil și militar, ci și un valoros mijloc de educare patriotică a miilor de tineri, dornici să cunoască tradițiile bogate ale aviatorilor români.

Se impun cu deosebire capitolele care se referă la proiectanți și constructori de aeronave, la contribuția aviației române la marile bătălii desfășurate de armata română în anii

primei mari conflagrații mondiale, precum și în obținerea marilor victorii din august 1944, în luptele duse pentru completa eliberare a teritoriului național și apoi a Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei pînă la înfrîngerea definitivă a fascismului german. O mare valoare este dată lucrării de paragrafele care se referă la activitatea Partidului Comunist Român în unitățile și întreprinderile de aviație în anii 1921-1944, la contribuția muncitorilor, tehnicienilor și inginerilor din industria aeronautică românească la susținerea războiului antihitlerist.

Cu aceeași rigurozitate științifică au prezentat evoluția aviației române în anii revoluției și construcției socialismului în patria noastră mai cu seamă în anii de după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, impunându-se, din acest punct de vedere, capitolul care tratează aviația de transport, aviația utilitară, sanitară și sportivă, precum și capitolul privitor la contribuția României la

certetarea spațiului cosmic și descifrarea tainelor cosmosului.

Apărută în anul cînd întregul popor român va sărbători 75 de ani de la zborul efectuat de Aurel Vlaicu cu un aparat de construcție proprie, **Istoria aviației române**, va constitui un îndemn adresat de autori tuturor zburătorilor din actuala generație și din generațiile viitoare, pentru a păstra cu cinste și a duce pe culmi tot mai înalte tradițiile aviației române, pentru a îndeplini cu cinste nobila misiune încredințată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele republicii și comandantul nostru suprem de a fi vajnici apărători ai spațiului aerian și de a contribui la dezvoltarea economiei noastre socialiste prin efectuarea transporturilor aeriene de călători în deplină siguranță.

■ C. DELEANU

Participarea României la înfrîngerea fascismului

(Urmare din pag. 41)

Boemiei. Ea a forțat 12 cursuri de apă, a escaladat 20 de masive muntoase, a eliberat peste 3 800 de localități, între care 53 de orașe, provocînd inamicului pierderi care s-au ridicat la efectivele echivalente a 14 divizii ale Wehrmachtului.

Jertfele umane date de poporul român în timpul războiului antifascist s-au ridicat la circa 170 000 de oameni. Pentru înalte fapte de armă, peste 300 000 de militari români au fost decorați cu înalte ordine și medalii de război românești, sovietice, cehoslovace și ungare.

Prestația militară marcantă a trupelor române în războiul antihitlerist a determinat înalte elogii ale aliaților sovietici, cu care au cooperat fructuos pentru obținerea victoriei. Înaltul comandament sovietic a citat de 9 ori prin ordine de zi marile unități române (armatele 1 și 4, Corpul aerian, Regimentul 2 care de luptă). Totodată, virtuțile ostășești ale armatei române au fost elogiate în epoca postbelică în lucrări istoriografice de referință și în coloanele presei românești și străine.

Contribuția României la dobîndirea Victoriei din Mai 1945 a fost sprijinită exclusiv pe resursele economico-financiare ale țării — fapt aproape singular în rîndurile statelor mijlocii sau mici, componente ale coaliției antihitleriste. Întreaga armată română care a acționat pe frontul antifascist a fost înzestrată și aprovizionată prin efortul entuziast al poporului nostru mobilizat de partidul comunist. Cheltuielile economico-financiare ale statului român în intervalul războiului antihitlerist s-au ridicat cu mult peste 1 miliard de dolari (valuta 1938), ceea ce reprezintă de 4 ori venitul național din anul 1945. Această imensă contribuție economică s-a repercutat adînc asupra refacerii postbelice a țării, a grevat puternic nivelul de trai al masei largi populare.

Numeroase personalități politice și militare, foruri statale, tribune de opinie publică din țările Națiunilor Unite au subliniat în epocă însemnătatea cu totul deosebită a aportului României la înfrîngerea fascismului.

Referindu-se la acest fapt, secretarul general al partidului nostru subliniază: „Vitejia armatei române în marile înclăștări cu mașina de război germană contribuția României la războiul antifascist s-au bucurat de o caldă și binemeritată apreciere din partea întregii opinii publice internaționale. Este cunoscută aprecierea făcută în acea perioadă că prin forțele armate și potențialul cu care a participat la lupta împotriva Germaniei România a ocupat locul al patrulea după primele țări ale coaliției antihitleriste”.²

Independența, suveranitatea națională și integritatea teritorială, deziderate afirmate cu strălucire de România, de întregul popor prin actul demnității naționale de la 23 August 1944 și pecetluite prin singele vărsat de fiii poporului român în timpul războiului antifascist, ca de atîtea alte ori în istoria noastră de două ori milenară, reprezintă astăzi atribute fundamentale ale statului internațional al României. În documentele politice programatice ale Partidului Comunist Român se afirmă cu limpezime de cristal legătura indestructibilă dintre independența și suveranitatea națională a României și opera de construire a socialismului și comunismului pe pămîntul românesc. „Nu poate exista socialism fără independență și suveranitate națională — arată secretarul general al Partidului Comunist Român. Trebuie să fim pe deplin conștienți că libertatea națională independența sînt factori determinanți ai comunismului și progresului unui popor care dorește să fie stăpîn pe destinele sale”.³

¹ „Sînțea” din 16 februarie 1985.

² Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 18, Editura politică, București, 1979, p. 579

³ Nicolae Ceaușescu, op. cit., vol. 21, p. 419

Filiala Bihor

Pentru perioada 1985/1986, Comisia Română de Istorie Militară își propune o bogată activitate de cercetare științifică, editorială și propagandistică, pentru realizarea căreia va fi conjugat și efortul filialelor recent înființate.

Sint în plină desfășurare importante activități editoriale, simpozioane, alte acțiuni dedicate aniversării a 40 de ani de la Victoria asupra fascismului și sărbătoririi „Zilei independenței României”.

De o atenție deosebită s-a bucurat suita de simpozioane organizate de Comisia Română de Istorie Militară în cursul lunii aprilie a.c. în mai multe garnizoane centre de județ, cu sprijinul filialelor. Cu această ocazie participanților le-a fost prezentat primul volum din „Istoria militară a poporului român”, lucrare apărută recent sub egida Comisiei și care s-a bucurat de o frumoasă primire din partea cititorilor.

Activități de aceeași amploare vor fi organizate de Comisie și cu ocazia împlinirii a două decenii de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român.

Comisia Română de Istorie Militară va acorda un larg sprijin filialelor pentru a organiza în centrele de județ activități omagiale cu ocazia zilei de 23 August și a Zilei Armatei Republicii Socialiste România.

Pe planul relațiilor internaționale se preconizează participarea la Conferința Comisiei Internaționale de Istorie Militară și a Congresului Internațional de Istorie care va avea loc la Stuttgart în august 1985, precum și la unele activități organizate în cadrul programului „Societatea în schimbare” al Colegiului Brooklyn din New York, care continuă dezbaterile aspectelor de istorie militară abordate în cadrul Conferinței de la București din 23 — 25 septembrie 1984, intitulată „Război și societate în Europa Centrală și de est, 1740—1920. Sinteza”.

Adecvat activităților prezentate mai sus, Comisia Română de Istorie Militară își propune să elaboreze și să editeze o serie de lucrări, atât în limba română cât și în limbi străine, care să vină în întâmpinarea dorinței de cunoaștere a istoriei militare a poporului român, atât din partea cititorilor din țară cât și din străinătate.

Animat de o vie dorință de afirmare, colegii Filialei Bihor al Comisiei Române de Istorie Militară, abordat o tematică diversificată de cercetare științifică a istoriei militare a poporului român din zona Bihorului, din cele mai vechi timpuri până în prezent.

Sub atenta îndrumare a dr. Viorel Faur, președintele filialei, aceste strădanii au fost valorificate într-un frumos și prestigios simpozion intitulat „Aspecte istorice militare. Contribuții bihorene”, organizat în saloanele Casei Armatei din Oradea.

Manifestarea științifică a fost deschisă de Traian Bondar, șef de secție la Comitetul județean al P.C.R., după care s-a prezentat tema: „Armata la români, 2 000 de ani de lupte pentru apărarea gliei străbune și libertății și independenței poporului”.

Doina Ignat, dr. Nicolae Chidioșan și dr. Severin mitrașcu s-au referit în comunicările lor la istoria che a Țării Crișurilor, la uneltele și armele din epoca de piatră descoperite în Crișana, la fortificațiile tra din epoca bronzului, în zona respectivă, precum și sistemul central-european de apărare a Daciei liber preromane.

Despre istoria militară medievală a Crișanei au vorbit: dr. Liviu Borcea, Octavian Nazad și Gheorghe Gorun, care au abordat problemele strategiei și tacticii apărării gliei strămoșești în evul mediu românesc, contribuții privind luptele împotriva invaziei otomane de anii 1658—1659 în Transilvania și noi documente pr. vitoare la urmările intervenției în Bihor a trupe austriece în timpul războaielor lui Horea.

Dr. Mihai Dreciu s-a referit la momentul realizării marii uniri a românilor, iar dr. Viorel Faur și Valeriu A. Giuran au reliefat noi mărturii documentare privind acțiunile trupelor române împotriva forțelor horthyste, în luna septembrie 1944, pe mîntul Bihorului.

În aceeași idee a vorbit și colonelul Andrei Sava ferindu-se la unitatea de voință și acțiune a poporului român și armatei sale în lupta pentru eliberarea părții de nord-vest a țării de sub dominația fascistă și horthystă, iar locotenent-colonelul Nicolae Bochiș a colțoretizat aspecte ale acțiunilor de luptă duse de Divizia 11 infanterie pe frontul antihitlerist.

Cu prilejul acestei prestigioase manifestări a lansată lucrarea de sinteză „Istoria militară a poporului român” (vol. I), apărută sub egida Comisiei Române de Istorie Militară.

Din partea Comisiei de coordonare a lucrării a participat colonelul Gheorghe Tudor, care a făcut o contribuție la prezentarea volumului și a răspuns întrebărilor participanților la simpozion.

Atît simpozionul cît și prezentarea lucrării menționate s-au bucurat de o frumoasă primire din partea participanților la activitate.

alog

cu

cititorii

● **Colonel (r) Gheorghe Benga** Cluj-Napoca: Propunerile dumneavoastră sînt interesante și se află în studiul Comisiei Române de Istorie Militară. Vă informăm că în municipiul dumneavoastră funcționează o filială a comisiei, cu sediul la Casa armatei din localitate.

● **Dr. Dumitru Zaharia** Bacău: 1). Articolul „Voii români pe frontul italian” aduce în discuție un semnificativ din luptele românilor pentru independență și unitate națională, purtate în primul război mondial, punînd în evidență înaltul patriotism al fiilor acestui pămînt încărcat de glorie. Sperăm să-l fructificăm cit mai curînd 2). Ne-ar interesa documentele la care vă referiți (în copie) cu un scurt comentariu, ele (documentele) așa cum au fost exprimînd prin conținutul lor intrinsec ceea ce vrem să comunicăm cititorului 3). Privind o eventuală colaborare la tratatul de Istorie militară a poporului român vă sfătuim să vă adresați direct Centrului de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară cu sediul în București, sector 6, Str. Drumul Taberei nr. 5—7, cod 77302.

● **Colonel (r) Mihail Perju** Brașov: Am reținut materialul pentru unul din numerele următoare ale revistei; ne-ar interesa și o fotografie a eroului și, eventual, fotocopii după decretele de decorare.

● **Dr. Cezar Apreotesei** Timișoara: Am primit în redacție materialul semnat de dumneavoastră; este interesant și vom căuta să-l fructificăm.

● **Prof. Mihai Blăjan** Alba Iulia: Ne-ar interesa un articol privitor la descoperirile unor vestigii ale așezărilor dacice și romane din zonă, însoțit și de fotografii.

● **Eugen Gluck** Arad: Regretăm că, pînă în prezent, tematica revistei nu ne-a permis, încă, inserarea în paginile sale a articolului propus de dumneavoastră.

● **Viceamiral (r) Gheorghe Sandu Nicolae Koslinski** București: Desigur și acțiunile marinei militare române în timpul războiului antifascist își vor găsi loc în paginile revistei și, în consecință, sperăm că și materialul trimis de dumneavoastră va vedea lumina tipăriturii.

● **Colonel Dumitru Crăciun** București: Am reținut spre publicare episodul îndeplinirii importante misiuni dată de guvernul român, în iarna anului 1918, aviatorilor Vasile Niculescu și Victor Precup.

● **Locotenent-colonel (r) Vasile Popescu** București: Episodul din luptele Regimentului 34 infanterie pe frontul antihitlerist vine să adauge încă o pagină la nemuritoarea carte a vitejiei și eroismului ostașilor români dovedite în războiul antifascist. În limita spațiului de care dispunem, îi vom face loc în coloanele revistei.

● Mulțumim tuturor celor care ne-au trimis, în continuare, propuneri din partea filialelor Comisiei Române de Istorie Militară pentru tematica numerelor viitoare ale „Luptei întregului popor”. Vă vom solicita din timp materialele care vor fi stabilite să apară în paginile revistei.

■ REDACȚIA

Coperta I: Învîgătorii (pictură de V. Tănase)

Coperta IV: 1878. Intrarea trupelor române pe sub Arcul de Triumf (cromolitografie de epocă)

Ostași Armatei Republicii Socialiste România — vrednici urmași ai eroilor din Războiul pentru Independență (1877—1878) și din Războiul împotriva hitleriștilor (1944—1945)

(Urmare din pag. 9)

prin cultivarea limbii materne și a istoriei patriei ideea naționalității române și a unității ei.

Efortul de unire a poporului român într-o singură țară se împletea cu strădania de descătușare a societății românești de structurile socio-economice învechite și înaintare pe calea modernizării.

Revoluția din 1821, cu rol însemnat în întărirea conștiinței de sine a poporului român, a afirmat răspicat drepturile lui naționale și a vestit transformările revoluționare ce au urmat. Ea a constituit o măreață pildă și un indemn pentru generațiile care au înfăptuit Unirea Pincipatelor, Independența națională și statul național unitar român, iar figura lui Tudor Vladimirescu a devenit pentru aceste generații o figură legendară, pe care amintirea poporului a păstrat-o cu cinste, alături de cele ale lui Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Horea și ale altor eroi ai neamului.

Cu anul 1848, constituirea

statului național român modern și independent și-a croit ireversibil drumul. Unirea, în 1859, a Munteniei și Moldovei, ca și cucerirea prin luptă a Independenței de stat în 1877-1878 au contribuit la creșterea prestigiului națiunii române, a demnității și mândriei naționale, au făcut ca statul român să devină centru polarizator al întregii națiuni române, matricea națională a României unitare.

Plevna și Rahova, Smîrdanul și Vidinul au intrat în conștiința poporului român ca simboluri ale tăriei lui, ale dreptului cucerit, cu o armată pe care un observator străin, Edward King, o aprecia în 1877 ca „o forță militară formidabilă”, de a-și spune răspicat cuvintul la masa tratativelor, de a participa activ la viața politică internațională.

Adunarea Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 a impus în fața lumii actul de voință a românilor de a se uni într-un singur stat și a manifestat, totodată, dorința atît de actuală și în zilele noastre, ca tra-

tativele pentru încheierea să înfăptuiască conviețuirii libere în așa fel dreptatea și libertatea să fie garantate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, viitor să se elimine războiul mijloc pentru reglementarea porturilor internaționale.

În cel de al doilea război mondial, România și-a adăugat importantă contribuție marelui și obolul de jertfă la înfrângerea asupra fascismului, triumf care ziua de 9 Mai 1945 să-l marcheze ca o permanentă chemare a popoarelor la înfrângerea păcii și colaborării internaționale.

Rememorînd pildele de dăruire, de eroism, de demnitate, dau măreție actelor istorice, dăruire generoasă, ce înalță ritul uman și dau sens vieții, simțim întăriți în efortul constructiv în care este angajată țara. Pe cei mulți, care vrednicia faptei lor au înscris în istorie **Independența României**, simțim atît în noi, prin ceea ce am știut lăsa de ea, cît și în tinerii de azi, mergînd pe același drum, spre ținta întăririi, muncă, a independenței pa-

O uriașă mobilizare

(Urmare din pag. 18)

însemnate și din alte produse printre care: tutun și țigări, săpun, lenjerie de spital, vată, tifon, medicamente etc.

Abnegația, tăria fără seamă în fața greutăților, fermitatea cu care muncitorii au înfăptuit chemarea patriotică lansată de P.C.R.: „**Totul pentru front, totul pentru victorie!**” au dovedit, odată mai mult, înaltul patriotism al clasei noastre muncitoare, rolul său de forță conducătoare a poporului român în lupta pentru apărarea independenței și suveranității naționale, pentru progresul social al țării.

Răspunzînd chemărilor însușeștoare ale Uniunii Tineretului Comunist, contribuții de mare semnificație a adus, în acele împrejurări hotărîtoare, tineretul patriei noastre la lupta antihitleristă, atît pe front cit și în spatele frontului. „**Sarcina principală a Uniunii Tineretului Comunist în momentul de față** — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, la 18 decembrie 1944 — într-un interviu acordat ziarului „**Luptătorul băndărean**” — este mobilizarea întregului tineret în lupta pentru zdrobirea fascismului. Aceasta înseamnă că tinerii comuniști trebuie să fie cei mai buni muncitori pentru producția de război”.

În calitatea sa de conducător al Uniunii Tineretului Comunist, tovarășul Nicolae Ceaușescu a desăvîșit o uriașă activitate de organizare și dinamizare a potențialului patriotic al tineretului, mobilizîndu-l la lupta împotriva dușmanului fascist, pentru înfrîngerea deplină și definitivă a Reichului nazist, pentru punerea

temeliilor unui viitor fericit pentru poporul român. Consecvenți cu tradițiile luptelor lor democratice antifasciste, în timpul războiului antihitlerist, oamenii de știință și cultură, floarea intelectualității române — ingineri, tehnicieni, medici, oameni de știință, profesori, scriitori, artiști, legați de interesele poporului — au răspuns apelului partidului comunist, și-au cunoștințeles și capacitatea lor în slujba transformărilor democratice cerute de popor și a cauzele a războiului antihitlerist eliberator. Nenumărate exemple stăruie în memoria vie a acelor ani de brantă mobilizare a națiunii în lupta pentru înfrîngerea deplină și definitivă a hidrei fasciste.

Sprijinul multilateral dat luptătorilor de pe front către masele largi ale poporului nostru, dragostea binte cu care oamenii muncii din întregul cuprins mînesc au înconjurat brava armată a țării au constituit un izvor principal al victoriilor repurtate de eroii noștri ostași pe cîmpurile de luptă.

Întelegîndu-și bine rosturile și răspunzînd cum cuvine cu dăruire patriotică, revoluționară chemărilor vibrante ale tovarășului Nicolae Ceaușescu de a lua în continuare valoarea tradițiilor lămoase a luptă ale poporului nostru — în rîndul cărora unul de prim plan îl ocupă și marile bătălii antifasciste cheiate strălucit la 9 Mai 1945 — generațiile de azi de mine, neezitînd a cheltui oricite energii pentru binele patriei și al poporului român, vor fi oricînd gata pentru supremul sacrificiu și vor putea binemerita felul acesta, la rîndu-le, întotdeauna în fața istoriei fața memoriei mereu vii a faptelor de glorie ale țării, lora care, cu singele și cu neasmelele lor sacrificii au netezit calea pentru făurirea unei noi Românie. României anilor noștri, a României anilor socializmi și comunismului.

crea
teu
să f
na
vă,
zbo
nta
le.
ea r
a ac
ma
riun
1945
orma
la
i im

de
nnit
cori
mal
vie
ang
are
insc
mă
ce
și c
rii,
pa

to
ocr
omă
pro
-au
tuz
umi
nfr

ron
tea
rins
e
de

cum
mă
a c
un
este
tru
diz
e
cri
am
isi

CONTENTS

SOMMAIRE

СОДЕРЖАНИЕ

INHALT

● May 9, The Historical Significance of This Day ● The Anti-Hitlerite War — the War of the Entire Romanian People ● May 9, 1877. — Mai 9, 1945 "We Are Independent. We Are a Self — Sufficient Nation" ● The Fighting Front of the Romanian Army — The Main Front of the Anti-Hitlerite War ● The Romanian Army During the Fights for the Liberation of Czechoslovakia. ● The Last Joint Attack Against the Enemy — Moments of the Romanian — Soviet Arms Cooperation During Prague Operation ● Romanian Military From Armour Troops Facing Enemy Panzers South-East of Wien ● A Great Mobilization: the Entire Human and Economic Potential Engaged in the Struggle Against Fascism ● Co-Belligerent Status of Romania — A Historical Reality ● The Fighting Road of Romanian Army During the Anti-fascist War ● The Spring of the Victory ● All Our Heroes Were, While Dying, With Their Faces Towards Enemy — Turning over a Military Newspaper of Four Decades ago ● Romanian Military Art During the Anti-Hitlerite War ● The Hungarian Armistice Attempt of October 1944 ● Great Commanders of the Anti-Fascist Coalition ● Dictionary Cards. The Berlin Battle ● Pages of Epopee 1877. By Strong Assaults ● Romanian Scientists on the Service of the Independence War ● Fundamental Truths of National History. Romania's Participation in Defeating the Fascism — an Objective Necessity During The Struggle for the Cause of Freedom and Independence of all the Peoples over the World ● Unbelievable, ...but True. Oppressed in Their Own Country ● Documents' Memory ● There Were and Still Are Heroes ● The Veterans Recall in Their Memory. The First Day of Peace (II) ● The Monuments of the Fight ● Commanders of the Romanian Army ● Museum Proofs "Their Highest Sacrifice Was not in Vain" ● Notes. On the Pages of History ● Unseen Facets of the II World War. The Radar ● The Book of History ● From the Activity of the Romanian Commission of Military History ● Dialogue with the Readers.

● Le Jour du 9 Mai et son sens historique ● La guerre antihitlérienne — la guerre du peuple roumain tout entier ● 9 Mai 1877 — 9 Mai 1945. „Nous sommes indépendants, nous sommes une nation enfin indépendante“ ● Le front de combat de l'armée roumaine, front essentiel de la guerre antihitlérienne ● L'armée roumaine dans les combats menés pour la libération de la Tchécoslovaquie ● La dernière charge commune contre l'ennemi — moments de la coopération militaire roumaine-soviétique dans l'opération „Prague“ ● Des tankistes roumains affrontent les panzers au sud-est de Vienne ● Une immense mobilisation: tout le potentiel humain et économique du pays engagé dans le combat contre le fascisme ● La Roumanie cobelligérante — une réalité historique ● Le chemin de combat de l'armée roumaine dans la guerre antifasciste ● Le printemps de la victoire ● „Tous nos morts avaient leurs visages tournés vers l'ennemi“ — en feuilletant une gazette militaire parue il y a quatre décennies ● L'art militaire roumain dans la guerre antihitlérienne ● La tentative hongroise d'armistice d'octobre 1944 ● Grands commandants de la coalition antifasciste ● Fiches de dictionnaire. La bataille de Berlin ● Pages d'épopée — 1877. Assauts impétueux ● Hommes de science roumains au service de la guerre d'indépendance ● Vérités fondamentales de l'histoire nationale. La participation de la Roumanie à l'anéantissement du fascisme — une nécessité objective dans la lutte menée pour la cause de la liberté et de l'indépendance des peuples du monde entier ● Incroyable mais vrai. Opprimés dans leur propre pays ● La mémoire des documents ● Des héros il y en a eu et il y en a encore... ● Les vétérans se souviennent. Le premier jour de paix (II) ● Les monuments du combat ● Commandants de l'armée roumaine ● Témoignages de musée. „Le sacrifice de leur vie n'a pas été vain“ ● Notes. Sur des pages d'histoire ● Facettes invisibles de la deuxième guerre mondiale — le radar ● Le livre d'histoire ● De l'activité de la Commission Roumaine d'Histoire Militaire ● Dialogue avec les lecteurs.

● Историческое значение Дня 9 Мая ● Антигитлеровская война — война всего румынского народа ● 9 Мая 1877 г.—9 Мая 1945 г. „Мы-независимы, мы представляем собой самостоятельную нацию“ ● Боевой фронт Румынской армии, важный фронт антигитлеровской войны ● Румынская армия в боях за освобождение Чехословакии ● Последняя совместная атака на противника — моменты военного румыно-советского взаимодействия в Пражской операции ● Румынские танкисты, преувеличая опасности, сражаются с панцерами на юго-востоке Вены ● Огромная мобилизация: целый людской и экономический потенциал страны в борьбе против фашизма ● Румыния, союзная, воюющая сторона — историческая действительность ● Боевой путь Румынской армии в антифашистской войне ● Весна победы ● „Все наши павшие в бою, были с лицом к противнику“ — перелисты вая страницы военного журнала четыре десятилетия тому назад ● Румынское военное искусство в антигитлеровской войне ● Венгерская попытка по перемирию в октябре 1944 г. ● Великие военачальники антифашистской коалиции ● Страницы словаря. Берлинская битва ● Страницы эпопеи 1877 г. Бурными штурмами ● Румынские ученые в службе войны за независимость ● Коренные правды национальной истории. Участие Румынии в разгроме фашизма — объективная необходимость в борьбе за дело свободы и независимости народов мира ● Невероятно, но действительно. Угнетены в собственной стране ● Память документов ● Герои были, есть и будут ● Вспоминают ветераны ● Памятники борьбы ● Военачальники Румынской армии ● Музейные доказательства. „Их жертва не осталась бесплодно“ ● Отметки. На страницах истории... ● [Невиданные аспекты второй мировой войны. Радар ● Книга по истории ● Из деятельности Румынской комиссии по военной истории ● Диалог с читателями.]

● Die historische Bedeutung des 9. Mai ● Der antihitleristische Krieg — ein Krieg des ganzen rumänischen Volkes ● 9. Mai 1877 — 9. Mai 1945. „Wir sind frei, wir sind eine unabhängige Nation“ ● Die Kampffront der rumänischen Armee, eine Hauptfront des antihitleristischen Krieges ● Die rumänische Armee in den Kämpfen für die Befreiung der Tschechoslowakei ● Der letzte gemeinsame Angriff gegen den Feind — Momente der rumänisch-sowjetischen Zusammenarbeit in der Fall „Praga“ ● Die rumänischen Panzerführer bekämpfen die deutschen Panzern sud-östlich Wien ● Eine umfangreiche Mobilmachung: das menschliche und materielle Potential des Landes in dem Kampf gegen das Faschismus ● Die Kobelligeranz Rumäniens — eine geschichtliche Realität ● Der Kampfweg der rumänischen Armee in dem antihitleristischen Krieg ● Der Frühling des Sieges ● „All unsere Gestorbenen waren mit dem Gesicht gegen dem Feind“ — eine alte militärische Zeitschrift durchschauend ● Die rumänische Militärkunst im Antihitlerkrieg ● Der ungarische Versuch vom October 1944 einen Waffenstillstand zu beschliessen ● Grosse Commandanten der antifaschistische Koalition ● Diktionär-Seiten. Die Schlacht um Berlin ● Epos-Seiten 1877. Durch grossartige Anstürme ● Rumänische Wissenschaftler in dem Unabhängigkeitskrieg ● Grundliche Wahrheiten der nationalen Geschichte. Rumäniens Teilnahme an der Besiegung des Faschismus — eine objektive Notwendigkeit in dem Kampf für die Sache der Freiheit und Unabhängigkeit der Völker der Welt ● Ungläubig aber Wahr. In ihrem eigenen Lande unterdrückt ● Die Erinnerung der Dokumente ● Es waren Helden, es sind noch Helden... ● Veteranen erinnern sich. Der erste Friedenstag (II) ● Monumente des Kampfes ● Commandanten der rumänischen Armee ● Musäistische Zeugen. „Das Opfer war nicht vergeblich“ ● Anschriften an der Seiten der Geschichte... ● Unsichtbare Teile des zweiten Weltkrieges. Der Radar. ● Das Geschichtsbuch ● Aus der Tätigkeit der Rumänischen Kommission für Militärgeschichte ● Dialog mit den Lesern.

Redactori :

- ALEXANDRU DUȚU
- JEAN GHELIUC
- MIHAIL E. IONESCU
- ION JIANU
- IOAN TALPEȘ
- NECULAI MOGHIOR

Macheta și tehnoredactarea :

- DUMITRU ISPAS

Coperta :

- GHEORGHE CĂLĂRAȘU

Ilustrația :

- IULIAN MARINOF
- VIRGIL ULIERIU

